

ถาม-ตอบ ปัญหา

พระราชบัญญัติว่าด้วย
การปรับเป็นพินัย
พ.ศ. ๒๕๖๕

ฉบับ
UPDATE

มีนาคม ๒๕๖๘

โดย กองกฎหมายกระบวนกรยุติธรรม
สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

คำนำ

ตามที่พระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. ๒๕๖๕ มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๖๖ เป็นต้นมา โดยมีการเปลี่ยนโทษปรับอาญาสถานเดียวตามกฎหมายในบัญชีท้ายพระราชบัญญัตินี้เป็นปรับเป็นพินัยตั้งแต่วันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๖๖ นั้น ปรากฏว่า หน่วยงานของรัฐได้ขอหารือปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับกฎหมายดังกล่าวมายังสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเป็นจำนวนมาก กองกฎหมายกระบวนการยุติธรรมในฐานะฝ่ายเลขานุการของคณะกรรมการว่าด้วยการปรับเป็นพินัย จึงได้รวบรวมคำถามและคำตอบดังกล่าวไว้ เพื่อเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ และสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัยฯ แก่เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานอื่นของรัฐ ตลอดจนเพื่อใช้เป็นแนวทางในการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการปรับเป็นพินัยให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ของกฎหมายอย่างแท้จริง

ทั้งนี้ กองกฎหมายกระบวนการยุติธรรมได้เพิ่มเติมความเห็นของคณะกรรมการว่าด้วยการปรับเป็นพินัยให้เป็นปัจจุบัน เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติงานของหน่วยงานของรัฐด้วยแล้ว

กองกฎหมายกระบวนการยุติธรรม
สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
มีนาคม ๒๕๖๘

สารบัญ (๑)

ถาม - ตอบปัญหา

พระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. ๒๕๖๕

เรื่อง	หน้า
๑. การปรับเป็นพินัย คืออะไร (มาตรา ๕)	๑
๒. การแจ้ง ยื่น หรือส่งหนังสือหรือเอกสาร (มาตรา ๖)	๑
๓. การนำประมวลกฎหมายอาญามาใช้กับการปรับเป็นพินัย (มาตรา ๘)	๓
๔. หลักเกณฑ์ในการกำหนดค่าปรับเป็นพินัย (มาตรา ๙)	๓
๕. การผ่อนชำระ (มาตรา ๙ วรรคสอง)	๓
๖. การขอลดค่าปรับเป็นพินัยและการทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์ (มาตรา ๑๐) ..	๘
๗. อายุความและระยะเวลาบังคับชำระค่าปรับเป็นพินัย (มาตรา ๑๑ มาตรา ๑๒ และมาตรา ๔๔)	๙
๘. การรายงานการสั่งปรับเป็นพินัย (มาตรา ๑๓)	๑๐
๙. เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้มีอำนาจปรับเป็นพินัย (มาตรา ๑๔ วรรคหนึ่ง)	๑๒
๑๐. องค์คณะในการปรับเป็นพินัย (มาตรา ๑๔ วรรคสอง)	๑๘
๑๑. การพิจารณาความผิดทางพินัยในกรณีต่าง ๆ (มาตรา ๑๕ ถึงมาตรา ๑๘)	๒๑
๑๒. การแสวงหาข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐาน (มาตรา ๑๙ และกฎกระทรวงการแสวงหาข้อเท็จจริง การรวบรวม พยานหลักฐาน และการชี้แจงหรือแก้ข้อกล่าวหา พ.ศ. ๒๕๖๖)	๒๕
๑๓. การแจ้งคำสั่งปรับเป็นพินัย (มาตรา ๒๐)	๓๓
๑๔. การออกคำสั่งปรับเป็นพินัย (มาตรา ๒๑)	๓๖
๑๕. การดำเนินการตามที่กฎหมายอื่นบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะ (มาตรา ๒๒)	๓๘

สารบัญ (๒)

ถาม - ตอบปัญหา

พระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. ๒๕๖๕

เรื่อง	หน้า
๑๖. ขั้นตอนภายหลังการสั่งปรับเป็นพินัย (มาตรา ๒๓ ถึงมาตรา ๒๗)	๔๐
๑๗. การดำเนินคดีในชั้นศาล (มาตรา ๒๘ และมาตรา ๒๙)	๔๓
๑๘. การบังคับชำระค่าปรับ (มาตรา ๓๐ ถึงมาตรา ๓๒)	๔๔
๑๙. การยุติคดีพินัย (มาตรา ๓๓)	๔๕
๒๐. การบันทึกประวัติ (มาตรา ๓๔)	๔๕
๒๑. การชำระค่าปรับ (มาตรา ๓๕)	๔๗
๒๒. ค่าปรับเป็นพินัยให้นำส่งคลังเป็นรายได้แผ่นดิน (มาตรา ๓๖)	๔๘
๒๓. การออกอนุบัญญัติ (มาตรา ๓๗)	๕๐
๒๔. คณะกรรมการว่าด้วยการปรับเป็นพินัย (มาตรา ๓๘)	๕๑
๒๕. การเปลี่ยนความผิดอาญาเป็นความผิดทางพินัยตามกฎหมายในบัญชี ๑ (มาตรา ๓๙)	๕๒
๒๖. การเปลี่ยนความผิดอาญาที่มีโทษปรับสถานเดียว เป็นความผิดทางพินัยตามกฎหมายในบัญชี ๒ (มาตรา ๔๐)	๕๓
๒๗. ข้อยกเว้นการเปลี่ยนเป็นความผิดทางพินัย (มาตรา ๔๑)	๕๔
๒๘. การเปลี่ยนความผิดอาญาที่มีโทษปรับสถานเดียวเป็นความผิดทางพินัย ในกฎหมายเกี่ยวกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (มาตรา ๔๒)	๕๕
๒๙. การเปลี่ยนความผิดที่มีโทษปรับทางปกครองเป็นความผิดทางพินัย (มาตรา ๔๓)	๕๖
๓๐. การดำเนินการกับความผิดอาญาก่อนถูกเปลี่ยนเป็นความผิดทางพินัย (มาตรา ๔๕)	๕๗
๓๑. บันทึกประวัติอาชญากรรมที่ได้บันทึกไว้ก่อน การเปลี่ยนเป็นความผิดทางพินัย (มาตรา ๔๗)	๕๙
๓๒. บัญชีท้ายพระราชบัญญัติ	๕๙

๑. การปรับ เป็นพินัย คืออะไร?

(มาตรา ๕)

การปรับเป็นพินัย คือ มาตรการในการสั่งให้ผู้ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมายที่ไม่ร้ายแรงต้องชำระเงินตามจำนวนไม่เกินที่กฎหมายกำหนด โดยพิจารณาจากผลกระทบต่อสังคม พฤติกรรมของผู้กระทำความผิด ผลประโยชน์ที่ผู้กระทำความผิดหรือผู้ที่เกี่ยวข้องได้รับ และสถานะทางเศรษฐกิจของผู้กระทำความผิด ทั้งนี้ การปรับเป็นพินัยไม่ใช่โทษทางอาญา และไม่ใช่การกระทำทางปกครองหรือคำสั่งทางปกครอง

๒. การแจ้ง ยื่น หรือส่งหนังสือ หรือเอกสาร

(มาตรา ๖)

ประเด็นที่หนึ่ง : การแจ้ง ยื่น หรือส่งหนังสือหรือเอกสาร
ให้บุคคลใด ต้องดำเนินการอย่างไร

โดยหลักแล้วการแจ้ง ยื่น หรือส่งหนังสือหรือเอกสารให้แก่บุคคลใดเป็นการเฉพาะ ให้แจ้ง ยื่น หรือส่งหนังสือหรือเอกสารให้แก่บุคคลนั้น **ณ ภูมิลำเนาหรือที่อยู่**ที่ปรากฏตามหลักฐานทางทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร เว้นแต่กฎหมายกำหนดเป็นอย่างอื่น

ประเด็นที่สอง : มาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. ๒๕๖๕
กำหนดว่า การแจ้ง ยื่น หรือส่งหนังสือหรือเอกสาร ถ้าได้ส่ง ณ ภูมิลำเนาหรือที่อยู่ตามทะเบียนบ้าน
ให้ถือว่าชอบด้วยพระราชบัญญัตินี้แล้ว ในกรณีดังกล่าวกำหนดให้แจ้ง ยื่น หรือส่งหนังสือหรือเอกสาร
ด้วยวิธีการส่งจดหมายทางไปรษณีย์อย่างเดียวได้หรือไม่ หรือสามารถนำส่งหรือแจ้งโดยตรงกับผู้รับได้
เช่น การนำหนังสือไปส่งด้วยตนเองแล้วให้ผู้รับลงนามรับหนังสือนั้นจะกระทำได้หรือไม่

มาตรา ๖ วรรคหนึ่ง มีวัตถุประสงค์ในการวางหลักเกณฑ์ทั่วไปเกี่ยวกับการแจ้ง ยื่น หรือส่งหนังสือหรือเอกสาร
ให้บุคคลตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัยฯ หากได้ดำเนินการแจ้ง ยื่น หรือส่งหนังสือหรือเอกสาร
ณ ภูมิลำเนาหรือที่อยู่ซึ่งปรากฏตามหลักฐานทางทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรแล้ว ให้ถือว่าชอบด้วย
พระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัยฯ ทั้งนี้ เพื่อใช้เป็นพยานหลักฐานในการยืนยันหรือพิสูจน์ได้ว่าบุคคลดังกล่าว
ได้รับหนังสือหรือเอกสารโดยชอบด้วยพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัยฯ แล้ว เช่น การได้รับคำสั่งปรับเป็นพินัย
ที่ส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับไปยังที่อยู่ซึ่งปรากฏตามหลักฐานทางทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียน
ราษฎรของผู้ถูกกล่าวหาตามมาตรา ๒๐ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัยฯ อย่างไรก็ตาม กรณีที่หากจะนำส่ง
หรือแจ้งโดยตรงกับผู้รับ เช่น การนำหนังสือไปส่งด้วยตนเอง แล้วให้ผู้รับลงนามรับหนังสือนั้นจะกระทำได้หรือไม่ นั้น
เห็นว่า แม้มาตรา ๖ ได้บัญญัติหลักการไว้โดยเฉพาะแล้ว แต่ก็ไม่มีบทบัญญัติใดที่ห้ามการดำเนินการในลักษณะดังกล่าว
แต่มีข้อสังเกตว่า การแจ้ง ยื่น หรือส่งหนังสือหรือเอกสารให้บุคคลตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัยฯ
ไม่ว่าจะเป็นการมีหนังสือแจ้งข้อกล่าวหาหรือคำสั่งปรับเป็นพินัยเป็นเรื่องที่มีความสำคัญเพราะส่งผลกระทบต่อสิทธิ
ของบุคคลผู้ได้รับหนังสือหรือเอกสารดังกล่าว กรณีจึงพึงดำเนินการด้วยความระมัดระวังเพื่อไม่ให้ถูกโต้แย้งเรื่องความชอบ
ด้วยกฎหมายของพยานหลักฐานต่าง ๆ เช่น ความถูกต้องของลายมือชื่อผู้ลงนามรับหนังสือ หรือการนับวันที่ถือว่า
ผู้ถูกกล่าวหาได้รับแจ้งคำสั่งปรับเป็นพินัย เป็นต้น

**ประเด็นที่สาม : กรณีที่ผู้กระทำความผิดทางพินัยเป็นคนต่างด้าวซึ่งเดินทางกลับประเทศแล้ว
หรือเป็นผู้ซึ่งไม่ปรากฏที่อยู่เป็นหลักแหล่ง และเป็นกรณีที่ไม่ใช่การกระทำความผิดซึ่งหน้า เจ้าหน้าที่
ของรัฐต้องแจ้งข้อกล่าวหาหรือส่งหนังสือหรือเอกสารให้บุคคลนั้นทราบได้อย่างไร หากไม่สามารถ
ติดต่อให้ผู้กระทำความผิดทางพินัยรับทราบข้อกล่าวหาได้ เจ้าหน้าที่ของรัฐจะมีความผิดหรือไม่
หรือต้องดำเนินการอย่างไร**

การแจ้งข้อกล่าวหาแก่บุคคลซึ่งไม่ปรากฏที่อยู่เป็นหลักแหล่งต้องดำเนินการตามมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติ
ว่าด้วยการปรับเป็นพินัยฯ ซึ่งหากได้แจ้งข้อกล่าวหาให้บุคคลนั้นไปยังภูมิลำเนาตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
หรือที่อยู่ตามทะเบียนราษฎรที่ปรากฏชื่อบุคคลดังกล่าวแล้ว แม้บุคคลดังกล่าวจะไม่ได้อาศัยอยู่ ณ ที่นั้นแล้ว ย่อมถือว่า
เจ้าหน้าที่ของรัฐได้แจ้งข้อกล่าวหาโดยชอบแล้ว (เรื่องเสรีจิติ ๘๗๘/๒๕๖๗)

๓. การนำประมวลกฎหมายอาญามาใช้กับการปรับเป็นพินัย (มาตรา ๘)

กรณีที่มีผู้กระทำความผิดเป็นนิติบุคคล และกฎหมายกำหนดว่าถ้าการกระทำความผิดของนิติบุคคลนั้นเกิดจากการสั่งการหรือการกระทำของกรรมการหรือผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้นหรือในกรณีที่บุคคลดังกล่าวมีหน้าที่ต้องสั่งการหรือกระทำการและละเว้นไม่สั่งการหรือไม่กระทำการจนเป็นเหตุให้นิติบุคคลนั้นกระทำความผิด ผู้นั้นต้องรับโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้น ๆ ด้วยการปรับเป็นพินัยของนิติบุคคลและกรรมการหรือผู้จัดการจะต้องปรับอย่างไร

มาตรา ๘ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย บัญญัติให้นำหมวด ๒ การใช้กฎหมายอาญามาใช้บังคับโดยอนุโลม ซึ่งมาตรา ๑๗ แห่งประมวลกฎหมายอาญา บัญญัติให้นำบทบัญญัติในภาค ๑ แห่งประมวลกฎหมายอาญา ไปใช้ในกรณีความผิดตามกฎหมายอื่นด้วย เว้นแต่กฎหมายนั้น ๆ จะได้บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น ดังนั้น การปรับเป็นพินัยกรณีผู้กระทำความผิดหลายคน ในความผิดอันเดียวกัน ในกรณีเดียวกัน **จึงต้องสั่งปรับเป็นพินัยเรียงตามรายตัวบุคคล** ทั้งนี้ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๓๑ แห่งประมวลกฎหมายอาญา (เรื่องเสรีจที ๑๘๐/๒๕๖๓)

๔. หลักเกณฑ์ในการกำหนดค่าปรับเป็นพินัย (มาตรา ๙)

ประเด็นที่หนึ่ง : การกำหนดค่าปรับเป็นพินัย โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ มีหลักเกณฑ์อย่างไร

ในการกำหนดค่าปรับเป็นพินัย ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐพิจารณาให้เหมาะสมกับข้อเท็จจริง ดังต่อไปนี้ (มาตรา ๙ วรรคหนึ่ง)

- (๑) ระดับความรุนแรงของผลกระทบที่เกิดขึ้นแก่ชุมชนหรือสังคมจากการกระทำความผิดทางพินัยและพฤติการณ์อื่นอันเกี่ยวกับสภาพความผิดทางพินัย
- (๒) ความรู้ผิดชอบ อายุ ประวัติ ความประพฤติ สติปัญญา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ สิ่งแวดล้อม การกระทำความผิดซ้ำ และสิ่งอื่นทั้งปวงที่เกี่ยวกับผู้กระทำความผิดทางพินัย
- (๓) ผลประโยชน์ที่ผู้กระทำความผิดทางพินัยหรือบุคคลอื่นได้รับจากการกระทำความผิดทางพินัย
- (๔) สถานะทางเศรษฐกิจของผู้กระทำความผิดทางพินัย

ทั้งนี้ ในการพิจารณากำหนดค่าปรับเป็นพินัย เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องคำนึงถึงข้อเท็จจริงตามมาตรา ๙ (๑) เพื่อกำหนดจำนวนค่าปรับเป็นพินัยในเบื้องต้น จากนั้นจึงพิจารณาข้อเท็จจริงตามมาตรา ๙ (๒) ถึง (๔) ประกอบเพื่อใช้เป็นเหตุในการลดหรือเพิ่มจำนวนค่าปรับ ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดทางพินัยได้รับผลประโยชน์จากการกระทำความผิดทางพินัย จำนวนค่าปรับเป็นพินัยต้องไม่ต่ำกว่าผลประโยชน์ที่ได้รับ แต่ต้องไม่เกินอัตราขั้นสูงที่กฎหมายซึ่งบัญญัติความผิดทางพินัยกำหนดไว้ ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดทางพินัยมีฐานะยากจนและกระทำความผิดด้วยความจำเป็น เพื่อยังชีพของตนและครอบครัว ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐกำหนดค่าปรับเป็นพินัยในอัตราต่ำที่สุดเท่าที่จะทำได้ แต่ต้องไม่ต่ำกว่าห้าสิบบาทหรือไม่น้อยกว่าอัตราขั้นต่ำที่กฎหมายกำหนดไว้ แล้วแต่กรณี (มาตรา ๙ และข้อ ๖ และข้อ ๘ แห่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยระเบียบปฏิบัติในการปรับเป็นพินัย พ.ศ. ๒๕๖๖)

ประเด็นที่สอง : หน่วยงานของรัฐสามารถดำเนินการปรับเป็นพินัยตามหลักเกณฑ์ในการเปรียบเทียบปรับที่เคยกำหนดไว้หรือจะต้องประกาศกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการปรับเป็นพินัยใหม่ เพื่อวางหลักเกณฑ์การกำหนดค่าปรับเป็นพินัยและการผ่อนชำระค่าปรับเป็นพินัยให้สอดคล้องกับมาตรา ๙ หรือไม่

ตามมาตรา ๕ วรรคหนึ่ง การดำเนินการปรับเป็นพินัย หน่วยงานของรัฐต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัยฯ รวมทั้งกฎกระทรวงและระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีที่ออกตามพระราชบัญญัติดังกล่าว โดยไม่อาจนำหลักเกณฑ์เดิมที่กำหนดขึ้นเพื่อใช้สำหรับการเปรียบเทียบปรับทางอาญามาใช้บังคับแก่การดำเนินการปรับเป็นพินัยได้ และโดยที่มาตรา ๙ วรรคหนึ่งและวรรคสอง ประกอบกับข้อ ๖ ข้อ ๗ และข้อ ๘ แห่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยระเบียบปฏิบัติในการปรับเป็นพินัยฯ ได้กำหนดหลักเกณฑ์การกำหนดค่าปรับเป็นพินัยและการผ่อนชำระ

ค่าปรับเป็นพินัยเพื่อเป็นหลักเกณฑ์กลางให้เจ้าหน้าที่ของรัฐและหน่วยงานของรัฐถือปฏิบัติไว้แล้ว เจ้าหน้าที่ของรัฐจึงต้องถือปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ดังกล่าว แต่หากรัฐมนตรีผู้รักษาการตามกฎหมายที่บัญญัติความผิดทางพินัยหรือหัวหน้าหน่วยงานของรัฐประสงค์จะวางระเบียบเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์เพิ่มเติมย่อมสามารถดำเนินการตามมาตรา ๙ วรรคสาม ประกอบกับข้อ ๑๖ แห่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีฯ ได้ โดยให้คำนึงถึงความสะดวก รวดเร็ว เป็นธรรม และไม่เป็นการแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องจนเกินสมควร และต้องไม่ขัดหรือแย้งต่อพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัยฯ และระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีดังกล่าว (เรื่องเสร็จที่ ๑๐๖๖/๒๕๖๖)

ประเด็นที่สาม : ในการเปรียบเทียบปรับตามมาตรา ๔๐ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. ๒๕๔๒ มีการกำหนดอัตราค่าปรับไว้ สามารถนำมาปรับใช้กับการปรับเป็นพินัยได้หรือไม่

มาตรา ๗ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัยฯ วางหลักการให้ผู้กระทำความผิดทางพินัยต้องชำระค่าปรับเป็นพินัยตามจำนวนเงินที่เจ้าหน้าที่ของรัฐหรือศาลกำหนดตามวิธีการที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ ซึ่งต้องไม่เกินจำนวนสูงสุดที่กฎหมายซึ่งบัญญัติความผิดทางพินัยนั้นบัญญัติ เว้นแต่พระราชบัญญัตินี้จะบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น เมื่อมาตรา ๔๐ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการฯ กำหนดให้ผู้ใดไม่แสดงราคาหรือไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดตามมาตรา ๒๘ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท เจ้าหน้าที่ของรัฐจึงกำหนดค่าปรับเป็นพินัยได้ไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท ส่วนกรณีที่มีการกำหนดอัตราค่าปรับไว้แล้วนั้น สามารถนำมาใช้ประกอบการพิจารณา กำหนดค่าปรับเป็นพินัยของเจ้าหน้าที่ของรัฐได้หรืออาจใช้เป็นข้อมูลให้รัฐมนตรีผู้รักษาการตามกฎหมายซึ่งบัญญัติความผิดทางพินัยพิจารณาวางระเบียบเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์การกำหนดค่าปรับเป็นพินัยตามกฎหมายเฉพาะเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งต่อพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัยฯ และระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยระเบียบปฏิบัติในการปรับเป็นพินัยฯ ทั้งนี้ ตามมาตรา ๙ วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัยฯ

ประเด็นที่สี่ : บัญชีอัตราโทษที่ใช้เป็นหลักเกณฑ์ในการกำหนดค่าปรับของเจ้าหน้าที่ (ยึดถือการเปรียบเทียบปรับ) จะยังคงมีผลใช้บังคับต่อไปหรือไม่

เมื่อมีการเปลี่ยนความผิดอาญาซึ่งมีโทษปรับสถานเดียวตามกฎหมายในบัญชี ๑ ท้ายพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัยฯ ไปเป็นความผิดทางพินัยตามมาตรา ๓๙ แล้ว ในมาตรา ๕ วรรคหนึ่ง ได้บัญญัติให้การปรับเป็นพินัยตามกฎหมายทั้งปวง ดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้ ดังนั้น หลักเกณฑ์และวิธีการเปรียบเทียบตามกฎหมายซึ่งเป็นหลักเกณฑ์ที่กำหนดขึ้นเพื่อใช้สำหรับการเปรียบเทียบคดีความผิดทางอาญาจึงไม่อาจนำมาใช้บังคับแก่การดำเนินการปรับเป็นพินัยได้ เพราะการดำเนินการปรับเป็นพินัยในความผิดตามกฎหมายดังกล่าวต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การกำหนดค่าปรับเป็นพินัยตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๙ ประกอบกับข้อ ๖ แห่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยระเบียบปฏิบัติในการปรับเป็นพินัย พ.ศ. ๒๕๖๖ ดังนั้น การกำหนดค่าปรับตามบัญชีฐานความผิดและอัตราโทษตามความผิดทางอาญาที่ใช้อยู่เดิม เช่น บัญชีการกำหนดอัตราค่าปรับสำหรับความผิดตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุขฯ จึงไม่สอดคล้องกับกฎหมายว่าด้วยการปรับเป็นพินัย และไม่สามารถนำบัญชีฐานความผิดและอัตราโทษนั้นมาใช้บังคับได้ (เรื่องเสร็จที่ ๑๐๖๖/๒๕๖๖ และเรื่องเสร็จที่ ๑๕๐๓/๒๕๖๖)

ประเด็นที่ห้า : การขออนุมัติให้ระเบียบปฏิบัติที่กรมพัฒนาธุรกิจการค้ากำหนดเพิ่มเติมจากระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยระเบียบปฏิบัติในการปรับเป็นพินัยฯ มีผลใช้บังคับแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้มีอำนาจปรับเป็นพินัยตามกฎหมายที่อยู่ในความรับผิดชอบของกรมพัฒนาธุรกิจการค้าทุกคน

ระเบียบที่กรมพัฒนาธุรกิจการค้าจะกำหนดหลักเกณฑ์เพิ่มเติมตามข้อ ๑๖ แห่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยระเบียบปฏิบัติในการปรับเป็นพินัยฯ ต้องไม่รวมถึงการกำหนดค่าปรับเป็นพินัย และขอบเขตการมีผลใช้บังคับของระเบียบย่อมเป็นไปโดยผลของกฎหมาย จึงมิใช่เรื่องหลักเกณฑ์การปฏิบัติตามระเบียบที่คณะกรรมการฯ จะมีอำนาจอนุมัติให้ดำเนินการแตกต่างได้ และเมื่ออธิบดีกรมพัฒนาธุรกิจการค้าเป็นหัวหน้าหน่วยงานของรัฐที่เป็นหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบการปฏิบัติตามกฎหมายในความรับผิดชอบของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า จึงมีอำนาจในการวางระเบียบปฏิบัติเพิ่มเติมและระเบียบดังกล่าวย่อมมีผลใช้บังคับแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้มีอำนาจปรับเป็นพินัยตามกฎหมายดังกล่าวทุกคน ยกเว้นกรณีตามพระราชบัญญัติทะเบียนพาณิชย์ พ.ศ. ๒๔๙๙ เมื่อเจ้าหน้าที่ของกรมพัฒนาธุรกิจการค้าไม่ได้เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งมีอำนาจปรับเป็นพินัยตามกฎหมายดังกล่าว อธิบดีกรมพัฒนาธุรกิจการค้าจึงมิใช่ผู้มีอำนาจในการกำหนดระเบียบปฏิบัติเพิ่มเติมตามข้อ ๓ และข้อ ๑๖ แห่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีฯ แต่อย่างไรก็ดี กรมพัฒนาธุรกิจการค้าในฐานะที่เป็นสำนักงานกลางทะเบียนพาณิชย์ซึ่งมีหน้าที่กำกับดูแลการรับจดทะเบียนพาณิชย์ตามมาตรา ๙ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติทะเบียนพาณิชย์ฯ ย่อมสามารถที่จะประสานขอความร่วมมือกับหัวหน้าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อให้ดำเนินการตามแนวทางเดียวกันได้ (เรื่องเสร็จที่ ๑๓๕๓/๒๕๖๗)

ประเด็นที่หก : การขออนุมัติให้สามารถกำหนดจำนวนเงินค่าปรับเป็นพินัยที่ผู้กระทำความผิดจะต้องชำระเป็นตารางกำหนดอัตราค่าปรับเป็นพินัยตามกฎหมายที่อยู่ในความรับผิดชอบของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า ซึ่งได้ผ่านการพิจารณาข้อเท็จจริงตามที่กำหนดในมาตรา ๙ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัยฯ โดยไม่ต้องพิจารณาข้อเท็จจริงเป็นรายกรณีได้หรือไม่

การจัดทำตารางกำหนดอัตราค่าปรับเป็นพินัยเป็นการกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการกำหนดค่าปรับเป็นพินัย ซึ่งเป็นอำนาจของรัฐมนตรีผู้รักษาการตามกฎหมายซึ่งบัญญัติความผิดทางพินัยตามมาตรา ๙ วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัยฯ จึงมิใช่อำนาจของอธิบดีกรมพัฒนาธุรกิจการค้าที่จะวางระเบียบปฏิบัติเรื่องดังกล่าวเพิ่มเติมได้ อย่างไรก็ดี หากการจัดทำตารางดังกล่าวมีการวางแนวทางการกำหนดอัตราค่าปรับเป็นพินัยให้เหมาะสมกับข้อเท็จจริงในแต่ละกรณีตามมาตรา ๙ วรรคหนึ่ง และข้อ ๖ และข้อ ๘ แห่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยระเบียบปฏิบัติในการปรับเป็นพินัยฯ กรมพัฒนาธุรกิจการค้าสามารถเสนอรัฐมนตรีเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ดังกล่าวให้เจ้าหน้าที่ของรัฐถือปฏิบัติเป็นการภายในได้และกรณีนี้ไม่อยู่ในอำนาจคณะกรรมการฯ ที่จะอนุมัติให้ดำเนินการแตกต่างได้ (เรื่องเสร็จที่ ๑๓๕๓/๒๕๖๗)

๕. การผ่อนชำระ (มาตรา ๙ วรรคสอง)

ประเด็นที่หนึ่ง : กรณีที่ผู้กระทำความผิดทางพินัยขอผ่อนชำระค่าปรับเป็นพินัย เจ้าหน้าที่ของรัฐจะมีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาให้ผ่อนชำระอย่างไร

ถ้าผู้กระทำความผิดทางพินัยร้องขอ เจ้าหน้าที่ของรัฐจะอนุญาตให้มีการผ่อนชำระค่าปรับเป็นพินัยได้ต่อเมื่อพิจารณาแล้วเห็นว่า ผู้กระทำความผิดไม่อาจชำระค่าปรับในคราวเดียวได้ โดยต้องพิจารณาฐานะการเงิน รายได้ และภาระหนี้สินของผู้กระทำความผิดเป็นพินัยประกอบด้วย แต่หากผู้กระทำความผิดทางพินัยมีพฤติการณ์หลีกเลี่ยงไม่ชำระค่าปรับเป็นพินัย เจ้าหน้าที่ของรัฐอาจไม่อนุญาตให้ผ่อนชำระก็ได้ (มาตรา ๙ วรรคสอง และข้อ ๗ วรรคหนึ่ง แห่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยระเบียบปฏิบัติในการปรับเป็นพินัย พ.ศ. ๒๕๖๖)

ประเด็นที่สอง : การกำหนดจำนวนเงินและระยะเวลาในการผ่อนชำระค่าปรับเป็นพินัยมีหลักเกณฑ์อย่างไร

การกำหนดจำนวนเงินและระยะเวลาในการผ่อนชำระค่าปรับเป็นพินัยให้พิจารณาจากจำนวนค่าปรับเป็นพินัย ประกอบกับฐานะการเงิน รายได้ และภาระหนี้สิน เพื่อไม่ให้กระทบต่อการดำรงชีวิตของผู้กระทำความผิดทางพินัย และครอบครัว ทั้งนี้ การผ่อนชำระต้องเสร็จสิ้นก่อนขาดอายุความตามมาตรา ๑๑ ไม่น้อยกว่าหกสิบวัน (ข้อ ๗ วรรคสอง แห่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยระเบียบปฏิบัติในการปรับเป็นพินัย พ.ศ. ๒๕๖๖)

ประเด็นที่สาม : กรณีกฎหมายกำหนดค่าปรับเป็นพินัยรายวันไว้ด้วย เจ้าหน้าที่ของรัฐจะกำหนดให้ผ่อนชำระค่าปรับเป็นพินัยรายวันได้หรือไม่

กรณีที่ผู้กระทำความผิดร้องขอ เจ้าหน้าที่ของรัฐจะให้ผ่อนชำระค่าปรับเป็นพินัยรายวันก็ได้ ตามที่มาตรา ๙ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัยฯ บัญญัติไว้ (เรื่องเสร็จที่ ๑๘๐/๒๕๖๗)

ประเด็นที่สี่ : กรณีที่มีการผิดนัดการผ่อนชำระค่าปรับเป็นพินัย เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องคืนเงินค่าปรับส่วนที่ชำระแล้วหรือไม่ และต้องดำเนินการอย่างไร

กรณีที่มีการผิดนัดการผ่อนชำระค่าปรับเป็นพินัย มาตรา ๙ วรรคสอง กำหนดให้การผ่อนชำระเป็นอันยกเลิก แต่ผู้กระทำความผิดยังคงมีหน้าที่ต้องชำระค่าปรับเป็นพินัยที่ยังค้างชำระอยู่ให้ครบถ้วน หากไม่ชำระค่าปรับเป็นพินัยภายในกำหนดเวลา ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสรุปข้อเท็จจริง ข้อกฎหมาย พยานหลักฐานซึ่งรวมถึงข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนเงินค่าปรับเป็นพินัยที่ได้รับชำระไว้แล้วบางส่วน แล้วส่งสำนวนให้พนักงานอัยการเพื่อดำเนินการฟ้องคดีต่อศาลตามมาตรา ๒๓ ต่อไป ดังนั้น เจ้าหน้าที่ของรัฐจึงไม่ต้องคืนเงินค่าปรับที่ได้รับชำระไว้แล้ว เว้นแต่จะมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดีตามมาตรา ๒๕ วรรคสอง หรือศาลจะไม่มีคำสั่งปรับเป็นพินัย หรือมีคำพิพากษาให้ปรับน้อยกว่าที่ผู้กระทำความผิดได้ผ่อนชำระไว้แล้ว (เรื่องเสร็จที่ ๘๔/๒๕๖๗)

๖. การขอลด ค่าปรับเป็นพินัย และการทำงาน บริการสังคม หรือทำงาน สาธารณประโยชน์

(มาตรา ๑๐)

ประเด็นที่หนึ่ง : กรณีที่มีการออกคำสั่งปรับเป็นพินัยแล้ว ผู้รับคำสั่งสามารถขอลดค่าปรับต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐได้หรือไม่ หรือจะขอลดในชั้นใดได้บ้าง

การขอลดค่าปรับเป็นพินัยต้องขอลดในชั้นเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือในชั้นศาลโดยต้องแสดงหลักฐานประกอบการขอลดค่าปรับ หากไม่มีการยื่นคำร้องในชั้นการพิจารณาของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้รับคำสั่งสามารถยื่นคำร้องได้อีกครั้งในชั้นการพิจารณาของศาล (มาตรา ๑๐ วรรคหนึ่งและมาตรา ๒๓)

ประเด็นที่สอง : การพิจารณาอนุญาตให้ทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนการชำระค่าปรับเป็นพินัยมีแนวทางในการพิจารณาอย่างไร

อำนาจในการสั่งให้ทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนการชำระค่าปรับเป็นพินัยเป็นอำนาจของศาล ซึ่งมาตรา ๑๐ ให้นำหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการสั่งให้ผู้นั้นทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับตามความในมาตรา ๓๐/๑ แห่งประมวลกฎหมายอาญา มาใช้บังคับแก่การสั่งของศาลตามมาตรานี้ด้วยโดยอนุโลม (มาตรา ๑๐)

๗. อายุความและระยะเวลา บังคับชำระ ค่าปรับเป็นพินัย

(มาตรา ๑๑ มาตรา ๑๒ และมาตรา ๔๕)

๑๒

ประเด็นที่สาม :

กรณีการกระทำความผิดก่อนวันที่มีการเปลี่ยนความผิดอาญาที่มีโทษปรับสถานเดียวเป็นความผิดทางพินัยมีอายุความอย่างไร

การพิจารณาอายุความการกระทำความผิดดังกล่าวต้องพิจารณาอายุความตามบทเฉพาะกาล มาตรา ๔๔ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย ที่กำหนดว่าความผิดทางพินัยที่เปลี่ยนจากความผิดอาญาที่มีโทษปรับสถานเดียวตามมาตรา ๓๙ ที่ได้กระทำก่อนวันที่เปลี่ยนเป็นความผิดทางพินัย ให้มีอายุความตามกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในวันก่อนวันที่เปลี่ยนเป็นความผิดทางพินัย โดยกรณีนี้ ต้องพิจารณาอายุความตามมาตรา ๕๕ แห่งประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งกำหนดให้มีอายุความหนึ่งปีสำหรับความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งเดือนลงมาหรือต้องระวางโทษอย่างอื่น (เรื่องเสร็จที่ ๑๘๐/๒๕๖๗)

๕

ประเด็นที่สอง :

การบังคับตามคำสั่งหรือคำพิพากษาอันเป็นที่สุดท้ายให้ผู้ใดชำระค่าปรับเป็นพินัยมีกำหนดระยะเวลาหรือไม่ อย่างไร

การบังคับตามคำสั่งหรือคำพิพากษาอันเป็นที่สุดท้ายให้ผู้ใดชำระค่าปรับเป็นพินัยต้องดำเนินการ

ภายในห้าปีนับแต่วันที่ มีคำสั่งหรือคำพิพากษา ดังกล่าว (มาตรา ๑๒)

๑๑

ประเด็นที่หนึ่ง :

คดีความผิดทางพินัยมีอายุความหรือไม่ อย่างไร

คดีความผิดทางพินัยถ้ามิได้มีคำสั่งปรับเป็นพินัยหรือฟ้องภายในระยะเวลา

สองปีนับแต่วันกระทำความผิด

เป็นอันขาดอายุความ เว้นแต่กฎหมายซึ่งบัญญัติความผิดทางพินัยจะกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น (มาตรา ๑๑)

ตัวอย่างเช่น

เมื่อพระราชบัญญัติการขูดดินและถมดินฯ ซึ่งเป็นกฎหมายที่บัญญัติความผิดทางพินัยไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับอายุความไว้เป็นอย่างอื่น ประกอบกับไม่มีบทบัญญัติใดในพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย ที่กำหนดให้อายุความการดำเนินคดีความผิดทางพินัยสะดุดหยุดลง การดำเนินคดีความผิดพินัยตามพระราชบัญญัติการขูดดินและถมดินฯ จึงมีอายุความสองปีนับแต่วันกระทำความผิดตามมาตรา ๑๑ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย (เรื่องเสร็จที่ ๑๑๓๙/๒๕๖๗)

๘. การรายงานการสั่งปรับเป็นพินัย

ประเด็นที่หนึ่ง : การรายงานการสั่งปรับเป็นพินัยให้หัวหน้าหน่วยงานของรัฐทราบ มีการกำหนดกรอบระยะเวลาหรือไม่ อย่างไร

เจ้าหน้าที่ของรัฐอาจจัดทำรายงานการสั่งปรับเป็นพินัยเป็นรายเดือน รายไตรมาส หรือรายปี ตามที่หัวหน้าหน่วยงานของรัฐกำหนด โดยให้คำนึงถึงปริมาณคดีความผิดทางพินัย (ข้อ ๙ วรรคหนึ่ง แห่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยระเบียบปฏิบัติในการปรับเป็นพินัย พ.ศ. ๒๕๖๖)

ประเด็นที่สอง : การจัดทำสรุปผลการปรับเป็นพินัยเพื่อเปิดเผยผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ต้องระบุข้อมูลใดบ้าง

การจัดทำสรุปผลการปรับเป็นพินัยเพื่อเปิดเผยผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างน้อยต้องระบุข้อมูลดังต่อไปนี้

- (๑) จำนวนคดีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐยุติการพิจารณากำหนดค่าปรับเป็นพินัย
- (๒) จำนวนคดีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐมีคำสั่งปรับเป็นพินัย
- (๓) จำนวนคดีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐส่งสำนวนให้พนักงานอัยการตามมาตรา ๒๓
- (๔) จำนวนคดีที่พนักงานอัยการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐฟ้องคดีต่อศาล
- (๕) จำนวนคดีที่ศาลมีคำพิพากษาว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำความผิดทางพินัยและจำนวนคดีที่ศาลสั่งยกฟ้องหรือ

ไม่รับไว้พิจารณา

(๖) จำนวนเงินค่าปรับเป็นพินัยทั้งหมดที่เจ้าหน้าที่ของรัฐหรือศาลมีคำสั่งปรับเป็นพินัยและจำนวนเงินค่าปรับเป็นพินัยทั้งหมดที่ได้รับการชำระ

(๗) จำนวนคดีที่ศาลมีคำสั่งกำหนดค่าปรับเป็นพินัยต่ำกว่าที่กฎหมายบัญญัติไว้หรือขอทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับเป็นพินัยตามมาตรา ๑๐ โดยแยกคำสั่งตามมาตรา ๑๐ วรรคหนึ่ง คือ กรณีที่กระทำความผิดทางพินัยเพราะเหตุแห่งความยากจนเหลือทนทานหรือเพราะความจำเป็นอย่างแสนสาหัสในการดำรงชีวิต และตามมาตรา ๑๐ วรรคสอง คือ กรณีที่ไม่มีเงินชำระค่าปรับเป็นพินัย

- (๘) ข้อมูลอื่นตามที่คณะกรรมการว่าด้วยการปรับเป็นพินัยกำหนด

ทั้งนี้ ข้อมูลดังกล่าวให้แยกตามประเภทของฐานความผิด และการจัดทำข้อมูลให้ทำโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งสามารถประมวลผลได้

(ข้อ ๙ วรรคสอง แห่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยระเบียบปฏิบัติในการปรับเป็นพินัย พ.ศ. ๒๕๖๖)

ประเด็นที่สาม : ในกรณีที่กฎหมายเฉพาะ เช่น พระราชบัญญัติประกันวินาศภัยฯ พระราชบัญญัติประกันชีวิตฯ กำหนดให้หน่วยงานของรัฐต้องประกาศหรือโฆษณาการกระทำความผิดตามกฎหมายดังกล่าวให้ประชาชนทราบอยู่แล้ว หน่วยงานของรัฐต้องรายงานการสั่งปรับเป็นพินัยและการสรุปผลการปรับเป็นพินัยอย่างไร สามารถรายงานชื่อผู้กระทำความผิด การปฏิเสธข้อกล่าวหา จำนวนคดีที่ยุติการพิจารณา ฯลฯ ด้วยหรือไม่

มาตรา ๑๓ ประกอบกับข้อ ๙ แห่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยระเบียบปฏิบัติในการปรับเป็นพินัยฯ ได้กำหนดแนวทางการจัดทำรายงานการสั่งปรับเป็นพินัย ให้หัวหน้าหน่วยงานของรัฐทราบและแนวทางการจัดทำสรุปผลการปรับเป็นพินัยเพื่อเปิดเผยให้ประชาชนทราบแล้ว หน่วยงานสามารถดำเนินการตามแนวทางการรายงานการสั่งปรับเป็นพินัยและการสรุปผลการปรับเป็นพินัยดังกล่าวได้ แต่การรายงานการสั่งปรับเป็นพินัยและสรุปผลการปรับเป็นพินัยตามมาตรา ๑๓ เป็นการรายงานข้อมูลเฉพาะที่เกี่ยวกับการดำเนินการตามความผิดทางพินัยเท่านั้น หากหน่วยงานต้องรายงานการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมายที่เป็นความผิดอาญาไม่ว่าจะเปรียบเทียบได้หรือไม่ ภายใต้กลไกของกฎหมายเฉพาะนั้นซึ่งไม่ใช่ความผิดทางพินัย ก็สมควรรายงานการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมายสำหรับการกระทำความผิดนั้นแยกออกจากการรายงานตามมาตรา ๑๓ (เรื่องเสรีจที ๑๗๒๙/๒๕๖๗)

๙. เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้มีอำนาจปรับเป็นพินัย

ประเด็นที่หนึ่ง : เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้มีอำนาจปรับเป็นพินัย ได้แก่ เจ้าหน้าที่คนใดหรือระดับใด

เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้มีอำนาจปรับเป็นพินัยจะเป็นไปตามที่กฎหมายซึ่งบัญญัติความผิดเป็นพินัยกำหนดไว้ แต่ถ้ากฎหมายเฉพาะซึ่งบัญญัติความผิดทางพินัยไม่ได้กำหนดไว้ ให้รัฐมนตรีผู้รักษาการตามกฎหมายนั้นประกาศกำหนดบัญชีรายชื่อตำแหน่งข้าราชการและพนักงานของหน่วยงานของรัฐซึ่งมีคุณสมบัติ ดังต่อไปนี้

(๑) เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งรับผิดชอบในการปฏิบัติตามกฎหมายนั้น

(๒) มีตำแหน่งไม่ต่ำกว่าระดับชำนาญการขึ้นไปหรือเทียบเท่า

ทั้งนี้ ถ้าค่าปรับเป็นพินัยที่กฎหมายบัญญัติไว้มีอัตราค่าปรับอย่างสูงเกินหนึ่งหมื่นบาท ในการปรับเป็นพินัยต้องกระทำเป็นองค์คณะ ซึ่งประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่น้อยกว่าสามคน

(มาตรา ๑๔ และข้อ ๑๐ วรรคหนึ่ง แห่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยระเบียบปฏิบัติในการปรับเป็นพินัย พ.ศ. ๒๕๖๖)

ประเด็นที่สอง : เจ้าหน้าที่ของรัฐตำแหน่งใดบ้างที่ถือได้ว่ามีตำแหน่งไม่ต่ำกว่าระดับชำนาญการขึ้นไปหรือเทียบเท่า

การที่ข้อ ๑๐ วรรคหนึ่ง แห่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยระเบียบปฏิบัติในการปรับเป็นพินัย พ.ศ. ๒๕๖๖ กำหนดให้รัฐมนตรีประกาศกำหนดรายชื่อตำแหน่งเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งมีอำนาจปรับเป็นพินัย โดยใช้ถ้อยคำว่า “ข้าราชการและพนักงานของหน่วยงานของรัฐที่มีตำแหน่งไม่ต่ำกว่าระดับชำนาญการขึ้นไปหรือเทียบเท่า” เป็นการกำหนดให้ข้าราชการและพนักงานของหน่วยงานของรัฐที่มีตำแหน่งไม่ต่ำกว่าระดับชำนาญการขึ้นไปหรือเทียบเท่าเป็นตำแหน่งหลักเพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการพิจารณา และยังได้กำหนดให้มีการเทียบกับตำแหน่งประเภทอื่น ซึ่งเทียบได้ไม่ต่ำกว่าระดับชำนาญการขึ้นไปด้วย เพื่อให้การใช้บังคับเรื่องนี้มีได้จำกัดเฉพาะตำแหน่งประเภทวิชาการเท่านั้น แต่รวมถึงตำแหน่งประเภทอื่นหรือตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่นซึ่งมีมาตรฐานตำแหน่ง หน้าที่ความรับผิดชอบ และคุณภาพของงานโดยประมาณไม่ต่ำกว่าตำแหน่งในระดับชำนาญการขึ้นไปในหน่วยงานของรัฐต่าง ๆ ด้วย (เรื่องเสร็จที่ ๖๒/๒๕๖๗)

ตัวอย่างเช่น

- ข้าราชการตำแหน่งประเภททั่วไป

ตำแหน่งเจ้าพนักงานป่าไม้ระดับชำนาญงานหรือระดับอาวุโส

(เรื่องเสร็จที่ ๖๒/๒๕๖๗ และเรื่องเสร็จที่ ๑๑๐/๒๕๖๗)

- ข้าราชการกรุงเทพมหานครตำแหน่งประเภททั่วไป

ในตำแหน่งพนักงานเทศกิจระดับอาวุโส (เรื่องเสร็จที่ ๘๔/๒๕๖๗)

- ข้าราชการกรุงเทพมหานครสามัญ

ตำแหน่งพนักงานเทศกิจระดับชำนาญงาน (เรื่องเสร็จที่ ๒๑๘/๒๕๖๗)

- ข้าราชการพลเรือนของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า

ตำแหน่งประเภททั่วไป ระดับชำนาญงาน (เรื่องเสร็จที่ ๑๓๕๓/๒๕๖๗)

ประเด็นที่สาม : รัฐมนตรีผู้รักษาการตามกฎหมายมีอำนาจออกประกาศกำหนดเจ้าหน้าที่ของรัฐในสังกัดหน่วยงานอื่นให้มีอำนาจปรับเป็นพินัยร่วมกับเจ้าหน้าที่ของรัฐในสังกัดกระทรวงของตนได้หรือไม่

กรณีที่มีเจ้าหน้าที่ในสังกัดหน่วยงานอื่นเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ เจ้าพนักงาน นายทะเบียน คณะบุคคล หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เรียกชื่ออย่างอื่น และรับผิดชอบในการปฏิบัติตามกฎหมาย รัฐมนตรีซึ่งรักษาการตามกฎหมายนั้น ย่อมมีอำนาจประกาศกำหนดให้บุคคลนั้นเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งมีอำนาจปรับเป็นพินัยได้ แม้ว่าบุคคลนั้นจะไม่ได้สังกัดหน่วยงานในกระทรวงหรืออยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงตน (เรื่องเสรีจที่ ๖๓๖/๒๕๖๖)

ตัวอย่างเช่น

- กรมการขนส่งทางบกสามารถเสนอต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมในฐานะผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติการขนส่งทางบกฯ และพระราชบัญญัติรถยนต์ฯ เพื่อแต่งตั้งเจ้าพนักงานตำรวจซึ่งเป็นเจ้าพนักงานจราจรเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้มีอำนาจปรับเป็นพินัยตามพระราชบัญญัติดังกล่าวได้ (เรื่องเสรีจที่ ๑๕๑๕/๒๕๖๖)

- สำนักงานตำรวจแห่งชาติสามารถเสนอนายกรัฐมนตรีซึ่งเป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติจราจรทางบกฯ แต่งตั้ง “ผู้ตรวจการ” ของกรมการขนส่งทางบก เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้มีอำนาจปรับเป็นพินัยได้ แต่ต้องเป็นไปตามข้อ ๑๐ แห่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยระเบียบปฏิบัติในการปรับเป็นพินัยฯ ด้วย (เรื่องเสรีจที่ ๑๕๑๕/๒๕๖๖)

- สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย (สำนักงาน คปภ.) สามารถเสนอต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังเพื่อแต่งตั้งข้าราชการตำรวจ ได้แก่ เจ้าพนักงานจราจรและพนักงานสอบสวน เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้มีอำนาจปรับเป็นพินัยตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ พ.ศ. ๒๕๓๕ ได้ เนื่องจากเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งรับผิดชอบในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถฯ อีกทั้งคณะกรรมการว่าด้วยการปรับเป็นพินัยได้มีประกาศ เรื่อง อนุมัติให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติดำเนินการแตกต่างจากข้อ ๑๐ แห่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยระเบียบปฏิบัติในการปรับเป็นพินัย พ.ศ. ๒๕๖๖ โดยอนุมัติให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติเสนอรัฐมนตรีผู้รักษาการตามกฎหมายประกาศกำหนดบัญชีรายชื่อเจ้าพนักงานจราจรและพนักงานสอบสวน ให้เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้มีอำนาจปรับเป็นพินัยในความผิดตามกฎหมายว่าด้วยจราจรทางบกและกฎหมายอื่นอันเกี่ยวกับรถหรือการใช้ทาง (เรื่องเสรีจที่ ๖๙๔/๒๕๖๗)

ประเด็นที่สี่ : กรณีที่มีการโอนบรรดาหน้าที่และอำนาจตามการปรับโครงสร้างในการบริหารราชการแผ่นดิน รัฐมนตรีผู้รักษาการก่อนการปรับโครงสร้างดังกล่าวยังคงมีอำนาจออกประกาศกำหนดเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งมีอำนาจปรับเป็นพินัยได้หรือไม่

ในกรณีที่มีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติเกี่ยวกับผู้รักษาการตามกฎหมายไว้โดยชัดเจน หรือมีกฎหมายกำหนดให้โอนบรรดาหน้าที่และอำนาจของผู้รักษาการคนเดิมไปเป็นของผู้รักษาการคนใหม่ รัฐมนตรีผู้รักษาการตามบทบัญญัติที่มีการแก้ไขเพิ่มเติมหรือที่รับโอนหน้าที่และอำนาจนั้น ย่อมเป็นผู้มีอำนาจออกประกาศกำหนดเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งมีอำนาจปรับเป็นพินัยตามมาตรา ๑๔ แต่หากเป็นเพียงการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือโอนอำนาจเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการปฏิบัติราชการไปเป็นของหน่วยงานใหม่ รัฐมนตรีตามที่กฎหมายบัญญัติให้เป็นผู้รักษาการยังคงเป็นรัฐมนตรีซึ่งมีอำนาจออกประกาศกำหนดเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งมีอำนาจปรับเป็นพินัย (เรื่องเสรีจที่ ๖๓๖/๒๕๖๖)

ประเด็นที่ห้า : กรณีที่รัฐมนตรีหลายกระทรวงเป็นผู้รักษาการร่วมกัน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงใดจะเป็นผู้มีอำนาจออกประกาศกำหนดเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้มีอำนาจปรับเป็นพินัย

ในกรณีที่กฎหมายฉบับใดมีรัฐมนตรีผู้รักษาการตามกฎหมายหลายคนการพิจารณาว่ารัฐมนตรีผู้รักษาการตามกฎหมายคนใดเป็นผู้มีอำนาจออกประกาศกำหนดเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้มีอำนาจปรับเป็นพินัย ต้องพิจารณาบทบัญญัติที่กำหนดหน้าที่และอำนาจของผู้รักษาการตามกฎหมายแต่ละฉบับประกอบด้วย กล่าวคือ

(๑) กรณีที่กฎหมายกำหนดหน้าที่และอำนาจของรัฐมนตรีผู้รักษาการไว้เป็นการเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจของตน รัฐมนตรีผู้รักษาการตามกฎหมายของแต่ละกระทรวงย่อมต้องรับผิดชอบและมีหน้าที่ต้องดำเนินการในส่วนที่อยู่ในความรับผิดชอบของส่วนราชการในแต่ละกระทรวง

(๒) กรณีที่รัฐมนตรีเป็นผู้รักษาการร่วมกันโดยไม่มีบทบัญญัติให้รับผิดชอบรักษาการในส่วนที่เกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจของตน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงหนึ่งต้องดำเนินการร่วมกันกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอื่น โดยในการประกาศกำหนดเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งมีอำนาจปรับเป็นพินัยต้องหารือและลงนามร่วมกัน (เรื่องเสร็จที่ ๖๓๖/๒๕๖๖)

ประเด็นที่หก : กรณีที่ไม่มีผู้รักษาการตามกฎหมาย จะใช้เกณฑ์การเป็นหน่วยงานที่ต้องดำเนินการตามพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ มาเป็นเกณฑ์ในการกำหนดรัฐมนตรีผู้มีอำนาจออกประกาศกำหนดเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งมีอำนาจปรับเป็นพินัยได้หรือไม่

กรณีที่กฎหมายไม่ได้กำหนดผู้รักษาการไว้หรือกำหนดผู้รักษาการในบางเรื่อง เช่น พระราชบัญญัติกำหนดความผิดเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด สมาคม และมูลนิธิ พ.ศ. ๒๕๔๙ ที่กำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์เป็นผู้รักษาการตามบทบัญญัติในหมวด ๑ ความผิดเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด และบริษัทจำกัด แต่ในส่วนของสมาคมและมูลนิธิไม่มีการกำหนดผู้รักษาการไว้ในหมวด ๒ ความผิดเกี่ยวกับสมาคมและมูลนิธิ และในการดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวกับการจดทะเบียนและการกำกับดูแลสมาคมและมูลนิธิตลอดจนการแต่งตั้งนายทะเบียนและพนักงานเจ้าหน้าที่ มีการกำหนดไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยมาตรา ๑๐๙ และมาตรา ๑๓๖ ได้บัญญัติให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการตามบทบัญญัติในส่วนนี้ กรณีนี้จึงต้องถือว่ารัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นผู้มีอำนาจออกประกาศกำหนดเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งมีอำนาจปรับเป็นพินัยในส่วนที่เกี่ยวกับความผิดตามบทบัญญัติที่เป็นสภาพบังคับของความผิดเกี่ยวกับสมาคมและมูลนิธิ

อนึ่ง การพิจารณาประกาศกำหนดเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งมีอำนาจปรับเป็นพินัยเป็นคนละกรณีกับการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายตามพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ (เรื่องเสร็จที่ ๖๓๖/๒๕๖๖)

ประเด็นที่เจ็ด : การประกาศแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐให้มีอำนาจปรับเป็นพินัย ต้องประกาศในราชกิจจานุเบกษาหรือไม่

มาตรา ๓๗ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัยฯ กำหนดให้การประกาศแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งมีอำนาจปรับเป็นพินัยต้องประกาศในราชกิจจานุเบกษา (มาตรา ๓๗)

ประเด็นที่แปด : หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบกฎหมายตามบัญชี ๒ ต้องเสนอแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้มีอำนาจปรับเป็นพินัยตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัยฯ หรือไม่

การเปลี่ยนความผิดที่มีโทษอาญาของกฎหมายตามบัญชี ๒ ให้เป็นความผิดทางพินัย ต้องมีการตราพระราชกฤษฎีกาเสียก่อน ดังนั้น เมื่อยังไม่มีการตราพระราชกฤษฎีกา จึงยังไม่ต้องออกประกาศกำหนดเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้มีอำนาจปรับเป็นพินัย อย่างไรก็ตาม ฟังต้องระวังว่า หากมีการตราพระราชกฤษฎีกาเพื่อแก้ไขโทษทางอาญาเป็นปรับเป็นพินัยแล้ว แต่รัฐมนตรียังมิได้ประกาศเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งมีอำนาจปรับเป็นพินัยหรือแก้ไขกฎหมายกำหนดเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้มีอำนาจปรับเป็นพินัย จะส่งผลให้ไม่สามารถปรับเป็นพินัยได้

ประเด็นที่เก้า : รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จะประกาศกำหนดให้คณะกรรมการสภาวิชาชีพสังคมสงเคราะห์ เจ้าหน้าที่ของสภาวิชาชีพสังคมสงเคราะห์ หรือเจ้าหน้าที่ของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้มีอำนาจปรับเป็นพินัยตามมาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัยฯ ได้หรือไม่

แม้สภาวิชาชีพสังคมสงเคราะห์ไม่ใช่กระทรวง ทบวง กรม หรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นและมีฐานะเป็นกรม ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจหรือหน่วยงานอื่นของรัฐ แต่เป็นหน่วยงานที่ได้รับมอบหมายให้ใช้อำนาจทางปกครองในการขึ้นทะเบียนและให้ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ และอำนาจควบคุมมาตรฐานและจรรยาบรรณการประกอบวิชาชีพ ซึ่งเป็นอำนาจฝ่ายเดียวของรัฐ คณะบุคคลหรือผู้ที่ปฏิบัติงานในสภาฯ ซึ่งมีหน้าที่ในการใช้อำนาจทางปกครองดังกล่าวจึงเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐตามมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๕๒ จึงถือว่าคณะกรรมการสภาวิชาชีพสังคมสงเคราะห์ นายกสภาวิชาชีพสังคมสงเคราะห์ คณะกรรมการจรรยาบรรณ เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งรับผิดชอบในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติวิชาชีพสังคมสงเคราะห์ฯ รัฐมนตรีผู้รักษาการตามกฎหมายจึงประกาศให้เป็นเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจปรับเป็นพินัยตามพระราชบัญญัติวิชาชีพสังคมสงเคราะห์ฯ ได้ ส่วนเจ้าหน้าที่ของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์มิใช่เจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งรับผิดชอบในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติวิชาชีพสังคมสงเคราะห์ฯ รัฐมนตรีผู้รักษาการไม่อาจประกาศกำหนดให้เป็นผู้มีอำนาจปรับเป็นพินัยได้ (เรื่องเสร็จที่ ๘๘๖/๒๕๖๖)

ประเด็นที่สิบ : เมื่อพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. ๒๕๖๕ มีผลใช้บังคับแล้ว เจ้าหน้าที่ตำรวจทุกตำแหน่งซึ่งเป็นเจ้าพนักงานจราจรตามกฎหมายว่าด้วยการจราจรทางบกจะยังคงมีอำนาจในการออกใบสั่งตามกฎหมายว่าด้วยการจราจรทางบก และกฎหมายอื่นอันเกี่ยวกับรถหรือการใช้ทางหรือไม่

การออกใบสั่งซึ่งถือเป็นคำสั่งปรับเป็นพินัย ผู้มีอำนาจออกคำสั่งปรับเป็นพินัยต้องเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้มีอำนาจปรับเป็นพินัย เจ้าพนักงานจราจรที่จะมีอำนาจออกใบสั่งตามกฎหมายว่าด้วยการจราจรทางบกหรือกฎหมายอื่นอันเกี่ยวกับรถหรือการใช้ทางต้องเป็นผู้ที่รัฐมนตรีผู้รักษาการตามกฎหมายนั้นประกาศกำหนด โดยข้อ ๑๐ วรรคหนึ่ง แห่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยระเบียบปฏิบัติในการปรับเป็นพินัย พ.ศ. ๒๕๖๖ กำหนดให้รัฐมนตรีผู้รักษาการตามกฎหมายนั้นต้องประกาศกำหนดบัญชีรายชื่อตำแหน่งข้าราชการที่มีตำแหน่งไม่ต่ำกว่าระดับชำนาญการขึ้นไปหรือเทียบเท่าเป็นผู้มีอำนาจปรับเป็นพินัย ซึ่งข้าราชการตำรวจที่มีตำแหน่งระดับชำนาญการจะเป็นข้าราชการตำรวจระดับตั้งแต่สารวัตรหรือเทียบเท่าสารวัตรขึ้นไป อย่างไรก็ตาม หากสำนักงานตำรวจแห่งชาติเห็นว่าสมควรต้องแต่งตั้งข้าราชการตำรวจในระดับที่ต่ำกว่าสารวัตรเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้มีอำนาจปรับเป็นพินัย เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายเป็นไปด้วยความสะดวก รวดเร็ว และเป็นธรรมแก่ประชาชนก็สามารถดำเนินการขออนุมัติคณะกรรมการว่าด้วยการปรับเป็นพินัยตามข้อ ๑๗ แห่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยระเบียบปฏิบัติในการปรับเป็นพินัยฯ เพื่อดำเนินการแตกต่างจากที่กำหนดไว้ในระเบียบได้ (เรื่องเสร็จที่ ๑๔๖๔/๒๕๖๖)

ประเด็นที่สิบเอ็ด : คณะกรรมการเปรียบเทียบจะทำหน้าที่ออกคำสั่งปรับเป็นพินัยได้หรือไม่

เมื่อคณะกรรมการเปรียบเทียบที่กำหนดในกฎหมายเฉพาะแต่ละฉบับมีอำนาจในการเปรียบเทียบความผิดอาญา จึงมิใช่เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้มีอำนาจปรับเป็นพินัยตามที่กฎหมายซึ่งบัญญัติความผิดทางพินัยนั้นบัญญัติไว้ตามมาตรา ๑๔ วรรคหนึ่ง ประกอบกับมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัยฯ ด้วยเหตุนี้ รัฐมนตรีผู้รักษาการตามกฎหมายในบัญชี ๑ จึงต้องออกประกาศกำหนดเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้รับผิดชอบในการปฏิบัติตามกฎหมายเฉพาะนั้น ให้มีอำนาจปรับเป็นพินัย (มาตรา ๑๔) (เรื่องเสร็จที่ ๑๐๖๖/๒๕๖๖ และเรื่องเสร็จที่ ๑๕๐๓/๒๕๖๖)

ประเด็นที่สิบสอง : การออกคำสั่งปรับเป็นพินัยสามารถมอบอำนาจได้หรือไม่

ผู้มีอำนาจในการออกคำสั่งปรับเป็นพินัยต้องเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งกฎหมายกำหนดไว้เป็นการเฉพาะและกรณีที่ถูกกฎหมายซึ่งบัญญัติความผิดทางพินัยไม่ได้กำหนดไว้ต้องเป็นผู้ซึ่งรัฐมนตรีผู้รักษาการตามกฎหมายนั้นประกาศกำหนดให้เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้มีอำนาจปรับเป็นพินัย กรณีดังกล่าวจึงเป็นอำนาจเฉพาะตัวไม่สามารถมอบอำนาจได้

ประเด็นที่สิบสาม : กรุงเทพมหานครสามารถเสนอให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยออกประกาศกำหนดเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้มีอำนาจปรับเป็นพินัยตามข้อบัญญัติกรุงเทพมหานครซึ่งออกตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. ๒๕๒๘ ได้หรือไม่ อย่างไร

มาตรา ๑๔ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัยฯ กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ใดจะมีอำนาจปรับเป็นพินัย ให้เป็นไปตามกฎหมายซึ่งบัญญัติความผิดทางพินัยนั้นบัญญัติไว้ หากกฎหมายมิได้บัญญัติไว้ ให้เป็นไปตามที่รัฐมนตรีผู้รักษาการตามกฎหมายนั้นประกาศกำหนด ซึ่งคำว่า “กฎหมาย” หมายถึง พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติ และพระราชกำหนด ที่ตราขึ้นโดยอำนาจขององค์กรนิติบัญญัติตามรัฐธรรมนูญ ดังนั้น พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานครฯ และข้อบัญญัติกรุงเทพมหานครที่ออกตามพระราชบัญญัติดังกล่าว ซึ่งถูกเปลี่ยนความผิดอาญาที่มีโทษปรับสถานเดียวเป็นความผิดทางพินัยและมีได้กำหนดเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้มีอำนาจปรับเป็นพินัยไว้ จึงเป็นอำนาจของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยผู้รักษาการตามกฎหมายที่จะออกประกาศกำหนดเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้มีอำนาจปรับเป็นพินัย และเมื่อข้อบัญญัติกรุงเทพมหานครเป็น “กฎหรือข้อบังคับ” ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครซึ่งเป็นผู้รักษาการตามข้อบัญญัติกรุงเทพมหานครจึงไม่อาจออกประกาศกำหนดเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้มีอำนาจปรับเป็นพินัยได้แต่ต้องเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยซึ่งเป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานครฯ (เรื่องเสรีจที่ ๗๕๕/๒๕๖๗)

๑๐. องค์คณะในการปรับเป็นพินัย

ประเด็นที่หนึ่ง : การพิจารณาปรับเป็นพินัยเรื่องใดต้องทำเป็นองค์คณะ

ในกรณีที่กฎหมายกำหนดอัตราค่าปรับเป็นพินัยสูงสุดไว้ไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท รัฐมนตรีจะกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐคนเดียวเป็นผู้มีอำนาจพิจารณาการปรับเป็นพินัยก็ได้ แต่ในกรณีที่กฎหมายกำหนดอัตราค่าปรับเป็นพินัยสูงสุดไว้เกินหนึ่งหมื่นบาท การพิจารณาปรับเป็นพินัยในเรื่องนั้นต้องทำเป็นองค์คณะ (ข้อ ๑๐ แห่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยระเบียบปฏิบัติในการปรับเป็นพินัย พ.ศ. ๒๕๖๖)

ประเด็นที่สอง : ผู้ใดมีอำนาจแต่งตั้งองค์คณะ

หัวหน้าหน่วยงานของรัฐมีอำนาจกำหนดผู้เป็นหัวหน้าองค์คณะและองค์คณะจากบัญชีรายชื่อที่รัฐมนตรีผู้รักษาการประกาศกำหนด โดยองค์คณะประกอบด้วยหัวหน้าองค์คณะหนึ่งคนและองค์คณะอีกไม่น้อยกว่าสองคน (ข้อ ๑๐ แห่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยระเบียบปฏิบัติในการปรับเป็นพินัย พ.ศ. ๒๕๖๖)

ประเด็นที่สาม : หัวหน้าหน่วยงานของรัฐสามารถแต่งตั้งองค์คณะผู้มีอำนาจปรับเป็นพินัยโดยระบุตำแหน่งแทนการระบุชื่อของบุคคลที่มีตำแหน่งได้หรือไม่

เมื่อมาตรา ๑๔ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัยฯ และข้อ ๑๐ แห่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีฯ ไม่ได้บังคับให้การประกาศกำหนดผู้เป็นหัวหน้าองค์คณะและองค์คณะต้องทำเป็นบัญชีรายชื่อบุคคล ดังนั้น หัวหน้าหน่วยงานของรัฐจึงสามารถแต่งตั้งองค์คณะโดยระบุตำแหน่งผู้มีอำนาจปรับเป็นพินัยได้

ประเด็นที่สี่ : การพิจารณาปรับเป็นพินัยโดยองค์คณะมีหลักเกณฑ์อย่างไร

การพิจารณาโดยองค์คณะมีหลักเกณฑ์ ดังต่อไปนี้

๑. หัวหน้าองค์คณะและองค์คณะทุกคนมีหน้าที่พิจารณาวินิจฉัย จะงดออกเสียงมิได้
๒. ให้หัวหน้าองค์คณะถามองค์คณะที่เข้าร่วมพิจารณาทีละคน ให้ออกความเห็นและลงมติทุกประเด็นที่จะพิจารณา โดยให้หัวหน้าออกความเห็นและลงมติเป็นคนสุดท้าย
๓. การวินิจฉัยให้ถือตามความเห็นของฝ่ายข้างมาก ถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้ออกเสียงลงคะแนนใหม่โดยพลันอีกครั้งหนึ่ง ถ้าคะแนนเสียงยังเท่ากันอีก ให้ถือว่าองค์คณะมีมติในทางที่เป็นคุณแก่ผู้ถูกกล่าวหามากกว่าหรือเป็นผลร้ายแก่ผู้ถูกกล่าวหาน้อยกว่า แล้วแต่กรณี
๔. องค์คณะที่ร่วมพิจารณาผู้ใดไม่เห็นพ้องด้วยกับเสียงข้างมากมีสิทธิทำความเห็นแย้งแนบไว้ในสำนวน (ข้อ ๑๑ แห่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยระเบียบปฏิบัติในการปรับเป็นพินัย พ.ศ. ๒๕๖๖)

ประเด็นที่ห้า : องค์คณะจะพิจารณาดำเนินการปรับเป็นพินัยได้ต่อเมื่อผู้ถูกกล่าวหายินยอมหรือรับสารภาพก่อนหรือไม่

ข้อ ๘ วรรคสอง แห่งกฎกระทรวงการแสวงหาข้อเท็จจริง การรวบรวมพยานหลักฐาน และการชี้แจงหรือแก้ข้อกล่าวหา พ.ศ. ๒๕๖๖ กำหนดกรณีการกระทำความผิดทางพินัยซึ่งต้องพิจารณาเป็นองค์คณะไว้ว่า เมื่อมีผู้กระทำความผิดทางพินัย ให้หัวหน้าหน่วยงานของรัฐหรือผู้ซึ่งหัวหน้าหน่วยงานของรัฐมอบหมายแจ้งข้อกล่าวหา พร้อมทั้งข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดทางพินัยต่อผู้ถูกกล่าวหาเป็นหนังสือและแจ้งให้ผู้ถูกกล่าวหาชี้แจงหรือแก้ข้อกล่าวหาภายในระยะเวลาที่กำหนดซึ่งต้องไม่น้อยกว่าสามสิบวัน และข้อ ๑๒ แห่งกฎกระทรวงดังกล่าวกำหนดว่า เมื่อพ้นกำหนดเวลาที่ผู้ถูกกล่าวหาจะต้องชี้แจงหรือแก้ข้อกล่าวหาแล้ว ไม่ว่าผู้ถูกกล่าวหาจะได้ชี้แจงหรือแก้ข้อกล่าวหาหรือไม่ และเมื่อเจ้าหน้าที่ของรัฐได้พิจารณาจากคำชี้แจงหรือคำแก้ข้อกล่าวหา (ถ้ามี) ประกอบกับข้อเท็จจริงที่แสวงหาได้แล้วเห็นว่า ผู้ถูกกล่าวหากระทำความผิดทางพินัย ให้ดำเนินการสั่งปรับเป็นพินัยตามมาตรา ๒๐ ต่อไป จะเห็นได้ว่า การดำเนินกระบวนการปรับเป็นพินัย องค์คณะย่อมพิจารณาปรับเป็นพินัยได้ โดยไม่จำเป็นต้องให้ผู้ถูกกล่าวหายินยอมหรือรับสารภาพก่อน (เรื่องเสรีจี้ที่ ๑๘๐/๒๕๖๗)

ประเด็นที่หก : เจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งเป็นองค์คณะจะต้องเข้าประชุมครบตามจำนวนที่หัวหน้าหน่วยงานของรัฐแต่งตั้งหรือไม่

การปรับเป็นพินัยที่ต้องกระทำเป็นองค์คณะเป็นหลักกฎหมายที่กำหนดให้องค์คณะทำหน้าที่กึ่งตุลาการ (quasi-judicial) ในการพิจารณาปรับเป็นพินัย เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้มีอำนาจปรับเป็นพินัยซึ่งได้รับการแต่งตั้งจึงต้องเข้าร่วมพิจารณาทุกคนเพื่อให้ครบองค์คณะและต้องพิจารณาให้ความเห็นโดยห้ามงดออกเสียง (เรื่องเสรีจี้ที่ ๑๘๐/๒๕๖๗)

ประเด็นที่เจ็ด : เจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งเป็นองค์คณะสามารถมอบหมายให้บุคคลอื่นปฏิบัติราชการแทนหรือให้ผู้รักษาราชการแทนเข้าประชุมแทนได้หรือไม่

การพิจารณาโดยองค์คณะเป็นการใช้อำนาจกึ่งตุลาการ ไม่ใช่การใช้อำนาจในทางบริหารหรือทางปกครอง จึงไม่อาจมอบอำนาจได้ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ และในข้อ ๑๐ วรรคห้า แห่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยระเบียบปฏิบัติในการปรับเป็นพินัยฯ กำหนดไว้เป็นการเฉพาะแล้วว่า หากเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ใดไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ให้หัวหน้าหน่วยงานของรัฐกำหนดเจ้าหน้าที่ของรัฐจากประกาศบัญชีรายชื่อเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้มีอำนาจปรับเป็นพินัยเพื่อประกอบเป็นองค์คณะแทน ดังนั้น เจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งเป็นองค์คณะ จึงไม่สามารถมอบหมายให้บุคคลอื่นปฏิบัติราชการแทนได้ ส่วนกรณีการรักษาราชการแทนเกิดขึ้นโดยผลของกฎหมาย ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ เพื่อให้การปฏิบัติราชการเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะต้องเป็นตำแหน่งที่กำหนดไว้ให้รักษาราชการแทนและเป็นกรณีที่ไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งหรือมีแต่ไม่อาจปฏิบัติราชการได้ โดยผู้รักษาราชการแทนมีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับผู้ดำรงตำแหน่งซึ่งตนแทน ดังนั้น ในกรณีที่มีการแต่งตั้งผู้ดำรงตำแหน่งใดเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ การปรับเป็นพินัยจึงอาจให้ผู้รักษาราชการแทนตำแหน่งนั้นปฏิบัติหน้าที่แทนได้โดยผลของกฎหมาย (เรื่องเสรีจที่ ๑๘๐/๒๕๖๗)

ประเด็นที่แปด : หากเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งออกคำสั่งปรับเป็นพินัยมีเหตุทำให้ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้ เจ้าหน้าที่อื่นซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐจะเป็นผู้รับผิดชอบในการทำสำนวนแทนเพื่อส่งให้พนักงานอัยการได้หรือไม่

หัวหน้าหน่วยงานของรัฐสามารถพิจารณากำหนดเจ้าหน้าที่ของรัฐบุคคลอื่นจากบัญชีรายชื่อที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดเพื่อปฏิบัติหน้าที่แทนได้ อนึ่ง ในกรณีที่การปรับเป็นพินัยใดต้องทำเป็นองค์คณะ หากมีเหตุที่ทำให้ องค์คณะคนใดคนหนึ่งไม่อาจพิจารณาปรับเป็นพินัยต่อไปได้ ให้หัวหน้าหน่วยงานของรัฐกำหนดเจ้าหน้าที่ของรัฐในบัญชีรายชื่อดังกล่าวเพื่อประกอบเป็นองค์คณะแทนได้ด้วย (เรื่องเสรีจที่ ๑๔๙๐/๒๕๖๗)

(มาตรา ๑๕ ถึงมาตรา ๑๘)

๑๑. การพิจารณาความผิดทางพินัย
ในกรณีต่าง ๆ

ประเด็นที่หนึ่ง : กรณีการกระทำความผิดเป็นความผิดทางพินัยหลายบท หากผู้กระทำความผิดชำระค่าปรับเป็นพินัยในบทเบาแล้ว เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถสั่งปรับเป็นพินัยในบทหนักได้หรือไม่

การกระทำความผิดที่เป็นกรรมเดียวแต่เป็นความผิดทางพินัยหลายบท โดยหลักแล้วจะต้องใช้กฎหมายบทที่กำหนดค่าปรับเป็นพินัยสูงสุดในการปรับผู้กระทำความผิดทางพินัย โดยจะต้องส่งสำนวนให้เจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งมีอำนาจปรับเป็นพินัยสำหรับความผิดที่กฎหมายกำหนดค่าปรับเป็นพินัยสูงกว่าเพื่อดำเนินการปรับเป็นพินัย แต่หากเจ้าหน้าที่ของรัฐได้ดำเนินการปรับเป็นพินัยในบทที่มีค่าปรับเป็นพินัยเบากว่า และผู้กระทำความผิดได้ชำระค่าปรับเป็นพินัยในบทเบาแล้ว เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่สามารถสั่งปรับเป็นพินัยในบทหนักได้อีก เนื่องจากความผิดทางพินัยสำหรับการกระทำนั้นเป็นอันยุติเมื่อมีการชำระค่าปรับตามที่เจ้าหน้าที่ของรัฐได้มีคำสั่ง ซึ่งกรณีดังกล่าวเป็นหลักสำคัญเพื่อไม่ให้มีการดำเนินคดีกับบุคคลนั้นในการกระทำความผิดเดียวกันหลายครั้งอันเนื่องมาจากการกระทำอย่างเดียวกัน เพราะแม้จะมีอัตราค่าปรับที่แตกต่างกัน แต่ก็มีความผิดที่ไม่ร้ายแรงเหมือนกัน ดังนั้น เมื่อมีการชำระค่าปรับเป็นพินัยในความผิดทางพินัยบทใดแล้ว กฎหมายจึงกำหนดให้ความผิดในบทอื่นเป็นอันยุติ (มาตรา ๑๕)

อย่างไรก็ดี เจ้าหน้าที่ของรัฐควรพิจารณาข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้รอบคอบว่ากฎหมายที่ตนรับผิดชอบมีความเกี่ยวข้องกับกฎหมายอื่นหรือไม่ เพียงใด เพื่อให้กระบวนการเสร็จสิ้นไปในครั้งเดียวกัน นอกจากนี้ เพื่อให้การปรับเป็นพินัยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องอาจทำความตกลงระหว่างกันเพื่อให้มีการประสานงานและมีการโอนเรื่องระหว่างกัน โดยอาศัยอำนาจตามมาตรา ๘ วรรคสอง เพื่อวางระเบียบการดำเนินการของหน่วยงานของรัฐร่วมกันก็ได้

ประเด็นที่สอง : กรณีการกระทำความผิดเป็นความผิดทางพินัยหลายบท หากเจ้าหน้าที่ของรัฐได้มีการปรับเป็นพินัยในความผิดที่มีค่าปรับเป็นพินัยต่ำกว่า โดยไม่ทราบว่าการกระทำนั้นเป็นความผิดทางพินัยตามกฎหมายอื่นที่มีอัตราโทษปรับที่สูงกว่า เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นต้องรับผิดชอบละเว้นการปฏิบัติหน้าที่หรือปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบหรือไม่

ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ทราบว่าการกระทำความผิดทางพินัยเป็นความผิดตามกฎหมายอื่นซึ่งมีอัตราค่าปรับเป็นพินัยสูงกว่า เนื่องจากไม่ปรากฏข้อเท็จจริงต่อเจ้าหน้าที่ว่าความผิดทางพินัยนั้นเป็นความผิดตามกฎหมายอื่นซึ่งมีอัตราค่าปรับเป็นพินัยสูงกว่าด้วย เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นย่อมไม่มีความผิดฐานละเว้นการปฏิบัติหน้าที่หรือปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบตามประมวลกฎหมายอาญา (มาตรา ๑๕ วรรคสอง)

ประเด็นที่สาม : การที่มาตรา ๑๕ วรรคสาม บัญญัติว่า ในกรณีที่ได้มีคำสั่งปรับเป็นพินัย และชำระค่าปรับไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วนในความผิดทางพินัยบทใดบทหนึ่งแล้ว ไม่ว่าจะ เป็นบทที่กำหนดค่าปรับเป็นพินัยสูงสุดหรือไม่ ให้ความผิดทางพินัยสำหรับการกระทำความผิดในบทอื่น เป็นอันยุตินั้น ถ้าผู้กระทำความผิดได้ชำระค่าปรับเพียงบางส่วน จะสามารถอ้างว่าความผิดทางพินัย สำหรับการกระทำนั้นเป็นอันยุติแล้วได้หรือไม่

การกำหนดให้ความผิดเป็นพินัยเป็นอันยุติตามมาตรา ๑๕ วรรคสาม เป็นหลักการสำคัญที่กำหนดว่าหน่วยงานของรัฐไม่สามารถดำเนินคดีในการกระทำความผิดเดียวกันนั้นซ้ำได้อีกเมื่อมีการชำระค่าปรับเป็นพินัยไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วนแล้ว แต่อย่างไรก็ดี ผู้กระทำความผิดยังคงมีหน้าที่ต้องชำระค่าปรับเป็นพินัยในส่วนที่ยังชำระไม่ครบสำหรับการกระทำความผิดที่เจ้าหน้าที่ของรัฐได้มีคำสั่งปรับเป็นพินัยแล้ว โดยคดีความผิดที่ได้มีการออกคำสั่งปรับเป็นพินัยจะยุติเมื่อมีการชำระค่าปรับครบถ้วนตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๓๓ (๑) (มาตรา ๑๕ วรรคสาม และมาตรา ๓๓ (๑))

ประเด็นที่สี่ : การกระทำความผิดเดียวเป็นทั้งความผิดทางพินัยและความผิดอาญา เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องดำเนินการปรับเป็นพินัยหรือไม่ อย่างไร

เมื่อการกระทำความผิดเดียวเป็นทั้งความผิดอาญาและความผิดทางพินัย ให้ลงโทษอาญา เนื่องจากเป็นโทษที่หนักกว่า ซึ่งสอดคล้องกับบทบัญญัติมาตรา ๙๐ แห่งประมวลกฎหมายอาญา ที่บัญญัติว่า เมื่อการกระทำใดอันเป็นกรรมเดียวเป็นความผิดต่อกฎหมายหลายบท ให้ใช้กฎหมายบทที่มีโทษหนักที่สุดลงโทษผู้กระทำความผิด ดังนั้น เจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องระงับการดำเนินการปรับเป็นพินัย และแจ้งพนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินคดีอาญาต่อไป แต่ถ้าเจ้าหน้าที่ของรัฐได้ปรับเป็นพินัยไปก่อนแล้ว การปรับเป็นพินัยดังกล่าวไม่เป็นการตัดอำนาจของพนักงานสอบสวน และพนักงานอัยการที่จะดำเนินคดีอาญา เว้นแต่การกระทำความผิดอาญานั้นเป็นความผิดที่เปรียบเทียบได้และมีการชำระค่าปรับ คดีย่อมเป็นอันยุติ ไม่ว่าจะชำระค่าปรับเป็นพินัยหรือชำระค่าปรับตามที่เปรียบเทียบแล้ว เนื่องจากความผิดอาญาที่กำหนดให้เปรียบเทียบได้มีลักษณะที่ไม่ร้ายแรงทำนองเดียวกับความผิดทางพินัย (มาตรา ๑๖)

ตัวอย่างเช่น

การกระทำความผิดตามมาตรา ๓๕ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติการขูดดินและถมดิน พ.ศ. ๒๕๔๓ เป็นการขูดดิน โดยไม่ได้รับใบรับแจ้งจากเจ้าพนักงานท้องถิ่น ส่วนความผิดตามมาตรา ๓๖ แห่งพระราชบัญญัติการขูดดินและถมดินฯ ซึ่งเป็นการขูดดินหรือถมดินไม่ถูกต้องตามที่กำหนดในกฎกระทรวง เมื่อมีการกระทำความผิดฐานขูดดินโดยไม่ได้แจ้งยอมเป็นการกระทำความผิดฐานขูดดินโดยไม่เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวงรวมอยู่ด้วย จึงเป็นเจตนาเดียวอันเป็นการกระทำความผิดเดียวผิดกฎหมายหลายบท เมื่อหน่วยงานของรัฐพบเห็นการกระทำความผิดตามมาตรา ๓๕ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๓๖ ซึ่งความผิดตามมาตรา ๓๕ วรรคหนึ่ง เป็นความผิดอาญาที่เปรียบเทียบได้ตามมาตรา ๔๒ แห่งพระราชบัญญัติการขูดดินและถมดินฯ หน่วยงานจึงต้องดำเนินการเปรียบเทียบปรับผู้ต้องหาในความผิดตามมาตรา ๓๕ วรรคหนึ่ง ตามที่มาตรา ๑๖ (๔) แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัยฯ บัญญัติไว้ สำหรับการกระทำความผิดตามมาตรา ๔๑ แห่งพระราชบัญญัติการขูดดินและถมดินฯ ซึ่งเป็นกรณีที่ผู้ขูดดินได้รับคำสั่งของเจ้าพนักงานท้องถิ่นให้จัดการป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นหรือจัดการแก้ไขการขูดดินหรือถมดินแล้ว แต่ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งนั้น ถือเป็นกระทำความผิดอีกกรรมหนึ่งต่างหากจากการกระทำความผิดตามมาตรา ๓๕ และมาตรา ๓๖ แห่งพระราชบัญญัติการขูดดินและถมดินฯ เมื่อถูกเปลี่ยนเป็นความผิดทางพินัยแล้ว องค์การบริหารส่วนตำบลไร่รถต้องดำเนินการปรับเป็นพินัยตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัยฯ อีกต่างหาก (เรื่องเสร็จที่ ๑๑๓๙/๒๕๖๗)

ประเด็นที่ห้า : กรณีที่กฎหมายว่าด้วยป่าชุมชนซึ่งบัญญัติความผิดทางพนันได้กำหนดหลักเกณฑ์การกระทำความผิดเป็นความผิดต่อกฎหมายหลายบทไว้โดยเฉพาะ ซึ่งแตกต่างจากหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในมาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัยฯ การปรับเป็นพินัยในกรณีดังกล่าว ต้องดำเนินการตามกฎหมายเฉพาะหรือกฎหมายว่าด้วยการปรับเป็นพินัย

แม้มาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัยฯ บัญญัติให้การปรับเป็นพินัยตามกฎหมายทั้งปวงให้ดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้ และมาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวบัญญัติให้นำหลักการ “กรรมเดียวผิดกฎหมายหลายบทให้ลงโทษบทหนัก” ตามมาตรา ๙๐ แห่งประมวลกฎหมายอาญา มาใช้บังคับ ซึ่งทำให้การกระทำใดอันเป็นกรรมเดียวเป็นความผิดทางพนันหลายบท ให้ใช้กฎหมายบทที่กำหนดค่าปรับเป็นพินัยสูงสุดในการปรับผู้กระทำความผิดทางพนัน แต่มาตรา ๙๒ แห่งพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. ๒๕๖๒ ซึ่งเป็นกฎหมายเฉพาะมีวัตถุประสงค์ที่จะยกเว้นมิให้นำหลักการดังกล่าวมาใช้บังคับกับการกระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยป่าชุมชน จึงย่อมเห็นได้ว่ามาตรา ๙๒ แห่งพระราชบัญญัติป่าชุมชนฯ มีวัตถุประสงค์ที่จะยกเว้นมิให้นำหลักการของมาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัยฯ มาใช้บังคับ ดังนั้น เมื่อมีการเปลี่ยนความผิดที่มีโทษปรับทางปกครองตามพระราชบัญญัติว่าด้วยป่าชุมชนฯ เป็นความผิดทางพนันแล้ว การกระทำความผิดที่เป็นทั้งความผิดทางพนันตามพระราชบัญญัติป่าชุมชนฯ และเป็นความผิดทางพนันหรือความผิดทางอาญาตามกฎหมายอื่นด้วย เจ้าหน้าที่ของรัฐยังคงมีอำนาจปรับเป็นพินัยตามที่มาตรา ๙๒ แห่งพระราชบัญญัติป่าชุมชนฯ ซึ่งบัญญัติหลักเกณฑ์ในการกระทำความผิดเป็นความผิดต่อบทบัญญัติแห่งกฎหมายหลายบทไว้เป็นการเฉพาะได้ (เรื่องเสรีจี้ ๑๑๐/๒๕๖๗)

ประเด็นที่หก : ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดทางพนันได้ทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับเป็นพินัยแล้ว ต่อมาศาลได้พิพากษาลงโทษทางอาญา จะต้องมีการกำหนดเปรียบเทียบวันเวลาที่ได้ทำงานบริการสังคมเป็นตัวเงินและคืนเงินดังกล่าวหรือมีการหักลบกับโทษปรับทางอาญาหรือไม่ และในกรณีที่ศาลในคดีอาญาสั่งให้คืนเงินที่เหลือจากการหักลบค่าปรับเป็นพินัยกับโทษปรับทางอาญา จะต้องเรียกเงินค่าปรับเป็นพินัยที่ต้องคืนให้กับผู้กระทำความผิดจากหน่วยงานใด

การขอทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับเป็นมาตรการช่วยเหลือผู้ซึ่งไม่มีเงินชำระค่าปรับเป็นพินัย และเมื่อได้ทำงานไปแล้ว ไม่ควรให้รัฐต้องชดใช้เงินคืน แต่ศาลสามารถนำข้อเท็จจริงดังกล่าวมากำหนดโทษให้เหมาะสมได้ ส่วนกรณีที่ศาลในคดีอาญาสั่งให้คืนเงินที่เหลือจากการหักลบค่าปรับเป็นพินัยกับโทษปรับทางอาญา หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบกฎหมายมีหน้าที่ตั้งงบประมาณเพื่อคืนเงินค่าปรับตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการเบิกจ่ายค่าใช้จ่ายในการบริหารงานของส่วนราชการ พ.ศ. ๒๕๕๓

ประเด็นที่เจ็ด : การปรับเป็นพินัยในกรณีความผิดทางพนันหลายกรรม หากเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้มีอำนาจปรับเป็นพินัยมาจากหลายหน่วยงาน จะมีหลักเกณฑ์การดำเนินการอย่างไร

หลักการปรับเป็นพินัยในกรณีความผิดทางพนันหลายกรรมต่างกัน ให้ปรับเป็นพินัยทุกกรรมเป็นกระทงความผิดไป ในกรณีที่ความผิดทางพนันอยู่ในอำนาจของเจ้าหน้าที่ของรัฐต่างหน่วยงานกัน ให้เจ้าหน้าที่ปรับเป็นพินัยในความผิดที่อยู่ใอำนาจของตน และแจ้งให้เจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งมีอำนาจพิจารณาในความผิดทางพนันอื่นทราบเพื่อดำเนินการต่อไป อย่างไรก็ตาม นายกรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีจะวางระเบียบกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องร่วมกันหรือทำแทนกันในการดำเนินการปรับเป็นพินัยเพื่อประโยชน์ในการดำเนินการปรับเป็นพินัยก็ได้ (มาตรา ๑๗)

ประเด็นที่แปด : กรณีที่มีการกระทำความผิดหลายกรรมต่างกัน ซึ่งบางกรรมเป็นความผิดทางพินัยและบางกรรมเป็นความผิดอาญา เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถดำเนินการเปรียบเทียบความผิดอาญาและความผิดทางพินัยไปพร้อมกันได้หรือไม่

ในกรณีที่มีการกระทำความผิดหลายกรรมต่างกัน ซึ่งบางกรรมเป็นความผิดทางพินัยและบางกรรมเป็นความผิดอาญา เจ้าหน้าที่ของรัฐและพนักงานสอบสวนต่างมีอำนาจดำเนินคดีที่อยู่ในอำนาจของตน ดังนั้น หากเจ้าหน้าที่หน่วยงานใดได้รับเรื่องก่อน ให้ดำเนินการปรับเป็นพินัยหรือดำเนินคดีอาญาตามหน้าที่และอำนาจของตน แล้วแจ้งให้อีกหน่วยงานหนึ่งดำเนินคดีอาญาหรือดำเนินการปรับเป็นพินัย แล้วแต่กรณี ต่อไป (มาตรา ๑๘) สำหรับกรณีที่เจ้าหน้าที่ตามกฎหมายมีอำนาจทั้งเปรียบเทียบความผิดอาญา และเป็นผู้ได้รับการประกาศกำหนดให้เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งมีอำนาจปรับเป็นพินัยด้วย เจ้าหน้าที่คนนั้นสามารถดำเนินการทั้งสองกระบวนการควบคู่กันได้

ประเด็นที่เก้า : กรณีที่เจ้าหน้าที่ตำรวจแจ้งให้เจ้าหน้าที่ของรัฐดำเนินการปรับเป็นพินัยตามมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณีฯ แต่เจ้าหน้าที่ของรัฐเห็นว่า ผู้ค้าประเวณีกระทำความผิดตามมาตราอื่นซึ่งเป็นความผิดอาญาร่วมด้วย เช่น มาตรา ๖ หรือมาตรา ๗ เจ้าหน้าที่ของรัฐมีหน้าที่ต้องร้องทุกข์กล่าวโทษต่อเจ้าพนักงานตำรวจเพื่อให้ดำเนินการในมาตราอื่นที่เกี่ยวข้องด้วยหรือไม่

เมื่อพิจารณาองค์ประกอบความผิดตามมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณีฯ แล้ว จะเห็นได้ว่า กฎหมายมุ่งที่จะบังคับแก่บุคคลซึ่งติดต่อ ชักชวน แนะนำตัว ติดตาม หรือรับเฝ้าบุคคลอื่นใดเพื่อการค้าประเวณี ในลักษณะที่เป็น การเปิดเผยและนำอภัยหรือสร้างความเดือดร้อนรำคาญแก่สาธารณชน ที่กระทำตามถนน สาธารณสถาน หรือที่อื่นใดในทำนองเดียวกัน ส่วนองค์ประกอบความผิดตามมาตรา ๖ กฎหมายมุ่งที่จะบังคับแก่บุคคลที่เข้าไปมั่วสุมเพื่อประโยชน์ในการค้าประเวณีของตนเองหรือผู้อื่น ที่เกิดขึ้นในสถานการค้าประเวณีเป็นการเฉพาะ ส่วนองค์ประกอบความผิดตามมาตรา ๗ กฎหมายมุ่งที่จะบังคับแก่บุคคลซึ่งกระทำการโฆษณาหรือรับโฆษณา ชักชวน หรือแนะนำในลักษณะเพื่อเป็นการเรียกร้องหรือการติดต่อเพื่อการค้าประเวณี โดยใช้เอกสาร สิ่งพิมพ์ หรือวิธีอื่นใดที่ทำให้แพร่หลายไปสู่สาธารณะ ดังนั้น เมื่อสภาพแห่งความผิดทั้งสามมาตราดังกล่าวมีองค์ประกอบความผิดในส่วนการกระทำที่แตกต่างกัน และเมื่อองค์ประกอบความผิดในส่วนเจตนาที่แตกต่างกันการที่ผู้ค้าประเวณีกระทำความผิดทั้งตามมาตรา ๕ มาตรา ๖ และมาตรา ๗ ด้วย จึงเป็นการกระทำความผิดหลายกรรมต่างกัน โดยความผิดตามมาตรา ๕ เป็นความผิดทางพินัย ส่วนการกระทำความผิดตามมาตรา ๖ และมาตรา ๗ เป็นความผิดอาญา ในกรณีนี้เจ้าหน้าที่ของรัฐจึงต้องปฏิบัติตามมาตรา ๑๘ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัยฯ โดยดำเนินการปรับเป็นพินัยแต่เฉพาะความผิดตามมาตรา ๕ เพียงมาตราเดียว และหากเห็นว่า การกระทำความผิดใดเข้าองค์ประกอบตามมาตรา ๖ หรือมาตรา ๗ ต้องแจ้งให้พนักงานสอบสวนเพื่อพิจารณาดำเนินคดีอาญาต่อไป (เรื่องเสรีจที่ ๘๗๘/๒๕๖๗)

๑๒. การแสวงหาข้อเท็จจริง และรวบรวมพยานหลักฐาน

(มาตรา ๑๙ และกฎกระทรวงการแสวงหา
ข้อเท็จจริง การรวบรวมพยานหลักฐาน
และการชี้แจงหรือแก้ข้อกล่าวหา พ.ศ. ๒๕๖๖)

ประเด็นที่หนึ่ง : กรณีที่ผู้กระทำความผิด
ผู้เสียหาย หรือพยานเป็นเด็ก กระบวนการ
ปรับเป็นพินัยต้องดำเนินการอย่างไร

การดำเนินการใด ๆ ในคดีความผิดทางพินัย
ที่มีบุคคลอายุไม่เกินสิบแปดปีเป็นผู้กล่าวหา
ผู้ถูกกล่าวหา หรือพยาน เจ้าหน้าที่ของรัฐ
ต้องดำเนินการโดยคำนึงถึงการคุ้มครองสิทธิ
เด็กและเยาวชนเป็นสำคัญ โดยให้นำบทบัญญัติ
ในหมวด ๔ ความรับผิดชอบในทางอาญา แห่งประมวล

กฎหมายอาญา มาตรา ๕๙ ถึงมาตรา ๗๙ มาใช้บังคับแก่การปรับเป็นพินัยโดยอนุโลม (มาตรา ๘ และข้อ ๓
แห่งกฎกระทรวงการแสวงหาข้อเท็จจริง การรวบรวมพยานหลักฐาน และการชี้แจงหรือแก้ข้อกล่าวหา พ.ศ. ๒๕๖๖)

ประเด็นที่สอง : กรณีที่มีการกล่าวหาอันเป็นที่จว่ามีผู้กระทำความผิดทางพินัย ผู้กล่าวหา
จะมีความผิดหรือต้องรับโทษหรือไม่

ผู้กล่าวหาอาจมีความผิดตามมาตรา ๑๓๗ แห่งประมวลกฎหมายอาญา ฐานแจ้งข้อความอันเป็นเท็จ
แก่เจ้าพนักงาน ซึ่งอาจทำให้ผู้อื่นหรือประชาชนเสียหาย

ประเด็นที่สาม : กรณีที่มีคนแจ้งความต่อตำรวจว่ามีการกระทำความผิดทางพินัยเกิดขึ้น
ตำรวจต้องดำเนินการอย่างไร

กรณีนี้ต้องพิจารณาว่า ตำรวจผู้นั้นได้รับการประกาศกำหนดให้เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้มีอำนาจปรับเป็นพินัย
ตามกฎหมายนั้นหรือไม่ ถ้าไม่ได้มีการประกาศดังกล่าว ตำรวจคนนั้นย่อมไม่ใช่เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้มีอำนาจปรับเป็นพินัย
จึงต้องแจ้งให้เจ้าหน้าที่ของรัฐหรือหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบกฎหมายนั้นพิจารณาดำเนินการปรับเป็นพินัยต่อไป
แต่ถ้าตำรวจผู้นั้นได้รับการประกาศกำหนดให้เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้มีอำนาจปรับเป็นพินัยย่อมมีอำนาจปรับเป็นพินัย
ในกรณีนี้รวมถึงพนักงานฝ่ายปกครองที่ได้รับการประกาศกำหนดให้เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐด้วย (มาตรา ๒๔ และข้อ ๔
แห่งกฎกระทรวงการแสวงหาข้อเท็จจริง การรวบรวมพยานหลักฐาน และการชี้แจงหรือแก้ข้อกล่าวหา พ.ศ. ๒๕๖๖)

ผมได้รับแจ้งว่าคุณกระทำความผิด
XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX
ต้องขออนุญาตปรับตามนี้นะครับ

คุณตำรวจได้รับการแต่งตั้ง
ให้ทำหน้าที่การปรับเป็นพินัย
รีเปล่าครับ ถ้าไม่ใช่
ผมไม่ยอมนะครับ !!!

ประเด็นที่สี่ : เจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งจะเป็นผู้แจ้งข้อกล่าวหาหรือออกคำสั่งปรับเป็นพินัย จำเป็นต้องมีความรู้ด้านกฎหมายหรือไม่

การเป็น “เจ้าหน้าที่ของรัฐ” ซึ่งมีหน้าที่และอำนาจในการแจ้งข้อกล่าวหาและออกคำสั่งปรับเป็นพินัยนั้น ตามมาตรา ๑๔ ประกอบกับข้อ ๑๐ แห่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยระเบียบปฏิบัติในการปรับเป็นพินัย พ.ศ. ๒๕๖๖ ได้กำหนดไว้แล้วว่า ในกรณีที่กฎหมายซึ่งบัญญัติความผิดทางพินัยมิได้บัญญัติให้เจ้าหน้าที่ของรัฐตำแหน่งใด มีอำนาจปรับเป็นพินัย ให้รัฐมนตรีผู้รักษาการตามกฎหมายนั้นประกาศกำหนดบัญชีรายชื่อตำแหน่งข้าราชการ และพนักงานของหน่วยงานของรัฐที่มีตำแหน่งไม่ต่ำกว่าระดับชำนาญการขึ้นไปหรือเทียบเท่าเป็นผู้มีอำนาจปรับเป็นพินัย ดังนั้น รัฐมนตรีมีอำนาจพิจารณาว่าเจ้าหน้าที่ซึ่งตนจะประกาศตำแหน่งใด ที่มีความเหมาะสมในการปรับเป็นพินัย โดยไม่จำเป็นต้องเป็นนักกฎหมาย ซึ่งในทางปฏิบัติเจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถให้นิติกรช่วยดำเนินการแสวงหาข้อเท็จจริง รวบรวมพยานหลักฐาน พร้อมทั้งเสนอความเห็นทางกฎหมายประกอบได้ (มาตรา ๑๔ ข้อ ๕ (๒) และข้อ ๘ แห่งกฎกระทรวงการแสวงหาข้อเท็จจริง การรวบรวมพยานหลักฐาน และการชี้แจงหรือแก้ข้อกล่าวหา พ.ศ. ๒๕๖๖ และข้อ ๑๐ แห่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยระเบียบปฏิบัติในการปรับเป็นพินัย พ.ศ. ๒๕๖๖)

ประเด็นที่ห้า : กรณีมีการกระทำความผิดทางพินัยซึ่งหน้า แต่เป็นความผิดที่มีอัตราค่าปรับ เป็นพินัยอย่างสูงเกินหนึ่งหมื่นบาท กระบวนการแจ้งข้อกล่าวหาตามกฎหมายกระทรวงการแสวงหาข้อเท็จจริง การรวบรวมพยานหลักฐาน และการชี้แจงหรือแก้ข้อกล่าวหา พ.ศ. ๒๕๖๖ จะต้องดำเนินการตามข้อ ๘ วรรคหนึ่งหรือวรรคสอง

เงื่อนไขของกระบวนการแจ้งข้อกล่าวหาตามข้อ ๘ วรรคหนึ่ง นอกจากจะต้องเป็นกรณีความผิดซึ่งหน้า คือ เจ้าหน้าที่ของรัฐพบเห็นว่ามีบุคคลกำลังกระทำความผิดทางพินัย หรือมีพยานหลักฐานซึ่งแทบจะไม่มี ความสงสัยว่าบุคคลนั้นได้กระทำความผิดทางพินัยแล้ว ยังมีเงื่อนไขว่าต้องเป็นกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐคนเดียวเป็นผู้มีอำนาจปรับเป็นพินัยด้วย เมื่อความผิดซึ่งหน้าเป็นความผิดที่มีอัตราค่าปรับเป็นพินัยสูงเกินหนึ่งหมื่นบาท ซึ่งการปรับเป็นพินัย ต้องกระทำเป็นองค์คณะ จึงไม่เข้าเงื่อนไขตามข้อ ๘ วรรคหนึ่ง ดังนั้น การแจ้งข้อกล่าวหากรณีนี้ต้องดำเนินการตามข้อ ๘ วรรคสอง คือ ต้องให้หัวหน้าหน่วยงานของรัฐหรือผู้ซึ่งหัวหน้าหน่วยงานของรัฐมอบหมายเป็นผู้แจ้งข้อกล่าวหา และแจ้งให้ผู้ถูกกล่าวหาชี้แจงหรือแก้ข้อกล่าวหาภายในระยะเวลาที่กำหนดซึ่งต้องไม่น้อยกว่าสามสิบวัน (ข้อ ๘ แห่งกฎกระทรวงการแสวงหาข้อเท็จจริง การรวบรวมพยานหลักฐาน และการชี้แจงหรือแก้ข้อกล่าวหา พ.ศ. ๒๕๖๖)

อย่างไรก็ดี กรณีที่ความผิดทางพินัยที่องค์คณะจะดำเนินการปรับเป็นพินัยเป็นกรณีที่**มีพยานหลักฐานซึ่งแทบจะไม่มี ความสงสัยว่าบุคคลนั้นกระทำความผิดทางพินัย และมีองค์คณะที่อยู่ประจำ ณ สถานที่ทำการซึ่งสามารถพิจารณาออกคำสั่งปรับเป็นพินัยได้ทันที**ในวันที่ผู้กระทำความผิดหรือผู้รับมอบอำนาจจากผู้กระทำความผิดปรากฏตัวต่อหน้าเจ้าหน้าที่ของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้เป็นองค์คณะคนใดคนหนึ่งย่อมสามารถแจ้งข้อกล่าวหาด้วยวาจาต่อบุคคลดังกล่าวโดยตรงตามข้อ ๘ วรรคหนึ่ง แห่งกฎกระทรวงการแสวงหาข้อเท็จจริง การรวบรวมพยานหลักฐาน และการชี้แจงหรือแก้ข้อกล่าวหา พ.ศ. ๒๕๖๖ ได้ และในกรณีที่ผู้ถูกกล่าวหาได้รับสารภาพและยินยอมชำระค่าปรับเป็นพินัยองค์คณะสามารถออกคำสั่งปรับเป็นพินัยและแจ้งคำสั่งเป็นหนังสือให้แก่ผู้กระทำความผิดหรือผู้ได้รับมอบอำนาจซึ่งปรากฏอยู่ต่อหน้าเจ้าหน้าที่ของรัฐโดยตรงได้ โดยไม่ต้องส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับ (เรื่องเสรีจี้ที่ ๑๓๕๓/๒๕๖๗)

ประเด็นที่หก : กรณีที่มีการกระทำความผิดทางพินัยที่มีอัตราค่าปรับเป็นพินัยอย่างสูงเกินหนึ่งหมื่นบาท หัวหน้าหน่วยงานของรัฐซึ่งเป็นผู้แจ้งข้อกล่าวหาตามข้อ ๘ วรรคสอง แห่งกฎกระทรวงการแสวงหาข้อเท็จจริง การรวบรวมพยานหลักฐาน และการชี้แจงหรือแก้ข้อกล่าวหา พ.ศ. ๒๕๖๖ จะต้องแต่งตั้งองค์คณะก่อนการแจ้งข้อกล่าวหาหรือไม่

กรณีที่กฎหมายไม่ได้กำหนดขั้นตอนไว้เป็นพิเศษ หัวหน้าหน่วยงานของรัฐสามารถแจ้งข้อกล่าวหาก่อนแต่งตั้งองค์คณะได้ แต่อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติควรแต่งตั้งองค์คณะก่อน เพราะอำนาจในการแสวงหาข้อเท็จจริง และการให้โอกาสแก่ผู้ถูกกล่าวหาได้ชี้แจงหรือแก้ข้อกล่าวหาเป็นกระบวนการที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐดำเนินการให้หัวหน้าหน่วยงานของรัฐเป็นผู้แจ้งข้อกล่าวหาจึงเป็นเพียงการอำนวยความสะดวกให้แก่องค์คณะที่ไม่ต้องลงนามในหนังสือแจ้งทุกคน (ข้อ ๘ แห่งกฎกระทรวงการแสวงหาข้อเท็จจริง การรวบรวมพยานหลักฐาน และการชี้แจงหรือแก้ข้อกล่าวหา พ.ศ. ๒๕๖๖)

ประเด็นที่เจ็ด : กรณีที่องค์คณะประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ของรัฐจากหลายหน่วยงาน ผู้ใดเป็นหัวหน้าหน่วยงานของรัฐซึ่งต้องแจ้งข้อกล่าวหาตามข้อ ๘ วรรคสอง แห่งกฎกระทรวงการแสวงหาข้อเท็จจริง การรวบรวมพยานหลักฐาน และการชี้แจงหรือแก้ข้อกล่าวหา พ.ศ. ๒๕๖๖

การจะพิจารณาว่าบุคคลใดเป็นหัวหน้าหน่วยงานของรัฐซึ่งต้องแจ้งข้อกล่าวหาตามข้อ ๘ วรรคสอง ต้องพิจารณาว่าหน่วยงานของรัฐหน่วยงานใดเป็นหน่วยงานหลักที่มีหน้าที่และภารกิจในการปฏิบัติตามกฎหมายฉบับนั้น เนื่องจากหน่วยงานหลักดังกล่าวย่อมมีความรู้และความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน โดยหัวหน้าหน่วยงานของรัฐซึ่งเป็นหน่วยงานหลักนั้นจะเป็นผู้มีอำนาจแจ้งข้อกล่าวหาตามข้อ ๘ วรรคสอง (เรื่องเสรีจที่ ๑๘๐/๒๕๖๗)

ประเด็นที่แปด : การแจ้งข้อกล่าวหาสามารถกระทำด้วยวิธีการใดบ้าง และต้องมีรายละเอียดอย่างไร

โดยทั่วไปแล้วการแจ้งข้อกล่าวหาให้ทำเป็นหนังสือ เว้นแต่กรณีความผิดซึ่งหน้า เจ้าหน้าที่ของรัฐคนเดียวเป็นผู้มีอำนาจปรับเป็นพินัย เจ้าหน้าที่อาจแจ้งข้อกล่าวหา พร้อมทั้งข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดทางพินัย และแจ้งสิทธิที่จะให้การ ให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบด้วยวาจาก็ได้ ทั้งนี้ การแจ้งข้อกล่าวหาเป็นหนังสืออย่างน้อยต้องมีสาระสำคัญตามแนวทางที่ระบุไว้ท้ายระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยระเบียบปฏิบัติในการปรับเป็นพินัย พ.ศ. ๒๕๖๖ ดังนี้

(๑) สถานที่ออกหนังสือ

(๒) วันที่ออกหนังสือ

(๓) ชื่อและที่อยู่ของผู้ถูกกล่าวหา

(๔) ข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับการกระทำอันเป็นความผิดทางพินัย โดยอธิบายการกระทำที่กล่าวหาว่าผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำความผิด รวมทั้งวัน เวลา และสถานที่ที่กระทำความผิด และพยานหลักฐานเชิงประจักษ์ประกอบข้อกล่าวหา (ถ้ามี)

- (๕) ข้อกฎหมาย โดยระบุข้อกล่าวหา มาตรการที่บัญญัติความผิดทางพินัย พร้อมทั้งอัตราค่าปรับเป็นพินัย ที่กฎหมายบัญญัติ
- (๖) ช่องทางการชี้แจงหรือแก้ข้อกล่าวหา โดยให้ระบุสถานที่ในการจัดส่งหรือช่องทางติดต่อสื่อสารทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์
- (๗) สิทธิในการชี้แจงหรือแก้ข้อกล่าวหาภายในระยะเวลาที่กำหนด
- (๘) ลายมือชื่อเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือหัวหน้าหน่วยงานของรัฐหรือผู้ซึ่งหัวหน้าหน่วยงานของรัฐมอบหมายแล้วแต่กรณี

ประเด็นที่เก้า : เจ้าหน้าที่ของรัฐหรือหน่วยงานของรัฐสามารถแจ้งข้อกล่าวหาต่อผู้กระทำความผิดที่เป็นนิติบุคคลและบุคคลธรรมดาซึ่งเป็นผู้แทนของนิติบุคคลที่ต้องรับผิดชอบร่วมกับนิติบุคคลในหนังสือฉบับเดียวกันได้หรือไม่ และสามารถส่งหนังสือแจ้งข้อกล่าวหาดังกล่าวไปยังที่ตั้งสำนักงานใหญ่ของนิติบุคคลได้หรือไม่

เมื่อองค์ประกอบความผิดของนิติบุคคลและบุคคลธรรมดาซึ่งเป็นผู้แทนของนิติบุคคลแตกต่างกัน รวมทั้งผู้ถูกกล่าวหาอาจมีสถานะทางกฎหมายหลายสถานะ และมีสิทธิและเหตุผลที่จะชี้แจงข้อกล่าวหาในแต่ละสถานะที่แตกต่างกัน เจ้าหน้าที่ของรัฐหรือหน่วยงานของรัฐจึงควรมีหนังสือแจ้งข้อกล่าวหาของนิติบุคคลและผู้แทนนิติบุคคลแยกเป็นคนละฉบับ เพื่อให้ผู้ถูกกล่าวหาสามารถเข้าใจและแก้ข้อกล่าวหาของตนได้อย่างถูกต้อง ส่วนการแจ้งข้อกล่าวหาต่อบุคคลอื่นซึ่งต้องรับผิดชอบร่วมกับนิติบุคคลที่มีผู้จัดการหรือผู้มีอำนาจทำการแทนนิติบุคคล ต้องพิจารณาภูมิลำเนาของแต่ละบุคคลเป็นรายกรณี ทั้งนี้ หากผู้แทนของนิติบุคคลซึ่งต้องรับผิดชอบร่วมกับนิติบุคคลเป็นผู้จัดการหรือผู้แทนอื่นของนิติบุคคลที่มีหน้าที่ในการรับแจ้งข้อกล่าวหาต่อนิติบุคคลตามข้อ ๘ วรรคสาม แห่งกฎกระทรวงการแสวงหาข้อเท็จจริง การรวบรวมพยานหลักฐาน และการชี้แจงหรือแก้ข้อกล่าวหาฯ แล้ว เจ้าหน้าที่ของรัฐหรือหน่วยงานของรัฐย่อมสามารถส่งหนังสือแจ้งข้อกล่าวหาแก่บุคคลดังกล่าวไปในคราวเดียวกันไปยังที่ตั้งสำนักงานใหญ่ของนิติบุคคล ซึ่งถือเป็นภูมิลำเนาของทั้งบุคคลธรรมดาและนิติบุคคลตามมาตรา ๓๘ และมาตรา ๖๘ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ประกอบกับแนวคำพิพากษาศาลฎีกาได้ (เรื่องเสรีจิติ ๑๓๕๓/๒๕๖๓)

ประเด็นที่สิบ : หน่วยงานหรือผู้ได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้ชี้แจงหรือแก้ข้อกล่าวหาแทนผู้ถูกกล่าวหา จะลงนามรับสารภาพแทนผู้กระทำความผิดได้หรือไม่

การลงนามรับสารภาพมีลักษณะเป็นเรื่องเฉพาะตัว หน่วยงานหรือผู้ได้รับแต่งตั้งจึงไม่อาจทำแทนได้ทำได้เพียงการชี้แจงหรือแก้ข้อกล่าวหาแทนเท่านั้น (ข้อ ๑๐ แห่งกฎกระทรวงการแสวงหาข้อเท็จจริง การรวบรวมพยานหลักฐาน และการชี้แจงหรือแก้ข้อกล่าวหา พ.ศ. ๒๕๖๖)

ประเด็นที่สิบเอ็ด : กรณีที่ผู้ถูกกล่าวหาขอขยายระยะเวลาการส่งคำชี้แจง ขอแก้ไขข้อกล่าวหา แต่เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่อนุญาตให้ขยายระยะเวลา สามารถอุทธรณ์คำสั่งของเจ้าหน้าที่ได้หรือไม่

การพิจารณาอนุญาตให้ขยายระยะเวลาตามข้อ ๕ แห่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยระเบียบปฏิบัติในการปรับเป็นพินัย พ.ศ. ๒๕๖๖ ถือว่าเป็นดุลพินิจโดยแท้ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ อีกทั้งมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัยฯ บัญญัติว่า การปรับเป็นพินัยตามกฎหมายทั้งปวง ให้ดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้ โดยไม่ให้ถือว่าการปรับเป็นพินัยหรือคำสั่งปรับเป็นพินัยเป็นการกระทำทางปกครองหรือคำสั่งทางปกครอง ดังนั้นเมื่อกฎหมายไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์การอุทธรณ์ไว้ จึงไม่สามารถอุทธรณ์คำสั่งของเจ้าหน้าที่ของรัฐได้ (มาตรา ๕ และข้อ ๕ แห่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยระเบียบปฏิบัติในการปรับเป็นพินัย พ.ศ. ๒๕๖๖)

ประเด็นที่สิบสอง : ผู้กระทำความผิดทางพินัยตามพระราชบัญญัติสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล พ.ศ. ๒๕๑๗ ไม่ยินยอมแจ้งชื่อและที่อยู่เพื่อให้เจ้าหน้าที่ของรัฐดำเนินการแจ้งข้อกล่าวหาและออกคำสั่งปรับเป็นพินัย กรณีดังกล่าวเจ้าหน้าที่ของรัฐจะใช้อำนาจหน้าที่หรือมาตรการใดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัยฯ หรือใช้กฎหมายใดเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายต่อไป

เจ้าหน้าที่ของสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังให้เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัยฯ มีหน้าที่และอำนาจดำเนินการตามที่พระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัยฯ กำหนดไว้ อันเป็นอำนาจในการดำเนินการหรือปฏิบัติหน้าที่ราชการตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัยฯ จึงถือเป็นเจ้าพนักงานตามมาตรา ๑ (๑๖) แห่งประมวลกฎหมายอาญา หากเจ้าหน้าที่ของรัฐดังกล่าวถามชื่อหรือที่อยู่ผู้กระทำความผิดทางพินัยแล้วไม่ยอมบอก หรือแกล้งบอกชื่อหรือที่อยู่อันเป็นเท็จ เจ้าหน้าที่ของรัฐดังกล่าวก็สามารถใช้มาตรการในการร้องทุกข์กล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวนเพื่อให้ดำเนินคดีอาญามาตรา ๓๖๗ แห่งประมวลกฎหมายอาญา ต่อบุคคลดังกล่าวได้ (เรื่องเสร็จที่ ๑๔๔๐/๒๕๖๖)

ประเด็นที่สิบสาม : สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลมีค่าใช้จ่ายต่าง ๆ จากการดำเนินการตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัยฯ ที่อาจสูงกว่าระวางโทษปรับเป็นพินัยและอาจเป็นการดำเนินการที่ไม่คุ้มค่า กรณีเช่นนี้เจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องปฏิบัติอย่างไรเพื่อให้เป็นไปตามความมุ่งหมายของพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัยฯ

โดยที่ข้อ ๕ และข้อ ๗ แห่งกฎกระทรวงการแสวงหาข้อเท็จจริง การรวบรวมพยานหลักฐาน และการชี้แจงหรือแก้ข้อกล่าวหา พ.ศ. ๒๕๖๖ กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถดำเนินการแสวงหาข้อเท็จจริงสำหรับการกระทำ ความผิดทางพินัยที่เกิดขึ้นไม่ว่าในท้องที่ใดทั่วราชอาณาจักร โดยจะดำเนินการเองหรือมอบหมายให้ข้าราชการและ พนักงานของหน่วยงานของรัฐดำเนินการแทนก็ได้ รวมทั้งอาจขอความร่วมมือจากหน่วยงานอื่นของรัฐที่มีเจ้าหน้าที่ ประจำอยู่ตามท้องที่ต่าง ๆ หรือเอกชนให้ดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดแทนได้ตามความจำเป็น ดังนั้น การแสวงหา ข้อเท็จจริงและการรวบรวมพยานหลักฐานดังกล่าวสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลอาจประสานขอความร่วมมือ จากหน่วยงานอื่นของรัฐหรือเอกชนให้ดำเนินการแทนได้ตามความจำเป็น รวมถึงเจ้าหน้าที่ของรัฐอาจอาศัยวิธีการ สืบค้นข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ผ่านระบบฐานข้อมูลต่าง ๆ หรือการตรวจสอบจากพยานแวดล้อม หรือบุคคลข้างเคียง เท่าที่จะสามารถดำเนินการได้ เพื่อประโยชน์ในการแสวงหาข้อเท็จจริงก่อนการแจ้งข้อกล่าวหาและการออกคำสั่งปรับ เป็นพินัยต่อไป (เรื่องเสรีจที ๑๔๔๐/๒๕๖๖)

ประเด็นที่สิบสี่ : เมื่อมีการแจ้งข้อกล่าวหาแล้ว ผู้ถูกกล่าวหาจะสามารถชำระค่าปรับ เป็นพินัยก่อนออกคำสั่งปรับเป็นพินัย หรือก่อนครบกำหนดเวลาที่จะถือว่าผู้ถูกกล่าวหาได้รับแจ้ง คำสั่งปรับเป็นพินัยได้หรือไม่ และหน่วยงานของรัฐจะรับชำระค่าปรับเป็นพินัยดังกล่าวได้หรือไม่

เมื่อผู้ถูกกล่าวหาได้รับหนังสือแจ้งข้อกล่าวหาแล้ว หากมาปรากฏตัวอยู่เฉพาะหน้าเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้มีอำนาจ ปรับเป็นพินัย และประสงค์จะชำระค่าปรับเป็นพินัยก่อนเจ้าหน้าที่ของรัฐออกคำสั่งปรับเป็นพินัยหรือก่อนครบกำหนด เวลาที่จะถือว่าผู้ถูกกล่าวหาได้รับแจ้งคำสั่งปรับเป็นพินัย ถือว่ากรณีดังกล่าวผู้ถูกกล่าวหายอมรับสารภาพและมีได้ มีข้อโต้แย้งตามข้อ ๘ วรรคหนึ่ง แห่งกฎกระทรวงการแสวงหาข้อเท็จจริง การรวบรวมพยานหลักฐาน และการชี้แจง หรือแก้ข้อกล่าวหา พ.ศ. ๒๕๖๖ เจ้าหน้าที่ของรัฐนั้นสามารถส่งคำสั่งปรับเป็นพินัยให้แก่ผู้กระทำความผิดซึ่งปรากฏ อยู่ต่อหน้าเจ้าหน้าที่ของรัฐโดยตรงได้และมีผลทำให้หน่วยงานของรัฐสามารถรับชำระค่าปรับเป็นพินัยดังกล่าวในขณะนั้น ได้ทันที

สำหรับผู้ถูกกล่าวหาซึ่งประสงค์จะชำระค่าปรับเป็นพินัยออนไลน์ผ่านทางระบบอิเล็กทรอนิกส์ก่อนที่เจ้าหน้าที่ ของรัฐจะออกคำสั่งปรับเป็นพินัย หรือก่อนครบกำหนดเวลาที่จะถือว่าผู้ถูกกล่าวหาได้รับแจ้งคำสั่งปรับเป็นพินัย นั้น โดยที่ข้อ ๙ แห่งกฎกระทรวงการแสวงหาข้อเท็จจริง การรวบรวมพยานหลักฐาน และการชี้แจงหรือแก้ข้อกล่าวหาฯ กำหนดให้การยอมรับสารภาพต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถทำได้โดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ได้ ดังนั้น หากหน่วยงานของรัฐ สามารถออกแบบให้ผู้ต้องหายอมรับสารภาพผ่านระบบดังกล่าว พร้อมทั้งบันทึกว่ายินยอมให้หน่วยงานของรัฐ ไม่ต้องส่งคำสั่งปรับเป็นพินัยทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับไว้เป็นหลักฐานหน่วยงานของรัฐก็สามารถรับชำระค่าปรับ เป็นพินัยที่มีการชำระผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ก่อนที่หน่วยงานของรัฐจะออกคำสั่งปรับเป็นพินัยหรือก่อนครบกำหนด เวลาที่จะถือว่าผู้ถูกกล่าวหาได้รับแจ้งคำสั่งปรับเป็นพินัยได้ (เรื่องเสรีจที ๖๔๕/๒๕๖๗)

ประเด็นที่สิบห้า : ในกรณีที่มีผู้แจ้งความต่อพนักงานสอบสวน เจ้าพนักงานท้องถิ่น หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ว่ามีการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. ๒๕๓๕ เกิดขึ้น หากพนักงานสอบสวน เจ้าพนักงานท้องถิ่น หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ดังกล่าวไม่ดำเนินการตามกฎหมายตามอำนาจหน้าที่ของตน เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้มีอำนาจปรับเป็นพินัยจะดำเนินการตามกระบวนการที่กำหนดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัยฯ กับพนักงานสอบสวน เจ้าพนักงานท้องถิ่น หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ถูกกล่าวหา นั้นได้หรือไม่

กรณีต้องพิจารณาว่าความผิดที่ได้แจ้งความนั้นเป็นความผิดทางพินัยหรือความผิดอาญา โดยหากประชาชนผู้พบเห็นการกระทำความผิดทางพินัยและมาแจ้งความต่อเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๕๑ แล้ว หากเจ้าหน้าที่นั้นไม่ดำเนินการเพื่อให้มีการบังคับใช้กฎหมาย ประชาชนผู้พบเห็นสามารถแจ้งต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้มีอำนาจปรับเป็นพินัยคนอื่นให้ดำเนินการตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัยฯ กับเจ้าหน้าที่นั้นต่อไปได้เสมือนหนึ่งว่าเป็นผู้กระทำความผิดทางพินัยเสียเอง (เรื่องเสรีจิติ ๑๓๙๖/๒๕๖๗)

ประเด็นที่สิบหก การกระทำการอันเป็นที่เดือดร้อนรำคาญแก่สาธารณชนตามมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณีฯ จำเป็นต้องมีการแจ้งจากบุคคลอื่นหรือไม่ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถใช้ดุลพินิจได้

มาตรา ๑๙ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัยฯ ประกอบกับข้อ ๔ วรรคหนึ่ง แห่งกฎกระทรวงการแสวงหาข้อเท็จจริง การรวบรวมพยานหลักฐาน และการชี้แจงหรือแก้ข้อกล่าวหา กำหนดว่า เมื่อมีเหตุอันควรสงสัย หรือมีการกล่าวหา หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐพบเห็นว่ามีผู้กระทำความผิดทางพินัย ไม่ว่าจะความผิดนั้นจะเกิดขึ้นในท้องที่ใด ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐดำเนินการแสวงหาข้อเท็จจริงโดยมิชักช้า ดังนั้น หากเจ้าหน้าที่ของรัฐพบเห็นเองว่ามีบุคคลติดต่อ ชักชวน แนะนำตัว ติดตาม หรือรับเฝ้าบุคคล เพื่อการค้าประเวณี ในลักษณะเป็นที่เดือดร้อนรำคาญแก่สาธารณชน เช่น พบว่ามีบุคคลกำลังเดินเข้าไปชักชวนลูกค้าของโรงแรมเพื่อประสงค์จะค้าประเวณี ซึ่งมีลักษณะเป็นการสร้างความเดือดร้อนรำคาญให้แก่บุคคลที่อยู่ในบริเวณดังกล่าว เจ้าหน้าที่ของรัฐที่พบเห็นย่อมมีหน้าที่ต้องเริ่มการแสวงหาข้อเท็จจริงโดยมิชักช้าโดยไม่จำเป็นต้องรอให้มีบุคคลใดมาแจ้งหรือกล่าวหาว่ามีการกระทำความผิดดังกล่าวเกิดขึ้น (เรื่องเสรีจิติ ๘๗๘/๒๕๖๗)

๑๓. การแจ้งคำสั่งปรับเป็นพินัย

(มาตรา ๒๐)

ส่งคำสั่งปรับ
ทางไปรษณีย์
ลงทะเบียนตอบรับ

ส่งตามที่อยู่ตามทะเบียนบ้าน
หรือตามที่แจ้งไว้
ต่อหน่วยงานของรัฐ

ไม่ต้องส่งไปรษณีย์
สามารถให้คำสั่งปรับ
กับผู้ทำผิดได้เลย หากพบ
การกระทำผิดซึ่งหน้าและ
ผู้ทำผิดยอมชำระค่าปรับ

ส่งคำสั่งปรับ
ทางอีเมล

ส่งคำสั่งปรับทาง
โซเชียลมีเดีย
เช่น Line Facebook

ส่งคำสั่งให้ชาวต่างชาติ
ซึ่งอยู่ในประเทศไทย
ไปที่ประเทศบ้านเกิด

ประเด็นที่หนึ่ง : เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถแจ้งคำสั่งปรับเป็นพินัยทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ได้หรือไม่

การแจ้งคำสั่งปรับเป็นพินัยเป็นเรื่องที่มีผลกระทบต่อผู้อยู่ภายใต้คำสั่ง กฎหมายจึงกำหนดวิธีการแจ้งคำสั่งปรับเป็นพินัยไว้อย่างชัดเจน โดยจะต้องทำคำสั่งเป็นหนังสือส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับไปยังที่อยู่ปรากฏตามหลักฐานทางทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรของผู้ถูกกล่าวหาหรือตามที่ได้แจ้งไว้ต่อหน่วยงานของรัฐ และให้ถือว่าผู้นั้นได้รับแจ้งตั้งแต่วันที่ครบสิบห้าวันนับแต่วันที่ปรากฏในทะเบียนตอบรับ ดังนั้น จึงไม่สามารถแจ้งคำสั่งปรับเป็นพินัยทางระบบอิเล็กทรอนิกส์ได้ ซึ่งจะแตกต่างจากกฎหมายว่าด้วยการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ (มาตรา ๒๐)

ประเด็นที่สอง : กรณีที่ผู้กระทำความผิดปรากฏตัวต่อหน้าเจ้าหน้าที่ของรัฐและยินยอมจะชำระค่าปรับเป็นพินัย เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถส่งคำสั่งปรับเป็นพินัยโดยตรงต่อผู้กระทำความผิด โดยไม่ต้องส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับได้หรือไม่

การที่มาตรา ๒๐ กำหนดให้ส่งคำสั่งปรับเป็นพินัยทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับเป็นข้อกำหนดสำหรับการส่งคำสั่งให้แก่ผู้ถูกกล่าวหาซึ่งมิได้อยู่เฉพาะหน้า เพื่อให้มีหลักฐานในการส่งคำสั่งที่ชัดเจน และป้องกันการโต้แย้ง แต่กรณีที่ผู้กระทำความผิดปรากฏตัวต่อหน้าเจ้าหน้าที่ของรัฐและยินยอมจะชำระค่าปรับเป็นพินัย หากตีความบทบัญญัติดังกล่าวโดยจำกัด ย่อมเป็นการสร้างขั้นตอนและภาระให้แก่ทั้งประชาชนและเจ้าหน้าที่ของรัฐ และทำให้กระบวนการปรับเป็นพินัยต้องล่าช้าออกไป ซึ่งไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมาย ดังนั้น กรณีนี้เจ้าหน้าที่ของรัฐจึงสามารถส่งคำสั่งปรับเป็นพินัยให้แก่ผู้กระทำความผิดซึ่งปรากฏอยู่ต่อหน้าเจ้าหน้าที่ของรัฐโดยตรงได้ และหากจะดำเนินการตามความเห็นนี้ให้รอบคอบ หน่วยงานของรัฐสมควรปรับปรุงแบบคำสั่งปรับเป็นพินัยโดยเพิ่มข้อความที่แสดงให้เห็นว่าผู้ถูกปรับเป็นพินัยยอมรับว่ากระทำความผิดจริงและยินยอมชำระค่าปรับ และเพิ่มข้อความว่า “ไม่ต้องแจ้งคำสั่งปรับเป็นพินัยทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับอีก” พร้อมลงลายมือชื่อของผู้ถูกปรับเป็นพินัย และต้องมอบคำสั่งปรับเป็นพินัยนั้นให้แก่ผู้ถูกปรับด้วย ทั้งนี้ เพื่อเป็นหลักฐานในการดำเนินงาน และเพื่อป้องกันการทุจริต (เรื่องเสรีจที่ ๘๔/๒๕๖๗)

สำหรับกรณีความผิดทางพินัยที่องค์คณะมีอำนาจปรับเป็นพินัยเป็นกรณีที่มีพยานหลักฐานซึ่งแทบจะไม่มี ความสงสัยว่าบุคคลนั้นกระทำความผิดทางพินัย และมีองค์คณะที่อยู่ประจำ ณ สถานที่ทำการ ซึ่งสามารถพิจารณาออกคำสั่งปรับเป็นพินัยได้ทันทีในวันที่ผู้กระทำความผิดหรือผู้รับมอบอำนาจจากผู้กระทำความผิดปรากฏตัวต่อหน้าเจ้าหน้าที่ของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้เป็นองค์คณะคนใดคนหนึ่งย่อมสามารถแจ้งข้อกล่าวหาด้วยวาจาต่อบุคคลดังกล่าวโดยตรงตามข้อ ๘ วรรคหนึ่ง แห่งกฎกระทรวงการแสวงหาข้อเท็จจริง การรวบรวมพยานหลักฐาน และการชี้แจงหรือแก้ข้อกล่าวหา พ.ศ. ๒๕๖๖ ได้ และในกรณีที่ผู้ถูกกล่าวหาได้รับสารภาพและยินยอมชำระค่าปรับเป็นพินัย องค์คณะสามารถออกคำสั่งปรับเป็นพินัยและแจ้งคำสั่งเป็นหนังสือให้แก่ผู้กระทำความผิดหรือผู้ได้รับมอบอำนาจซึ่งปรากฏอยู่ต่อหน้าเจ้าหน้าที่ของรัฐโดยตรงได้ โดยไม่ต้องส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับ (เรื่องเสรีจที่ ๑๓๕๓/๒๕๖๗)

ประเด็นที่สาม : กรณีที่คำสั่งปรับเป็นพินัยที่ส่งไปทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับ ถูกส่งกลับมายังเจ้าหน้าที่ของรัฐ เนื่องจากไม่มีผู้รับ ผู้รับย้ายที่อยู่ หรือไม่สามรถติดต่อได้ เจ้าหน้าที่ของรัฐหรือหน่วยงานของรัฐต้องดำเนินการอย่างไร

เมื่อเจ้าหน้าที่ของรัฐได้ส่งคำสั่งปรับเป็นพินัยตามหลักเกณฑ์ที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๐ แล้ว จึงต้องถือว่าผู้ถูกกล่าวหาได้รับแจ้งคำสั่งปรับเป็นพินัยตั้งแต่วันที่ครบสิบห้าวันนับแต่วันที่ที่เจ้าหน้าที่ไปรษณีย์ได้นำส่งและระบุเหตุขัดข้องดังกล่าวไว้ในใบตอบรับ หากผู้ถูกกล่าวหาไม่ชำระค่าปรับเป็นพินัยภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ในคำสั่งปรับเป็นพินัย เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องดำเนินการสรุปข้อเท็จจริง ข้อกฎหมาย พยานหลักฐาน และส่งสำนวนให้พนักงานอัยการเพื่อดำเนินการฟ้องคดีต่อศาลตามมาตรา ๒๓ ต่อไป (เรื่องเสรีจที่ ๘๔/๒๕๖๗)

ประเด็นที่สี่ : การส่งคำสั่งปรับเป็นพินัยให้แก่ผู้กระทำความผิดที่เป็นชาวต่างชาติ นักท่องเที่ยวหรือคนต่างด้าว ซึ่งไม่มีที่พำนักเป็นหลักแหล่งจะต้องส่งไปยังที่อยู่ใด

การที่ชาวต่างชาติ นักท่องเที่ยว หรือคนต่างด้าว จะเข้ามาในราชอาณาจักรจะต้องมีการแจ้งที่พักอาศัยต่อพนักงานเจ้าหน้าที่หรือเจ้าพนักงานตำรวจ ตามมาตรา ๓๗ และมาตรา ๓๘ แห่งพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. ๒๕๒๒ ด้วย ดังนั้น เจ้าหน้าที่ของรัฐจึงสามารถขอความร่วมมือจากสถานีตำรวจหรือสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองในการตรวจสอบข้อมูลที่อยู่ของบุคคลดังกล่าว และส่งคำสั่งปรับเป็นพินัยไปยังที่อยู่ตามที่บุคคลนั้นได้แจ้งไว้ต่อหน่วยงานของรัฐตามมาตรา ๒๐ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัยฯ ได้ (เรื่องเสรีจที่ ๘๔/๒๕๖๗)

สำหรับคนต่างด้าวซึ่งยังอยู่ในราชอาณาจักรแต่ไม่มีที่พำนักเป็นหลักแหล่ง เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถขอความร่วมมือจากสถานีตำรวจหรือสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองในการตรวจสอบข้อมูลที่อยู่ของคนต่างด้าวและส่งคำสั่งปรับเป็นพินัยไปยังที่อยู่ตามที่บุคคลนั้นได้แจ้งไว้ต่อหน่วยงานของรัฐตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมืองฯ หรือส่งไปยังที่อยู่ตามที่บุคคลนั้นได้แจ้งไว้ในขั้นตอนการขึ้นแจ้งหรือแก้ไขข้อกล่าวหาหรือรับสารภาพได้ และให้ถือว่าผู้นั้นได้รับแจ้งตั้งแต่วันครบสิบห้าวันนับแต่วันที่ปรากฏในทะเบียนตอบปรับ (เรื่องเสรีจที่ ๘๗๘/๒๕๖๗)

แต่หากผู้กระทำความผิดซึ่งเป็นคนต่างด้าวไม่อยู่ในราชอาณาจักรภายหลังกระทำความผิดแล้ว การดำเนินคดีในส่วนความผิดทางพินัยตามพระราชบัญญัติดังกล่าวแก่ผู้กระทำความผิดซึ่งเป็นคนต่างด้าวซึ่งอยู่นอกราชอาณาจักร เช่น การส่งหนังสือแจ้งข้อกล่าวหา การส่งคำสั่งปรับเป็นพินัย หรือการบังคับคดี อาจใช้วิธีการขอความช่วยเหลือในเรื่องทางอาญาตามพระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. ๒๕๓๕ ได้โดยอนุโลม ทั้งนี้ หน่วยงานที่จะดำเนินการ ควรหารือแนวทางปฏิบัติต่ออัยการสูงสุดซึ่งเป็นผู้ประสานงานกลางตามกฎหมาย (เรื่องเสรีจที่ ๘๔๔/๒๕๖๗)

ประเด็นที่ห้า : เจ้าหน้าที่ของรัฐหรือหัวหน้าหน่วยงานของรัฐสามารถจัดส่งคำสั่งปรับเป็นพินัยทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบปรับไปยังผู้แทนของนิติบุคคลซึ่งต้องรับผิดชอบร่วมกับนิติบุคคล ไปยังที่ตั้งสำนักงานใหญ่ของนิติบุคคล ซึ่งเป็นที่อยู่ของผู้แทนของนิติบุคคลได้แจ้งไว้ต่อหน่วยงานของรัฐตามคำขอจดทะเบียนได้หรือไม่

หากผู้แทนของนิติบุคคลได้แจ้งว่าที่ตั้งสำนักงานใหญ่ของนิติบุคคลเป็นที่อยู่ของผู้แทนของนิติบุคคล เจ้าหน้าที่ของรัฐหรือหัวหน้าหน่วยงานของรัฐสามารถส่งคำสั่งปรับเป็นพินัยไปยังที่อยู่นั้นได้ ตามมาตรา ๒๐ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัยฯ ที่ให้ส่งคำสั่งไปยังที่อยู่ที่ปรากฏตามหลักฐานทางทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร หรือที่อยู่ตามที่ได้แจ้งไว้ต่อหน่วยงานของรัฐก็ได้ (เรื่องเสรีจที่ ๑๓๕๓/๒๕๖๗)

๑๔. การออกคำสั่งปรับเป็นพินัย

ประเด็นที่หนึ่ง : การกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องดำเนินการพิจารณาและออกคำสั่งให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับคำชี้แจงหรือแก้ไขข้อกล่าวหา หรือนับแต่วันที่พ้นกำหนดเวลาการส่งคำชี้แจงหรือแก้ไขข้อกล่าวหา หากผู้ถูกกล่าวหาไม่ได้จัดส่งเอกสารหลักฐานประกอบคำชี้แจงมาด้วย หรือมีการจัดส่งคำชี้แจงแก้ไขข้อกล่าวหามาหลายครั้ง ระยะเวลาสามสิบวันดังกล่าวจะเริ่มนับตั้งแต่วันที่

หลักการของการกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องดำเนินการพิจารณาและออกคำสั่งให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่ได้รับคำชี้แจงหรือแก้ไขข้อกล่าวหา นั้น ระยะเวลาดังกล่าวจะเริ่มนับเมื่อเจ้าหน้าที่ของรัฐได้รับคำชี้แจงหรือแก้ไขข้อกล่าวหาที่ครบถ้วนสมบูรณ์พร้อมที่จะพิจารณามีคำสั่งแล้ว ดังนั้น เมื่อเป็นกรณีที่มิได้จัดส่งเอกสารหลักฐานประกอบคำชี้แจงมาด้วย ระยะเวลาสามสิบวันจึงต้องเริ่มนับแต่วันที่พ้นกำหนดเวลาการส่งคำชี้แจงหรือแก้ไขข้อกล่าวหา ส่วนกรณีที่มีการจัดส่งเอกสารหลักฐานประกอบคำชี้แจงมาหลายครั้ง ก็ต้องนับจากครั้งสุดท้ายที่ถือว่าได้รับคำชี้แจงหรือแก้ไขข้อกล่าวหาที่ครบถ้วนสมบูรณ์ อย่างไรก็ตาม การส่งคำชี้แจงหลายครั้งต้องอยู่ภายใต้กรอบระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดให้ผู้นั้นต้องส่งคำชี้แจงหรือแก้ไขข้อกล่าวหาด้วย (ข้อ ๑๓ แห่งกฎกระทรวงการแสวงหาข้อเท็จจริง การรวบรวมพยานหลักฐาน และการชี้แจงหรือแก้ไขข้อกล่าวหา พ.ศ. ๒๕๖๖)

ประเด็นที่สอง : คำสั่งปรับเป็นพินัยมีรูปแบบอย่างไร

คำสั่งปรับเป็นพินัยต้องทำเป็นหนังสือระบุวัน เดือน ปี และลงลายมือชื่อเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้มีอำนาจปรับเป็นพินัยหรือลายมือชื่อขององค์คณะทุกคน แล้วแต่กรณี โดยอย่างน้อยต้องมีรายละเอียดตามมาตรา ๒๑ ดังนี้

- (๑) ข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับการกระทำอันเป็นความผิดทางพินัย
- (๒) อัตราค่าปรับเป็นพินัยที่กฎหมายบัญญัติ และจำนวนค่าปรับเป็นพินัยที่เจ้าหน้าที่ของรัฐกำหนดให้ต้องชำระ
- (๓) ระยะเวลาที่ต้องชำระซึ่งต้องไม่น้อยกว่าสิบห้าวัน แต่ไม่เกินสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้ง
- (๔) กระบวนการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องดำเนินการต่อไป ถ้าผู้ถูกกล่าวหาปฏิเสธข้อกล่าวหาหรือไม่ชำระค่าปรับเป็นพินัยภายในระยะเวลาที่กำหนด
- (๕) สิทธิในการขอผ่อนชำระตามมาตรา ๙ วรรคสอง หรือการยื่นคำร้องขอต่อศาลตามมาตรา ๑๐
- (๖) รายละเอียดอื่นใดที่เห็นสมควรอันจะทำให้ผู้ถูกกล่าวหาเข้าใจสภาพแห่งการกระทำผิดหรือที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ถูกกล่าวหา

นอกจากนี้ จะมีรายละเอียดตามแนวทางการทำคำสั่งปรับเป็นพินัยที่ระบุไว้ทำระเบียบสำนักงานกฤษฎีกาว่าด้วยระเบียบปฏิบัติในการปรับเป็นพินัย พ.ศ. ๒๕๖๖ ด้วยก็ได้ (มาตรา ๒๑ และข้อ ๑๒ และข้อ ๑๓ วรรคสอง แห่งระเบียบสำนักงานกฤษฎีกาว่าด้วยระเบียบปฏิบัติในการปรับเป็นพินัย พ.ศ. ๒๕๖๖)

ประเด็นที่สาม : การพิจารณาออกคำสั่งปรับเป็นพินัยกรณีที่กฎหมายกำหนดให้ชำระค่าปรับเป็นพินัยทั่วไปและค่าปรับเป็นพินัยรายวัน ต้องทำคำสั่งปรับเป็นพินัยเป็นสองฉบับแต่ละกรณีหรือไม่

การออกคำสั่งปรับเป็นพินัยในกรณีนี้ขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงแต่ละกรณี หากเป็นกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐแจ้งคำสั่งให้ปฏิบัติให้ถูกต้องหรือหยุดการกระทำที่ฝ่าฝืนไปพร้อมกับการแจ้งข้อกล่าวหาแล้ว ควรทำเป็นคำสั่งฉบับเดียวโดยกำหนดทั้งการปรับเป็นพินัยลักษณะแรกและการปรับเป็นพินัยเป็นรายวันด้วย แต่หากเป็นกรณีที่พบว่าไม่มีการปฏิบัติให้ถูกต้องหรือหยุดการกระทำที่ฝ่าฝืนนั้นหลังจากมีคำสั่งปรับเป็นพินัยลักษณะแรกแล้ว กรณีนี้จึงต้องทำคำสั่งปรับเป็นพินัยรายวันอีกฉบับหนึ่ง (เรื่องเสรีจที ๑๘๐/๒๕๖๗)

ประเด็นที่สี่ : ในทางปฏิบัติจะมีการกำหนดแบบตัวอย่าง เช่น แบบแจ้งคำสั่งปรับ บันทึกรวากล่าวตักเตือน หรือแบบส่งฟ้องกรณีไม่ยินยอมมาเสียค่าปรับ หรือไม่ เพื่อให้มีแนวทางปฏิบัติงานที่เหมือนกัน

ข้อ ๑๓ แห่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยระเบียบปฏิบัติในการปรับเป็นพินัย พ.ศ. ๒๕๖๖ กำหนดให้หนังสือแจ้งข้อกล่าวหาอย่างน้อยต้องมีสาระสำคัญตามแนวทางที่ระบุไว้ท้ายระเบียบนี้ รวมทั้งคำสั่งปรับเป็นพินัยตามมาตรา ๒๐ อย่างน้อยต้องมีรายละเอียดตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๒๑ (๑) ถึง (๕) และจะมีรายละเอียดตามแนวทางที่ระบุไว้ท้ายระเบียบนี้ด้วยก็ได้ ซึ่งทั้งแนวทางการทำหนังสือแจ้งข้อกล่าวหาและแนวทางการทำคำสั่งปรับเป็นพินัยดังกล่าวเป็นเพียงการวาง “แนวทาง” ในการดำเนินการของหน่วยงานของรัฐที่จะพิจารณานำถ้อยคำ สาระสำคัญ และรูปแบบดังกล่าวไปปรับใช้ให้เหมาะสมและสอดคล้องตามบริบทของกฎหมายที่บัญญัติความผิดทางพินัยของหน่วยงานต่าง ๆ อีกทั้ง เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องเป็นผู้สรุปข้อเท็จจริง ข้อกฎหมาย พยานหลักฐาน และส่งสำนวนให้พนักงานอัยการเพื่อดำเนินการฟ้องคดีต่อศาล ในกรณีที่ผู้ถูกกล่าวหาปฏิเสธข้อกล่าวหาหรือไม่ชำระค่าปรับเป็นพินัยตามมาตรา ๒๓ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัยฯ ด้วย

ประเด็นที่ห้า : ผู้ถูกกล่าวหาสามารถอุทธรณ์คำสั่งปรับเป็นพินัยได้หรือไม่

มาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัยฯ บัญญัติว่า การปรับเป็นพินัยตามกฎหมายทั้งปวงให้ดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้ โดยไม่ให้ถือว่าการปรับเป็นพินัยหรือคำสั่งปรับเป็นพินัยเป็นการกระทำทางปกครองหรือคำสั่งทางปกครอง ประกอบกับเมื่อพระราชบัญญัตินี้ไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์การอุทธรณ์คำสั่งปรับเป็นพินัยไว้ จึงไม่สามารถอุทธรณ์คำสั่งปรับเป็นพินัยของเจ้าหน้าที่ของรัฐได้ (มาตรา ๕)

ประเด็นที่หก : กระบวนการในการพิจารณาความถูกต้องและความชอบด้วยกฎหมายของคำสั่งปรับเป็นพินัยของเจ้าหน้าที่ของรัฐจะกระทำได้อย่างไร

ในกรณีที่ผู้ถูกกล่าวหาไม่เห็นด้วยกับคำสั่งปรับเป็นพินัย มีสิทธิที่จะไม่ชำระค่าปรับเป็นพินัย และให้พนักงานอัยการและศาลเป็นผู้ตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายของคำสั่งปรับเป็นพินัยของเจ้าหน้าที่ของรัฐได้ และหากเจ้าหน้าที่ของรัฐใช้อำนาจสั่งปรับเป็นพินัยโดยมิชอบ สามารถใช้กลไกตามกฎหมายอาญาหรือการลงโทษทางวินัยในการตรวจสอบการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ของรัฐได้

๑๕. การดำเนินการตามที่กฎหมายอื่น บัญญัติไว้เป็นการเฉพาะ (มาตรา ๒๒)

ประเด็นที่หนึ่ง : เมื่อมีการเปลี่ยนโทษอาญาเป็นความผิดทางพินัยแล้ว กรณีที่กฎหมายอื่นบัญญัติวิธีการดำเนินการใดไว้เป็นการเฉพาะจะยังต้องปฏิบัติตามหรือไม่

พระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัยฯ มีความมุ่งหมายเพียงเปลี่ยนโทษอาญาที่มีโทษปรับสถานเดียวให้เป็นความผิดทางพินัยเพื่อลดภาระและเพิ่มสิทธิเสรีภาพให้แก่ประชาชน มิได้มีความมุ่งหมายในการเปลี่ยนกระบวนการหรือการใช้อำนาจตามกฎหมายเฉพาะ หากกฎหมายในระดับพระราชบัญญัติซึ่งบัญญัติความผิดทางพินัยใดได้บัญญัติวิธีดำเนินการไว้เป็นการเฉพาะหรือแตกต่างจากพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัยฯ ก็ให้ดำเนินการไปตามกฎหมายที่บัญญัติไว้เป็นการเฉพาะได้

ตัวอย่างเช่น

- มาตรา ๔๔ และมาตรา ๔๖ แห่งพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมืองฯ ให้อำนาจในการตักเตือนหรือสั่งให้ผู้กระทำความผิดแก้ไขหรือขจัดความสกปรกหรือความไม่เป็นระเบียบหรือความไม่เรียบร้อยให้หมดไป โดยการแจ้งให้ผู้กระทำความผิดลบ ล้าง กวาด เก็บ ตกแต่ง หรือปรับปรุงสิ่งที่เป็นความผิดมิให้ปรากฏอีกต่อไป และในกรณีที่ผู้กระทำความผิดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ มาตรา ๔๖ ให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่จัดทำหรือมอบหมายให้ผู้อื่นจัดทำให้เกิดความสะอาดหรือความเป็นระเบียบเรียบร้อย โดยผู้กระทำความผิดต้องชดใช้ค่าใช้จ่ายตามที่ได้ใช้จ่ายไปจริงให้แก่เจ้าพนักงานท้องถิ่น ดังนั้น เจ้าพนักงานท้องถิ่นและพนักงานเจ้าหน้าที่จึงยังคงสามารถดำเนินการตามที่พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมืองฯ บัญญัติไว้เป็นการเฉพาะได้ แต่จะจับกุมผู้กระทำความผิดไม่ได้ เพราะความผิดดังกล่าวมิใช่ความผิดอาญาอีกต่อไป (เรื่องเสรีจที ๑๕๐๓/๒๕๖๖)

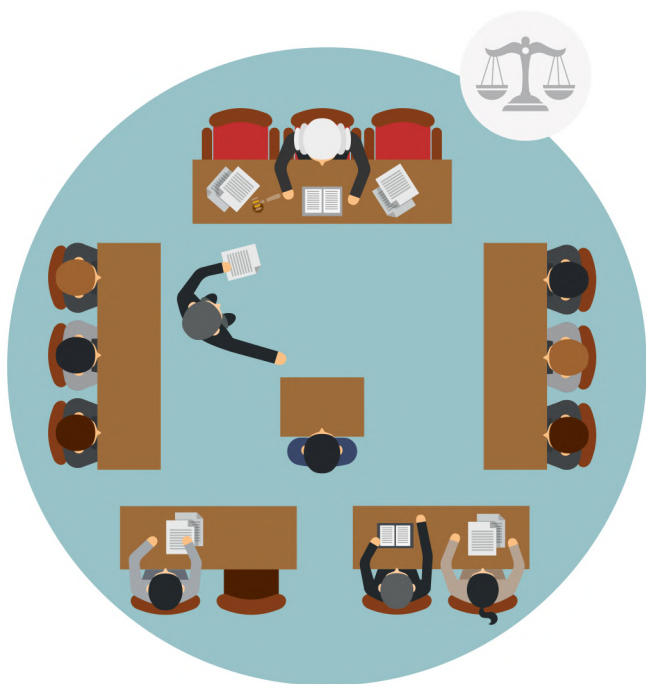
- มาตรา ๑๔๐/๑ และมาตรา ๑๖๐ จัตวา แห่งพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. ๒๕๒๒ กำหนดหน้าที่ของพนักงานสอบสวนในการรับแจ้งข้อมูลจากผู้ซึ่งได้รับใบสั่งไว้ ตลอดจนกำหนดหน้าที่ให้ต้องสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงให้ได้ความว่าผู้ขับขี่ซึ่งกระทำความผิดคือใคร จึงเป็นการกำหนดหลักเกณฑ์ในการตรวจสอบและแสวงหาข้อเท็จจริงไว้เป็นการเฉพาะ เมื่อคดีจราจรเปลี่ยนเป็นความผิดทางพินัยแล้ว พนักงานสอบสวนซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยกำหนดให้เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้มีอำนาจปรับเป็นพินัย จึงสามารถดำเนินการตามมาตรา ๑๔๐/๑ และมาตรา ๑๖๐ จัตวา แห่งพระราชบัญญัติจราจรทางบกฯ ได้ต่อไป (เรื่องเสรีจที ๑๔๖๔/๒๕๖๖)

- เจ้าพนักงานจราจรซึ่งได้รับแต่งตั้งให้เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้มีอำนาจปรับเป็นพินัยยังสามารถใช้ขั้นตอนและกระบวนการในการออกใบสั่งซึ่งถือเป็นคำสั่งปรับเป็นพินัยตามที่พระราชบัญญัติจราจรทางบกฯ มาตรา ๑๔๐ มาตรา ๑๔๐/๑ มาตรา ๑๔๑ และมาตรา ๑๔๑/๑ กำหนดได้เช่นเดิม กล่าวคือ ยังสามารถกล่าวตักเตือน ออกใบสั่ง ตัด ผูก หรือแสดงใบสั่งไว้ที่รถของผู้ขับขี่ หรือมีหนังสือแจ้งการไม่ปฏิบัติตามใบสั่งไปยังผู้ขับขี่หรือเจ้าของรถให้ชำระค่าปรับตามใบสั่งดังเช่นที่เคยปฏิบัติมา (เรื่องเสรีจที ๑๔๖๔/๒๕๖๖)

- เมื่อเจ้าพนักงานจรรยาซึ่งได้รับแต่งตั้งให้เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้มีอำนาจปรับเป็นพินัยออกคำสั่งปรับเป็นพินัย และผู้กระทำความผิดไม่ชำระค่าปรับตามระยะเวลาที่กำหนด เจ้าพนักงานจรรยาตั้งกล่าวต้องส่งสำนวนไปยังพนักงานอัยการ ตามมาตรา ๒๓ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัยฯ โดยไม่จำเป็นต้องส่งสำนวนไปยังพนักงานสอบสวนเพื่อทำการ สอบสวนและเปรียบเทียบตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ก่อนฟ้องคดีต่อศาลตามมาตรา ๑๔๕ แห่งพระราชบัญญัติ จรรยาทางบกฯ บัญญัติไว้อีก ส่วนพนักงานสอบสวนได้รับแต่งตั้งให้เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้มีอำนาจปรับเป็นพินัย ตามพระราชบัญญัติจรรยาทางบกฯ ไม่มีอำนาจเปรียบเทียบอีกต่อไป แต่ยังคงมีอำนาจว่ากล่าวตักเตือนต่อไปได้ (เรื่องเสรีจที่ ๑๔๖๔/๒๕๖๖)

- โดยที่มาตรา ๑๔๐ วรรคสี่ แห่งพระราชบัญญัติจรรยาทางบก พ.ศ. ๒๕๒๒ กำหนดให้แบบของใบสั่งให้เป็นไปตาม ที่ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติกำหนด และปัจจุบันมีประกาศสำนักงานตำรวจแห่งชาติกำหนดแบบใบสั่งเจ้าพนักงานจรรยาไว้แล้ว จึงเป็นกรณีที่พระราชบัญญัติจรรยาทางบกฯ ได้กำหนดรายละเอียดของคำสั่งปรับไว้เป็นการเฉพาะ จึงได้รับยกเว้น ไม่ต้องดำเนินการกำหนดรายละเอียดของคำสั่งปรับเป็นพินัยตามมาตรา ๒๑ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับ เป็นพินัยฯ อย่างไรก็ตาม เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิของประชาชนผู้รับคำสั่ง คณะกรรมการว่าด้วยการปรับเป็นพินัย ได้มีข้อสังเกตเพิ่มเติมว่า สำนักงานตำรวจแห่งชาติสมควรดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อให้ผู้รับคำสั่งรับทราบ ว่า ใบสั่งดังกล่าวเป็นคำสั่งปรับเป็นพินัย ไม่ใช่โทษอาญาอีกต่อไป โดยอาจกำหนดในใบสั่งให้เห็นว่า เป็นคำสั่งปรับเป็นพินัย รวมทั้งแจ้งสิทธิในการดำเนินการตามที่พระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัยฯ บัญญัติไว้ด้วย (เรื่องเสรีจที่ ๑๔๖๔/๒๕๖๖)

- พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๕๑ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้รับงานไปทำที่บ้าน พ.ศ. ๒๕๕๓ และพระราชบัญญัติความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน พ.ศ. ๒๕๕๔ กำหนดให้อำนาจพนักงาน ตรวจแรงงานหรือพนักงานตรวจความปลอดภัยในการเข้าไปตรวจสถานประกอบการและสอบถามข้อเท็จจริง และมีคำสั่ง ให้นายจ้าง ลูกจ้าง หรือผู้เกี่ยวข้องปฏิบัติตามกฎหมาย หากปฏิบัติตามคำสั่งภายในกำหนดเวลา ย่อมทำให้ ความผิดระงับและไม่ต้องดำเนินการปรับเป็นพินัยอีก แต่ถ้าไม่ปฏิบัติตามคำสั่งภายในกำหนดเวลา ก็ต้องเข้าสู่กระบวนการ ปรับเป็นพินัยโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัยฯ ต่อไป (เรื่องเสรีจที่ ๑๖๑๔/๒๕๖๖)

ทั้งนี้ ในกรณีที่กฎหมายในระดับพระราชบัญญัติ ซึ่งบัญญัติความผิดทางพินัยไม่ได้กำหนดวิธีดำเนินการไว้ เป็นการเฉพาะหรือแตกต่างจากพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับ เป็นพินัยฯ หน่วยงานของรัฐไม่สามารถออกกฎกระทรวง เพื่อกำหนดระเบียบหรือวิธีการอื่นใดเกี่ยวกับวิธีดำเนินการ เรียกค่าปรับเป็นพินัยไว้เป็นการเฉพาะหรือแตกต่างตาม มาตรา ๒๒ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัยฯ ได้ (เรื่องเสรีจที่ ๖๔๕/๒๕๖๗)

ประเด็นที่สอง : การแจ้งความตามมาตรา ๕๑ แห่งพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. ๒๕๓๕ เพื่อให้พนักงานสอบสวน เจ้าพนักงานท้องถิ่น หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของตนต่อไปนั้น ถือเป็นกรณีที่กฎหมายกำหนดไว้เป็นการเฉพาะตามมาตรา ๒๒ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัยฯ หรือไม่

การแจ้งความตามมาตรา ๕๑ เพื่อประสงค์จะให้พนักงานสอบสวน เจ้าพนักงานท้องถิ่น หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ในการลงโทษผู้กระทำความผิด ถือเป็นกรณีกว่าหาว่ามีการกระทำความผิดทางพินัยขึ้นตามกฎกระทรวงการแสวงหาข้อเท็จจริง การรวบรวมพยานหลักฐาน และการชี้แจงหรือแก้ข้อกล่าวหาฯ แล้ว แต่การแจ้งความตามมาตรา ๕๑ เป็นเพียงขั้นตอนกรณีกว่าหาว่ามีการกระทำความผิดทางพินัยเกิดขึ้นเท่านั้น โดยมีได้บัญญัติเกี่ยวกับกระบวนการในการแสวงหาข้อเท็จจริง การรวบรวมพยานหลักฐาน และการแจ้งคำสั่งปรับเป็นพินัยไว้เป็นการเฉพาะ จึงไม่อาจถือได้ว่าการแจ้งความดังกล่าวเป็นกรณีที่กฎหมายกำหนดวิธีดำเนินการเกี่ยวกับความผิดทางพินัยไว้เป็นการเฉพาะ อันเข้าข้อยกเว้นตามมาตรา ๒๒ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัยฯ (เรื่องเสรีที่ ๑๓๙๖/๒๕๖๗)

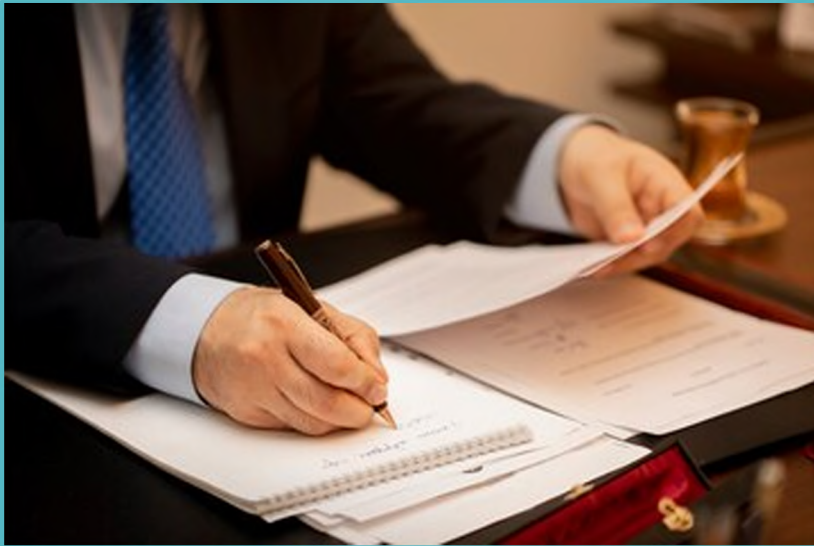
๑๖. ขั้นตอนภายหลัง (มาตรา ๒๓ ถึงมาตรา ๒๗) การสั่งปรับเป็นพินัย

ประเด็นที่หนึ่ง : กรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจดำเนินการฟ้องคดีต่อศาลได้เองเป็นไปตามกฎหมายใดบ้าง

ตัวอย่างกรณีมาตรา ๓๙ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๒๒ กำหนดให้ข้าราชการในสำนักงานคุ้มครองผู้บริโภคซึ่งมีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางนิติศาสตร์ เป็นเจ้าหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภคเพื่อให้มีหน้าที่ดำเนินคดีแพ่งและคดีอาญาแก่ผู้กระทำการละเมิดสิทธิของผู้บริโภคในศาล ต่อมารัฐมนตรีผู้รักษาการตามกฎหมายประกาศกำหนดเจ้าหน้าที่ของรัฐตามกฎหมายว่าด้วยการปรับเป็นพินัยในสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคแล้ว เจ้าหน้าที่ดังกล่าวจึงมีอำนาจดำเนินการฟ้องคดีต่อศาลได้เอง โดยไม่ต้องส่งสำนวนให้พนักงานอัยการตามมาตรา ๒๓

แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัยฯ หรือตัวอย่างกรณีพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากรัฐมนตรีโดยมีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางนิติศาสตร์ เพื่อมีอำนาจฟ้องคดีหรือแก้ต่างคดีแรงงานให้แก่ลูกจ้างหรือทายาทโดยธรรมของลูกจ้าง ซึ่งถึงแก่ความตายและเมื่อกระทรวงแรงงานแจ้งให้ศาลทราบแล้วก็ให้มีอำนาจกระทำการได้จนคดีถึงที่สุด ทั้งนี้ ตามมาตรา ๘ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑ หรือมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้รับงานไปทำที่บ้าน พ.ศ. ๒๕๕๓

ประเด็นที่สอง : การดำเนินการในชั้นพนักงานอัยการ พนักงานอัยการสามารถกำหนดจำนวนเงินค่าปรับทางพินัยแตกต่างจากเจ้าหน้าที่ของรัฐได้หรือไม่ หรือต้องชำระตามจำนวนที่เจ้าหน้าที่ของรัฐกำหนดเท่านั้น

พนักงานอัยการไม่สามารถกำหนดค่าปรับเป็นพินัยให้เป็นอย่างอื่นแตกต่างจากที่เจ้าหน้าที่ของรัฐกำหนดได้ เนื่องจากบุคคลผู้มีอำนาจปรับเป็นพินัย คือ เจ้าหน้าที่ของรัฐหรือศาลเท่านั้นตามมาตรา ๗ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัยฯ ส่วนพนักงานอัยการมีอำนาจพิจารณาว่าเห็นด้วยกับคำสั่งปรับเป็นพินัยของเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือไม่ ถ้าเห็นด้วยก็ฟ้องศาล แต่ถ้าไม่เห็นด้วยก็สั่งไม่ฟ้อง

ดังนั้น พนักงานอัยการจึงไม่สามารถตรวจสอบการใช้ดุลพินิจในการกำหนดจำนวนเงินค่าปรับเป็นพินัยของเจ้าหน้าที่ของรัฐได้

ประเด็นที่สาม : ในกรณีที่เจ้าพนักงานจราจรซึ่งได้รับแต่งตั้งให้เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้มีอำนาจปรับเป็นพินัยได้ออกใบสั่ง แต่ผู้ขับขี่หรือเจ้าของรถซึ่งได้รับใบสั่งแล้วไม่ชำระค่าปรับ เจ้าพนักงานจราจรต้องดำเนินการอย่างไร

เมื่อเจ้าพนักงานจราจรซึ่งได้รับแต่งตั้งให้เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้มีอำนาจปรับเป็นพินัยได้ออกใบสั่งเพื่อชำระค่าปรับเป็นพินัยแล้ว หากผู้ขับขี่หรือเจ้าของรถปฏิเสธข้อกล่าวหา หรือไม่ชำระค่าปรับเป็นพินัยภายในระยะเวลาที่กำหนดตามมาตรา ๑๔๑/๑ แห่งพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. ๒๕๒๒ เมื่อเจ้าพนักงานจราจรหรือหัวหน้าเจ้าพนักงานจราจรยังคงยืนยันที่จะดำเนินคดีกับผู้ขับขี่หรือเจ้าของรถผู้นั้น ให้มีหน้าที่ต้องสรุปข้อเท็จจริง ข้อกฎหมายพยานหลักฐาน และส่งสำนวนให้พนักงานอัยการเพื่อดำเนินการฟ้องคดีต่อศาลต่อไป ทั้งนี้ ตามมาตรา ๒๓ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัยฯ โดยไม่จำเป็นต้องส่งสำนวนไปยังพนักงานสอบสวนเพื่อทำการสอบสวนและเปรียบเทียบหรือว่ากล่าวตักเตือนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ก่อนฟ้องคดีต่อศาลตามที่ มาตรา ๑๔๕ แห่งพระราชบัญญัติจราจรทางบกฯ บัญญัติไว้

อย่างไรก็ตาม ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติอาจกำหนดระเบียบปฏิบัติในการส่งสำนวนไปยังพนักงานอัยการเพิ่มเติมตามที่กำหนดในข้อ ๑๖ แห่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยระเบียบปฏิบัติในการปรับเป็นพินัยฯ ก็ได้ แต่ต้องไม่ขัดหรือแย้งต่อกฎหมายและระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีดังกล่าว โดยให้คำนึงถึงความสะดวก รวดเร็ว เป็นธรรม และไม่เป็นการแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องจนเกินสมควร (เรื่องเสร็จที่ ๑๔๖๔/๒๕๖๖)

ประเด็นที่สี่ : เมื่อมีการตรวจพบการกระทำความผิดด้วยระบบกล้องตรวจจับการกระทำความผิด ผู้ขับขี่ หน่วยงานจะใช้วิธีการส่งข้อมูลคดีปรับเป็นพินัยพร้อมไฟล์สำนวนทางระบบอิเล็กทรอนิกส์ โดยไม่ต้องทำเป็นเอกสารส่งให้พนักงานอัยการเพื่อฟ้องคดีต่อศาลได้หรือไม่

โดยที่สำนักงานอัยการสูงสุดได้กำหนดแนวปฏิบัติในการส่งสำนวนคดีความผิดทางพินัยให้พนักงานอัยการ โดยกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐส่งสำนวนคดีความผิดทางพินัยในรูปแบบเอกสารและในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ไปยังสำนักงานคดีของสำนักงานอัยการสูงสุดที่มีอำนาจและหน้าที่ดำเนินคดีความผิดทางพินัยนั้น ซึ่งแนวปฏิบัติดังกล่าว ได้กำหนดหลักเกณฑ์เพื่อรองรับวิธีพิจารณาคดีทางอิเล็กทรอนิกส์ตามที่ศาลยุติธรรมกำหนดแล้ว ดังนั้น หากหน่วยงาน เห็นว่ายังมีปัญหาการปฏิบัติสมควรที่จะได้ประสานไปยังสำนักงานอัยการสูงสุดเพื่อหาแนวทางการทำงานร่วมกันต่อไป (เรื่องเสร็จที่ ๑๔๙๐/๒๕๖๗)

ประเด็นที่ห้า : หากผู้กระทำความผิดทางพินัยได้ชำระค่าปรับเป็นพินัยครบถ้วนก่อนฟ้อง คดีความผิดทางพินัยต่อศาลหรือก่อนศาลมีคำพิพากษาตามมาตรา ๒๗ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. ๒๕๖๕ หน่วยงานจะแจ้งยุติการฟ้องคดีทางระบบอิเล็กทรอนิกส์ โดยไม่ต้อง ทำเป็นหนังสือแจ้งข้อมูลการชำระค่าปรับให้พนักงานอัยการได้หรือไม่

หากผู้กระทำความผิดทางพินัยได้ชำระค่าปรับเป็นพินัยครบถ้วนก่อนฟ้องคดีต่อศาลหรือก่อนศาลมีคำพิพากษา เจ้าหน้าที่ของรัฐหรือพนักงานอัยการ แล้วแต่กรณี จะต้องยุติการดำเนินการฟ้องคดี หรือถ้าได้มีการฟ้องคดีต่อศาลแล้ว ก่อนศาลมีคำพิพากษา ให้ศาลสั่งจำหน่ายคดี เพราะถือว่าความผิดทางพินัยเป็นอันยุติแล้วและการยุติการปรับเป็นพินัย ต้องทำเป็นหนังสือ แต่เมื่อสำนักงานอัยการสูงสุดยังไม่ได้กำหนดแนวปฏิบัติในการแจ้งยุติการฟ้องคดีความผิดทางพินัย ของเจ้าหน้าที่ของรัฐต่อพนักงานอัยการไว้ว่าจะสามารถดำเนินการอย่างไรได้บ้าง สมควรที่หน่วยงานจะได้ประสานไปยัง สำนักงานอัยการสูงสุดเพื่อหาแนวทางการทำงานร่วมกันให้ชัดเจนเกี่ยวกับการส่งหนังสือยุติการปรับเป็นพินัยต่อไป (เรื่องเสร็จที่ ๑๔๙๐/๒๕๖๗)

(มาตรา ๒๘ และมาตรา ๒๙)

๑๗. การดำเนินคดีในชั้นศาล

ประเด็นที่หนึ่ง : ในการฟ้องคดีความผิดทางพินัยควรฟ้องไปยังศาลยุติธรรมหรือศาลปกครอง

โดยที่การพิจารณาคดีความผิดทางพินัยนั้น กฎหมายกำหนดให้นำหลักการพิจารณาความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาใช้โดยอนุโลม และศาลจะไม่ผูกพันกับกระบวนการทำคำสั่งปรับเป็นพินัยของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งต่างจากการพิจารณาคดีของศาลปกครองที่จะพิจารณาถึงความชอบด้วยกฎหมายของคำสั่งเจ้าหน้าที่ของรัฐและอาจพิจารณาไปถึงการใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ของรัฐด้วย ดังนั้น ในการฟ้องคดีความผิดทางพินัยจึงต้องดำเนินการฟ้องไปยังศาลยุติธรรม ซึ่งมาตรา ๒๘ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัยฯ ได้กำหนดให้ศาลแขวง ศาลจังหวัด ศาลอาญาที่มีเขตอำนาจ หรือศาลชำนาญพิเศษ เป็นศาลที่มีเขตอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีตามหลักการข้างต้นไว้แล้ว

ประเด็นที่สอง : เมื่อฟ้องคดีต่อศาลยุติธรรมแล้ว ศาลมีอำนาจพิจารณาทบทวนคำสั่งของเจ้าหน้าที่ของรัฐได้มากน้อยเพียงใด

ศาลสามารถพิจารณาทบทวนได้ตั้งแต่เริ่มต้นกระบวนการ โดยศาลสามารถพิจารณาถึงความชอบด้วยกฎหมายของการดำเนินการของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ตั้งแต่พบการกระทำความผิด จนมีคำสั่งปรับเป็นพินัยว่าชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ รวมทั้งการมีคำสั่งปรับเป็นพินัยนั้นมีความเหมาะสมหรือไม่เพียงใด ทั้งนี้ หลักเกณฑ์ในการพิจารณาเป็นไปตามข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีความผิดทางพินัย พ.ศ. ๒๕๖๖

ประเด็นที่สาม : กระบวนการพิจารณาคดีความผิดทางพินัยในชั้นศาลมีลักษณะอย่างไร

ในกรณีที่ผู้ถูกปรับเป็นพินัยคัดค้านหรือไม่ชำระค่าปรับภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด เจ้าหน้าที่ของรัฐจะส่งเรื่องและสำนวนให้พนักงานอัยการดำเนินการฟ้องคดีต่อศาลโดยกระบวนการพิจารณาคดีความผิดทางพินัยในชั้นศาลสามารถดำเนินการผ่านทางระบบบริการออนไลน์ศาลยุติธรรม (CIOS) ได้ ไม่ว่าจะเป็นการยื่นคำคู่ความและเอกสารทางคดี การติดตามผลคำสั่งศาล และการยื่นคำร้องขอให้ศาลมีหนังสือแจ้งคำพิพากษาหรือคำสั่งแทนการอ่านคำพิพากษาหรือคำสั่ง รวมทั้งการนั่งพิจารณาคดีอาจใช้วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ก็ได้ ทั้งนี้ ตามข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีความผิดทางพินัย พ.ศ. ๒๕๖๖ และประกาศสำนักงานศาลยุติธรรม เรื่อง การใช้วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ในการดำเนินคดีความผิดทางพินัย

๑๘. การบังคับชำระค่าปรับ

(มาตรา ๓๐ ถึงมาตรา ๓๒)

ประเด็นที่หนึ่ง : เมื่อศาลมีคำพิพากษาให้ชำระค่าปรับเป็นพินัยแล้ว บุคคลใดมีหน้าที่สืบทรัพย์ นำยึด หรืออายัด

เมื่อศาลมีคำพิพากษาให้ชำระค่าปรับเป็นพินัยแล้ว มาตรา ๓๑ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัยฯ บัญญัติให้นำมาตรา ๒๙/๑ วรรคสองและวรรคสาม แห่งประมวลกฎหมายอาญา มาใช้บังคับแก่การบังคับคดีตามคำสั่งศาลด้วยโดยอนุโลม ดังนั้น เจ้าพนักงานศาลที่ได้รับแต่งตั้งจากศาลและพนักงานอัยการจะเป็นผู้มีหน้าที่และอำนาจในการดำเนินการบังคับคดี และทำหน้าที่ตรวจสอบทรัพย์สินของผู้ต้องคำพิพากษา และเมื่อพบทรัพย์สิน เจ้าพนักงานศาลหรือพนักงานอัยการจะแจ้งให้เจ้าพนักงานบังคับคดีเข้าไปดำเนินการยึดหรืออายัดทรัพย์สินออกขายทอดตลาด

ประเด็นที่สอง : เมื่อศาลมีคำพิพากษาในคดีความผิดทางพินัยแล้ว คำพิพากษาของศาลดังกล่าวจะมีผลไปยกเลิกคำสั่งปรับเป็นพินัยของเจ้าหน้าที่ของรัฐโดยอัตโนมัติทางระบบอิเล็กทรอนิกส์หรือเปลี่ยนคำสั่งปรับเป็นพินัยของเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นคำพิพากษาของศาล โดยหน่วยงานของรัฐไม่ต้องขอคัดคำพิพากษาเพื่อมายกเลิกคำสั่งปรับเป็นพินัยของเจ้าหน้าที่ของรัฐได้หรือไม่

คำพิพากษาของศาลมีผลเป็นการยกเลิกคำสั่งปรับเป็นพินัยของเจ้าหน้าที่ของรัฐแล้ว อย่างไรก็ตาม เพื่อให้ประชาชนผู้กระทำความผิดทางพินัยเข้าใจว่ายังสามารถชำระค่าปรับเป็นพินัยตามคำสั่งปรับเป็นพินัยของเจ้าหน้าที่ของรัฐได้ จึงสมควรที่เจ้าหน้าที่ของรัฐจะได้แจ้งให้ผู้กระทำความผิดทราบ ส่วนการเปลี่ยนคำสั่งปรับเป็นพินัยเป็นคำพิพากษาของศาลจะสามารถดำเนินการได้โดยอัตโนมัติทางระบบอิเล็กทรอนิกส์หรือไม่ เป็นปัญหาในทางปฏิบัติ หน่วยงานควรประสานไปยังสำนักงานอัยการสูงสุดและสำนักงานศาลยุติธรรมเพื่อหาแนวทางดำเนินการต่อไป (เรื่องเสร็จที่ ๑๔๙๐/๒๕๖๗)

(มาตรา ๓๓)

๑๙. การยุติคดีพินัย

ประเด็น : ในกรณีที่ความผิดทางพินัยยุติลง เมื่อผู้กระทำความผิดทางพินัยตาย ค่าปรับเป็นพินัย จะผูกพันกองมรดกของผู้กระทำความผิดทางพินัยหรือไม่ และหากมีคำพิพากษาถึงที่สุดแล้วและอยู่ระหว่างการบังคับคดีแต่ผู้กระทำความผิดทางพินัยตายจะสามารถบังคับคดีต่อไปได้หรือไม่ เพียงใด

มาตรา ๓๓ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัยฯ กำหนดให้ความผิดทางพินัยยุติลงเมื่อมีเหตุตามที่กฎหมายกำหนด ซึ่งรวมถึงโดยความตายของผู้กระทำความผิดทางพินัย ดังนั้น เมื่อผู้กระทำความผิดทางพินัยตาย ความผิดทางพินัยเป็นอันระงับไป ไม่ว่าจะมีความพิพากษาแล้วหรือไม่ก็ตาม และแม้ผลของการกระทำความผิดซึ่งเป็นโทษปรับเป็นพินัยจะมีลักษณะเป็นจำนวนเงินค่าปรับที่ต้องชำระ แต่ก็ไม่ผูกพันกองมรดกสำหรับกรณีที่ผู้กระทำความผิดทางพินัยตายลงในระหว่างการบังคับคดี การบังคับคดีดังกล่าวก็จะระงับไปด้วย

๒๐. การบันทึกประวัติ (มาตรา ๓๔)

ประเด็นที่หนึ่ง : ในกรณีที่มีกฎหมายกำหนดว่า เมื่อมีการลงโทษผู้กระทำความผิด ให้ประกาศหรือโฆษณาการกระทำความผิดนั้นได้ เช่นนี้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถดำเนินการประกาศหรือโฆษณาความผิดนั้นได้หรือไม่

มาตรา ๓๔ ห้ามมิให้หน่วยงานของรัฐบันทึกการกระทำความผิดทางพินัยของบุคคลใดรวมไว้ในบันทึกประวัติอาชญากรรม หรือในฐานะเป็นประวัติอาชญากรรมเท่านั้น ประกอบกับข้อ ๑๔ แห่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยระเบียบปฏิบัติในการปรับเป็นพินัย พ.ศ. ๒๕๖๖ กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐเก็บรักษาข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินการปรับเป็นพินัยไว้เป็นหลักฐาน แต่จะนำข้อมูลดังกล่าวไปใช้ในทางที่เป็นโทษแก่ผู้กระทำความผิดทางพินัยในเรื่องอื่นที่มีใช้การพิจารณาค่าปรับเป็นพินัยหรือการจัดทำรายงานดังกล่าวมิได้ เว้นแต่จะมีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น ซึ่งจำเป็นต้องพิจารณาข้อเท็จจริงเป็นรายกรณีไป เช่น กรณีมาตรา ๑๑๗/๒ แห่งพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. ๒๕๓๕ กำหนดให้สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัยมีอำนาจประกาศหรือโฆษณาบริษัทตัวแทนประกันชีวิต นายหน้าประกันชีวิต หรือนักคณิตศาสตร์ประกันภัย ที่กระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ หรือกฎกระทรวงหรือประกาศที่ออกตามความในพระราชบัญญัตินี้ โดยระบุรายละเอียดการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม รวมทั้งระบุชื่อบุคคลที่เกี่ยวข้องให้ประชาชนทราบได้ จึงเห็นว่า มาตราดังกล่าวมีความมุ่งหมายเฉพาะเพื่อให้ประชาชนได้รับทราบข้อมูล ดังนั้น การดำเนินการตามมาตรา ๑๑๗/๒ ดังกล่าว จึงไม่ขัดกับมาตรา ๓๔ (เรื่องเสรีจิติ ๑๓๒๔/๒๕๖๗)

ประเด็นที่สอง : หลักการเกี่ยวกับการห้ามบันทึกประวัติตามมาตรา ๓๔ มีขอบเขตเพียงใด หน่วยงานจะสามารถบันทึกข้อมูลเพื่อใช้ในการอื่นนอกจากการกำหนดค่าปรับในกรณีกระทำความผิดซ้ำ เช่น นำไปใช้ในการพิจารณาเกี่ยวกับการออกใบอนุญาตตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องได้หรือไม่ เพียงใด

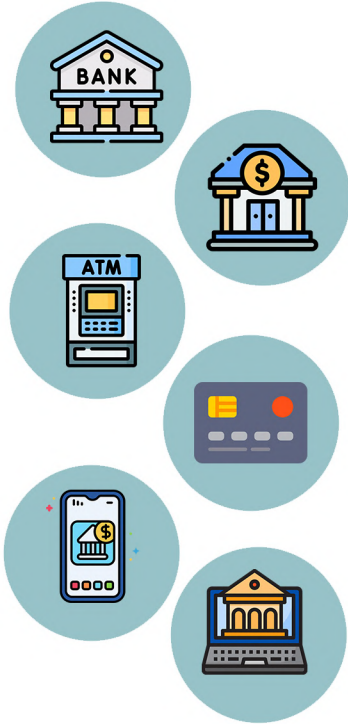
มาตรา ๓๔ บัญญัติเพื่อให้ผู้กระทำความผิดที่มีใบการกระทำความผิดอาญาอย่างร้ายแรงต้องมีประวัติอาชญากรรมติดตัว แต่เนื่องจากการบันทึกการกระทำความผิดสามารถนำมาใช้ประกอบการพิจารณาการกำหนดค่าปรับเป็นพยานเกี่ยวกับประวัติการกระทำความผิดซ้ำตามมาตรา ๙ (๒) อีกทั้งมาตรา ๑๓ ที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้สั่งปรับเป็นพยานรายงานการสั่งปรับเป็นพยานให้หัวหน้าหน่วยงานของรัฐที่ตนสังกัดทราบ และให้หน่วยงานของรัฐจัดทำสรุปผลการปรับเป็นพยานของหน่วยงานนั้นแล้วเปิดเผยผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อให้ประชาชนทราบเป็นประจำทุกปี ดังนั้น การบันทึกไว้ในประวัติการกระทำความผิดของแต่ละหน่วยงานเพื่อประโยชน์ในการใช้ประกอบการพิจารณากำหนดค่าปรับเป็นพยานหรือการจัดทำรายงาน จึงไม่ต้องห้ามตามมาตรา ๓๔ ส่วนการบันทึกไว้เพื่อประโยชน์ในการพิจารณาเกี่ยวกับการออกใบอนุญาตตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ข้อ ๑๔ แห่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยระเบียบปฏิบัติในการปรับเป็นพยานฯ ได้กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐเก็บรักษาข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินการปรับเป็นพยานไว้เป็นหลักฐาน แต่จะนำข้อมูลดังกล่าวไปใช้ในทางที่เป็นโทษแก่ผู้กระทำความผิดทางพินัยในเรื่องอื่นที่มีใบการพิจารณากำหนดค่าปรับเป็นพยานหรือการจัดทำรายงานดังกล่าวมิได้ เว้นแต่จะมีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น เช่น หากมีกฎหมายบัญญัติหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการออกใบอนุญาตว่าต้องไม่เคยกระทำความผิดทางพินัยมาก่อน กรณีนี้สามารถบันทึกประวัติการกระทำความผิดทางพินัยเพื่อประโยชน์ในการพิจารณาออกใบอนุญาตได้ รวมถึงกรณีที่มีกฎหมายบัญญัติเกี่ยวกับคุณสมบัติของบุคคลที่จะดำรงตำแหน่งกรรมการไว้ว่าต้องไม่เคยเป็นผู้กระทำความผิดทางพินัยตามที่กำหนดมาก่อน เช่นนี้ย่อมสามารถบันทึกประวัติการกระทำความผิดทางพินัยไว้ได้

ประเด็นที่สาม : หน่วยงานของรัฐต้องยกเลิกแบบบันทึกประวัติผู้ต้องหาตามหลักเกณฑ์ในการ เปรียบเทียบปรับที่เคยกำหนดไว้หรือไม่

แบบบันทึกประวัติผู้ต้องหาซึ่งใช้กับกรณีการกระทำความผิดอาญา เมื่อความผิดทางพินัยไม่ใช่ความผิดอาญา จึงไม่สามารถนำแบบดังกล่าวมาใช้ต่อไปได้ เพราะมาตรา ๓๔ ห้ามมิให้หน่วยงานของรัฐบันทึกการกระทำความผิดทางพินัยของบุคคลใดรวมไว้ในบันทึกประวัติอาชญากรรมหรือในฐานะเป็นประวัติอาชญากรรม อย่างไรก็ตาม การเก็บข้อมูลการปรับเป็นพินัยไว้เพื่อประโยชน์ในการพิจารณากำหนดค่าปรับเป็นพินัยตามมาตรา ๙ หรือการจัดทำรายงานตามมาตรา ๑๓ เจ้าหน้าที่ของรัฐย่อมสามารถดำเนินการได้ตามข้อ ๑๔ แห่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยระเบียบปฏิบัติในการปรับเป็นพินัยฯ แต่จะนำข้อมูลนั้นไปใช้ในทางที่เป็นโทษแก่ผู้กระทำความผิดทางพินัยในเรื่องอื่นมิได้ เว้นแต่จะมีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น นอกจากนี้ บันทึกประวัติดังกล่าวควรใช้คำว่า “ผู้ถูกกล่าวหา” หรือ “ผู้กระทำความผิดทางพินัย” จะใช้คำว่า “ผู้ต้องหา” มิได้ (เรื่องเสร็จที่ ๑๐๖๖/๒๕๖๖)

๒๑. การชำระค่าปรับ (มาตรา ๓๕)

ประเด็นที่หนึ่ง : การชำระผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ตามมาตรา ๓๕ หมายความว่าอย่างไร

การชำระผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ตามมาตรา ๓๕ หมายถึง การชำระผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวงการชำระค่าปรับเป็นพินัยผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๖๖ โดยการชำระค่าปรับเป็นพินัยผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ ให้ชำระตามจำนวนที่ระบุไว้ในคำสั่งปรับเป็นพินัยหรือคำสั่งให้ผ่อนชำระค่าปรับเป็นพินัย ณ สถานที่หรือโดยวิธีการที่หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบกฎหมายซึ่งบัญญัติความผิดทางพินัยกำหนดไว้ในคำสั่งดังกล่าวผ่านช่องทางที่กำหนด คือ (๑) ธนาคาร (๒) หน่วยบริการรับชำระเงินที่เป็นของรัฐหรือเอกชนตามที่หน่วยงานของรัฐกำหนด (๓) เครื่องรับจ่ายเงินอัตโนมัติ (ATM) (๔) บัตรอิเล็กทรอนิกส์ (๕) โมบายล์แบงกิง (Mobile Banking) (๖) อินเทอร์เน็ตแบงกิง (Internet Banking) และ (๗) สถานที่หรือวิธีการอื่นใดที่สามารถเข้าถึงการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ได้ ทั้งนี้ หน่วยงานของรัฐต้องจัดให้มีช่องทางการชำระค่าปรับเป็นพินัยผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ตามช่องทางดังกล่าว โดยพิจารณาให้ประชาชนสามารถเข้าถึงและใช้ได้โดยสะดวกอย่างน้อยหนึ่งช่องทาง และหน่วยงานของรัฐจะเรียกค่าธรรมเนียมหรือค่าใช้จ่ายเพิ่มเติมจากค่าปรับเป็นพินัยไม่ได้ (เรื่องเสรีจที่ ๑๕๑๕/๒๕๖๖)

ประเด็นที่สอง : การกำหนดให้ไปชำระค่าปรับเป็นพินัยผ่านทางธนาคารหรือหน่วยบริการรับชำระเงินถือเป็นการชำระผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์หรือไม่

เนื่องจากปัจจุบันประชาชนโดยเฉพาะผู้สูงอายุยังคงไม่สามารถใช้การชำระเงินผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ด้วยตนเองได้ การเดินทางไปยังธนาคารหรือหน่วยบริการรับชำระเงินเพื่อดำเนินการทำธุรกรรมกับหน่วยงานดังกล่าวโดยธนาคารหรือหน่วยบริการนั้นเป็นผู้ดำเนินการชำระเงินผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ให้แทน ดังนั้น การชำระค่าปรับเป็นพินัยผ่านทางธนาคารหรือหน่วยบริการรับชำระเงินจึงถือเป็นการชำระผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ด้วย การกำหนดให้การชำระค่าปรับเป็นพินัยผ่านทางธนาคารหรือหน่วยบริการรับชำระเงิน จึงเป็นประโยชน์แก่บุคคลดังกล่าวในการเข้าถึงและสามารถชำระค่าปรับเป็นพินัยผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ได้ง่ายและสะดวกกว่าการต้องเดินทางไปชำระค่าปรับเป็นพินัย ณ สถานที่หน่วยงานผู้ปรับ หรือชำระผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์โมบายล์แบงกิง (Mobile Banking) หรืออินเทอร์เน็ตแบงกิง (Internet Banking)

ประเด็นที่สาม : การชำระค่าปรับทางอิเล็กทรอนิกส์จะถือกำหนดวันและเวลาในการชำระค่าปรับตามเวลาทำการของราชการหรือภายในเวลาก่อน ๒๔.๐๐ น. ของวันที่กำหนด

ในการชำระค่าปรับเป็นพินัยสามารถชำระผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ได้ โดยประชาชนสามารถทำรายการเมื่อใดก็ได้ ดังนั้น หากเจ้าหน้าที่ของรัฐกำหนดเพียงวันที่ต้องชำระค่าปรับ ผู้กระทำความผิดทางพินัยสามารถชำระได้ไม่เกินวันที่เจ้าหน้าที่ของรัฐกำหนด กล่าวคือ ไม่เกินเที่ยงคืนของวันดังกล่าว

ประเด็นที่สี่ : กรณีชำระค่าปรับเป็นพินัยผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ตามช่องทางที่หน่วยงานของรัฐกำหนด หากมีค่าธรรมเนียมหรือค่าใช้จ่ายเกิดขึ้น หน่วยงานของรัฐจะหักจากค่าปรับเป็นพินัยได้หรือไม่

หน่วยงานของรัฐไม่สามารถหักค่าธรรมเนียมจากค่าปรับเป็นพินัยได้ตามข้อ ๓ แห่งกฎกระทรวงการชำระค่าปรับเป็นพินัยผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๖๖ ประกอบกับมาตรา ๓๖ ที่กำหนดให้ค่าปรับเป็นพินัยนั้นต้องส่งเข้าคลังเป็นรายได้แผ่นดิน เช่น เมื่อเจ้าหน้าที่ของรัฐกำหนดให้ผู้กระทำความผิดต้องชำระค่าปรับเป็นพินัย ๑๐๐ บาท หน่วยงานของรัฐมีหน้าที่ต้องนำส่งเข้าคลังจำนวน ๑๐๐ บาท สำหรับค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายหน่วยงานของรัฐมีหน้าที่ต้องตั้งงบประมาณหรือขอทำความตกลงกับกระทรวงการคลังเพื่อขอหักค่าใช้จ่ายในการดำเนินการดังกล่าว ก่อนนำส่งคลังเป็นรายได้ของแผ่นดิน

ประเด็นที่ห้า : เมื่อผู้ขับขี่ เจ้าของรถ หรือผู้ครอบครองรถได้รับใบสั่งแล้วยังสามารถชำระค่าปรับได้ทุกช่องทางตามที่กำหนดในพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. ๒๕๒๒ ดังเช่นที่เคยปฏิบัติได้หรือไม่ หรือต้องชำระผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์เท่านั้น

ผู้ขับขี่ เจ้าของรถ หรือผู้ครอบครองรถยังคงสามารถชำระค่าปรับตามช่องทางที่กำหนดไว้ในมาตรา ๑๔๑ แห่งพระราชบัญญัติจราจรทางบกฯ ได้เช่นเดิม ซึ่งกำหนดให้สามารถชำระค่าปรับด้วยวิธีการอย่างหนึ่งอย่างใด ไม่ว่าจะโดยการส่งธนาคณัติหรือการส่งตัวแลกเงินของธนาคารโดยทางไปรษณีย์ลงทะเบียน วิธีการธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ บัตรเครดิต หรือวิธีการอื่น โดยผ่านธนาคารหรือหน่วยบริการรับชำระเงิน หรือชำระค่าปรับที่สถานีตำรวจ เนื่องจากมาตรา ๓๕ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัยฯ เพียงกำหนดรองรับเพื่ออำนวยความสะดวกในการรับชำระค่าปรับเป็นพินัย ให้สามารถชำระผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ได้ โดยไม่ได้บังคับให้ต้องชำระค่าปรับผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์เท่านั้น (เรื่องเสรีจที่ ๑๔๖๔/๒๕๖๖)

๒๒. ค่าปรับเป็นพินัย (มาตรา ๓๖) ให้นำส่งคลังเป็นรายได้แผ่นดิน

ประเด็นที่หนึ่ง : ค่าปรับเป็นพินัยให้นำส่งคลังเป็นรายได้แผ่นดิน เว้นแต่กฎหมายซึ่งบัญญัติความผิดทางพินัยหรือกฎหมายอื่นจะบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น มีแนวทางในการพิจารณาอย่างไร

ตัวอย่างเช่น

- เงินค่าปรับตามกฎหมายที่กระทรวงการคลังอนุญาตให้หักนำไปใช้จ่ายเป็นเงินสินบน รางวัล หรือเงินค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานหรือนำส่งเข้ากองทุนตามกฎหมาย ประกอบกับข้อบังคับของกระทรวงการคลังออกตามความในมาตรา ๔ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติเงินคงคลัง พ.ศ. ๒๔๙๑ ไม่ต้องส่งเงินส่วนดังกล่าวเข้าคลังเป็นรายได้แผ่นดิน (เรื่องเสรีจที่ ๑๔๖๔/๒๕๖๖)

- มาตรา ๔๘ แห่งพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมืองฯ บัญญัติให้ค่าปรับที่เปรียบเทียบนั้นเป็นรายได้ของราชการส่วนท้องถิ่น จึงเป็นกรณีที่กฎหมายบัญญัติการจัดการค่าปรับไว้เป็นอย่างอื่น อันเข้าข้อยกเว้นของมาตรา ๓๖ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัยฯ (เรื่องเสรีจที่ ๑๕๐๓/๒๕๖๖)

นอกจากนั้น มาตรา ๔๘ แห่งพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมืองฯ บัญญัติให้ค่าปรับที่เปรียบเทียบได้ตามกฎหมายให้แบ่งแก่ผู้แจ้งกึ่งหนึ่งและพนักงานเจ้าหน้าที่ เจ้าพนักงานจราจร หรือตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ควบคุมการจราจร ผู้จับกุมอีกกึ่งหนึ่ง แม้อต่อมาความผิดอาญาที่มีโทษปรับสถานเดียวตามพระราชบัญญัติดังกล่าว ได้ถูกเปลี่ยนเป็นความผิดทางพินัยซึ่งมีผลทำให้ไม่มีการจับกุมผู้กระทำความผิดในความผิดทางพินัยแล้วก็ตาม แต่เมื่อค่าปรับทางอาญาที่ได้จากการเปรียบเทียบตามบทบัญญัติดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายกับผู้กระทำความผิดอาญาเช่นเดียวกับการกระทำความผิดทางพินัย ดังนั้น แม้ในความผิดทางพินัยจะไม่มีการจับกุมผู้กระทำความผิดประชาชนผู้แจ้งความและการแจ้งความดังกล่าวส่งผลให้มีการบังคับใช้กฎหมายโดยได้รับชำระค่าปรับทางพินัยประชาชนผู้นั้น ก็ยังมีสิทธิได้รับเงินส่วนแบ่งค่าปรับตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๔๘ วรรคสาม ในส่วนของพนักงานเจ้าหน้าที่เมื่อมีการดำเนินการบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายและมีการชำระค่าปรับเป็นพินัยก็มีสิทธิได้รับส่วนแบ่งค่าปรับเป็นพินัยตามมาตรา ๔๘ วรรคสาม ด้วยเช่นกัน อย่างไรก็ตาม ใดๆก็ดี คณะกรรมการว่าด้วยการปรับเป็นพินัยได้มีข้อสังเกตเพิ่มเติมให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสมควรปรับปรุงกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องเพื่อให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัยฯ ที่ไม่มีการจับกุมผู้กระทำความผิดด้วย (เรื่องเสรีจที่ ๑๓๙๖/๒๕๖๗)

- กรณีมาตรา ๑๕๗ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๕ บัญญัติว่า คณะรัฐมนตรีจะอนุมัติให้นำเงินค่าเปรียบเทียบปรับคดีอาญาที่เป็นอำนาจของข้าราชการตำรวจ เงินค่าปรับตามกฎหมายว่าด้วยการจราจรทางบก เฉพาะส่วนที่จะต้องนำส่งเป็นรายได้แผ่นดิน และเงินค่าปรับทางปกครองที่ข้าราชการตำรวจสั่งปรับตามกฎหมายให้เป็นของกองทุนเพื่อการสืบสวน สอบสวน การป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดทางอาญาโดยไม่ต้องนำส่งเป็นรายได้แผ่นดินก็ได้ ดังนั้น เงินค่าปรับตามกฎหมายในบัญชี ๑ ท้ายพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัยฯ ที่อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ได้เปลี่ยนเป็นค่าปรับเป็นพินัยแล้ว หากเงินค่าปรับนั้นเป็นเงินค่าเปรียบเทียบปรับคดีอาญาที่เป็นอำนาจของข้าราชการตำรวจ เงินค่าปรับตามกฎหมายว่าด้วยการจราจรทางบกเฉพาะส่วนที่จะต้องนำส่งเป็นรายได้แผ่นดิน และเงินค่าปรับทางปกครองที่ข้าราชการตำรวจสั่งปรับตามกฎหมาย และคณะรัฐมนตรีได้มีมติอนุมัติตามบทบัญญัติดังกล่าวแล้ว เมื่อมีการเปลี่ยนความผิดอาญาที่มีโทษปรับสถานเดียวเป็นความผิดทางพินัยจึงถือได้ว่าเป็นกรณีที่มีกฎหมายบัญญัติหลักเกณฑ์การดำเนินการเกี่ยวกับค่าปรับเป็นพินัยไว้เป็นอย่างอื่น ตามมาตรา ๓๖ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัยฯ โดยไม่ต้องนำส่งคลังเป็นรายได้แผ่นดิน (เรื่องเสรีจที่ ๑๕๗๔/๒๕๖๖)

- เงินค่าปรับตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถฯ ที่อยู่ในอำนาจสั่งปรับของสำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย (สำนักงาน คปภ.) เป็นเงินที่ได้มาจากการบังคับใช้กฎหมายโดยสำนักงาน คปภ. รับไว้แทนรัฐ และไม่ปรากฏว่ามีบทบัญญัติกฎหมายใดกำหนดไว้อย่างชัดเจนให้เงินค่าปรับดังกล่าวต้องสมทบเข้ากองทุนทดแทนผู้ประสบภัยหรือให้ตกเป็นรายได้ของสำนักงาน คปภ. หรือกำหนดเกี่ยวกับการดำเนินการกับเงินค่าปรับเป็นพินัยตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถฯ ไว้เป็นอย่างอื่น ดังนั้น สำนักงาน คปภ. จึงไม่สามารถเก็บเงินค่าปรับเป็นพินัยที่ได้สั่งปรับดังกล่าวไว้เป็นเงินรายได้เพื่อใช้ประโยชน์ตามวัตถุประสงค์ของกองทุนทดแทนผู้ประสบภัยได้ แต่จะต้องส่งคลังเป็นรายได้แผ่นดินต่อไป (เรื่องเสรีจที่ ๖๙๔/๒๕๖๗)

๒๓. การออกอนุบัญญัติ (มาตรา ๓๗)

ประเด็นที่หนึ่ง : กรณีตามมาตรา ๓๗ ผู้รักษาการตามกฎหมายและหัวหน้าหน่วยงานของรัฐ มีหน้าที่ต้องทำอะไรบ้าง

ผู้รักษาการตามกฎหมายต้องประกาศกำหนดเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้มีอำนาจปรับเป็นพินัยตามมาตรา ๑๔ และมาตรา ๓๗ ให้แล้วเสร็จ ภายในวันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๖๖ ส่วนหัวหน้าหน่วยงานของรัฐจะมีหน้าที่และอำนาจดังต่อไปนี้

(๑) กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐรายงานคำสั่งปรับตามระยะเวลาที่กำหนดและรวบรวมประกาศการดำเนินการปรับเป็นพินัยผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของหน่วยงานทุกปีตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๑๓

(๒) ดำเนินการตามที่กำหนดในกฎกระทรวงการแสวงหาข้อเท็จจริง การรวบรวมพยานหลักฐาน และการชี้แจงหรือแก้ข้อกล่าวหา พ.ศ. ๒๕๖๖ และระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยระเบียบปฏิบัติในการปรับเป็นพินัย พ.ศ. ๒๕๖๖ เมื่อมีการเปลี่ยนความผิดอาญาตามบัญชีท้ายเป็นความผิดทางพินัยแล้ว เช่น อาจประกาศกำหนดเขตอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐบางคนเป็นอย่างอื่นเพื่อไม่ให้มีอำนาจทั่วราชอาณาจักรก็ได้ตามข้อ ๕ (๑) แห่งกฎกระทรวงการแสวงหาข้อเท็จจริงฯ หรือการประกาศกำหนดบัญชีรายชื่อตำแหน่งข้าราชการและพนักงานของหน่วยงานของรัฐที่มีตำแหน่งไม่ต่ำกว่าระดับชำนาญการขึ้นไปหรือเทียบเท่าที่อยู่ในบัญชีรายชื่อที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดเป็นผู้มีอำนาจปรับเป็นพินัย หรือการแต่งตั้งองค์คณะซึ่งมีอำนาจปรับเป็นพินัยโดยให้หัวหน้าหน่วยงานของรัฐกำหนดผู้เป็นหัวหน้าองค์คณะและองค์คณะจากบัญชีรายชื่อดังกล่าว ตามข้อ ๑๐ แห่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยระเบียบปฏิบัติในการปรับเป็นพินัยฯ

(๓) มีอำนาจทำความเห็นแย้งกรณีพนักงานอัยการสั่งไม่ฟ้องตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๒๕

ประเด็นที่สอง : กรณีที่ผู้รักษาการตามกฎหมายไม่สามารถประกาศกำหนดเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้มีอำนาจปรับเป็นพินัยตามมาตรา ๑๔ และมาตรา ๓๗ ให้แล้วเสร็จได้ทันภายในสองร้อยสี่สิบวัน นับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา (๒๒ มิถุนายน ๒๕๖๖) จะมีผลอย่างไร

มาตรา ๓๗ เป็นบทเร่งรัดให้ผู้รักษาการตามกฎหมายประกาศกำหนดเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้มีอำนาจปรับเป็นพินัยภายในระยะเวลาตามที่กฎหมายกำหนด แต่หากยังไม่มีการประกาศกำหนดเจ้าหน้าที่ของรัฐ เมื่อพ้นกำหนด ๓๖๕ วัน นับแต่วันที่กฎหมายว่าด้วยการปรับเป็นพินัยประกาศในราชกิจจานุเบกษา คือ ในวันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๖๖ ตามมาตรา ๓๙ จะส่งผลให้หน่วยงานของรัฐซึ่งบัญญัติความผิดทางพินัยไม่สามารถบังคับการตามกฎหมายที่ได้มีการเปลี่ยนโทษความผิดอาญาที่มีโทษปรับสถานเดียวให้เป็นความผิดทางพินัยและมีโทษปรับเป็นพินัยได้ เนื่องจากไม่มีเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้มีอำนาจตามกฎหมาย

ประเด็นที่สาม : ในกรณีที่รัฐมนตรีผู้รักษาการตามกฎหมายซึ่งบัญญัติความผิดทางพินัยไม่ได้ดำเนินการออกระเบียบเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์การกำหนดค่าปรับเป็นพินัยและการผ่อนชำระตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๙ วรรคสาม ภายในระยะเวลาที่กำหนดตามมาตรา ๓๗ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. ๒๕๖๕ รัฐมนตรีดังกล่าวจะยังสามารถดำเนินการออกระเบียบได้อยู่หรือไม่

กำหนดเวลาตามมาตรา ๓๗ เป็นเพียงระยะเวลาเร่งรัดให้รัฐมนตรีผู้รักษาการตามกฎหมายดำเนินการเท่านั้น เนื่องจากรัฐมนตรีผู้รักษาการตามกฎหมายจะออกระเบียบตามมาตรา ๙ วรรคสาม หรือไม่ก็ได้ ประกอบกับข้อ ๖ และข้อ ๗ แห่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยระเบียบปฏิบัติในการปรับเป็นพินัยฯ ได้วางหลักเกณฑ์กลางในการพิจารณากำหนดค่าปรับเป็นพินัยและการผ่อนชำระไว้แล้ว ดังนั้น หากต่อมารัฐมนตรีผู้รักษาการตามกฎหมายซึ่งบัญญัติความผิดทางพินัยผู้ใดจะออกระเบียบตามมาตรา ๙ วรรคสาม เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติราชการของหน่วยงาน โดยเฉพาะก็ย่อมดำเนินการได้ แม้จะล่วงพ้นระยะเวลาที่กำหนดไว้ในมาตรา ๓๗ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัยฯ แล้วก็ตาม (เรื่องเสร็จที่ ๑๔๙๐/๒๕๖๗)

๒๕. คณะกรรมการ ว่าด้วยการปรับเป็นพินัย

(มาตรา ๓๘)

ประเด็น : คณะกรรมการว่าด้วยการปรับเป็นพินัยตามมาตรา ๓๘ มีหน้าที่และอำนาจอย่างไร

คณะกรรมการว่าด้วยการปรับเป็นพินัยตามมาตรา ๓๘ เป็นคณะกรรมการที่แต่งตั้งโดยนายกรัฐมนตรีตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ ๓๑๘/๒๕๖๕ เรื่อง การแต่งตั้งคณะกรรมการว่าด้วยการปรับเป็นพินัย ลงวันที่ ๙ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๕ มีหน้าที่และอำนาจตามที่กำหนด เช่น พัฒนารูปแบบปฏิบัติงานในการปรับเป็นพินัยให้เป็นไปด้วยความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ให้คำแนะนำหรือคำปรึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. ๒๕๖๕ ในการนี้ คณะกรรมการชุดดังกล่าวจึงเป็นเสมือนที่ปรึกษาให้แก่หน่วยงานของรัฐเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติราชการตามกฎหมายที่บัญญัติความผิดทางพินัย ทั้งนี้ เป็นไปตามระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยการปรับเป็นพินัย เรื่อง การให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐ พ.ศ. ๒๕๖๖

๒๕. การเปลี่ยนความผิดอาญา เป็นความผิดทางพินัยตาม กฎหมายในบัญชี ๑ (มาตรา ๓๙)

ประเด็นที่หนึ่ง : มาตรา ๓๙ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัยฯ มีวัตถุประสงค์อย่างไร

มาตรา ๓๙ มีวัตถุประสงค์ในการบัญญัติเพื่อเปลี่ยนความผิดอาญาที่มีโทษปรับสถานเดียวตามกฎหมายในบัญชี ๑ ท้ายพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัยฯ เป็นความผิดทางพินัย ซึ่งมาตรา ๓๙ บัญญัติแต่เพียงให้เปลี่ยนอัตราโทษปรับอาญาเป็นอัตราค่าปรับเป็นพินัย มิได้มุ่งหมายที่จะเปลี่ยนแปลงการดำเนินการเกี่ยวกับเงินค่าปรับตามที่กฎหมายซึ่งบัญญัติความผิดทางพินัยนั้น หรือกฎหมายอื่นบัญญัติไว้ (เรื่องเสร็จที่ ๑๕๗๔/๒๕๖๖) และไม่ได้มีผลต่อหน้าที่และอำนาจของเจ้าหน้าที่ที่รับชำระเงินค่าปรับแทนเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้มีอำนาจปรับเป็นพินัย เช่น กรณีของนายทะเบียนของกรมการขนส่งทางบกยังคงมีอำนาจรับชำระค่าปรับตามใบสั่งที่ค้างชำระแทนเจ้าพนักงานจราจรพร้อมกับรับชำระภาษีสำหรับรถ (เรื่องเสร็จที่ ๑๕๑๕/๒๕๖๖)

ประเด็นที่สอง : การเปลี่ยนความผิดอาญาที่มีโทษปรับสถานเดียวเป็นความผิดทางพินัยและให้ถือว่าอัตราโทษปรับอาญาเป็นอัตราค่าปรับเป็นพินัยตามกฎหมายในบัญชี ๑ ตามมาตรา ๓๙ มีแนวทางการแก้ไขเพิ่มเติมถ้อยคำในกฎหมายอย่างไร

โดยที่พระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัยฯ มีวัตถุประสงค์ให้มีการเปลี่ยนโทษอาญาที่มีโทษปรับสถานเดียวและโทษปรับทางปกครองในกฎหมายตามที่กำหนดไว้ในบัญชีท้ายเป็นปรับเป็นพินัย คณะกรรมการว่าด้วยการปรับเป็นพินัยจึงเห็นควรกำหนดแนวทางการแก้ไขเพิ่มเติมถ้อยคำของกฎหมายในบัญชีท้ายพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัยฯ โดยมีแนวทางดังนี้

มาตรา .. ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา .. มีความผิดทางพินัยต้องชำระค่าปรับเป็นพินัยไม่เกินหนึ่งแสนบาท

ทั้งนี้ แนวทางดังกล่าวสามารถนำไปปรับใช้กับการแก้ไขเพิ่มเติมถ้อยคำของบทบัญญัติที่มีการเปลี่ยนความผิดอาญาที่มีโทษปรับสถานเดียวของกฎหมายในบัญชี ๑ และถ้อยคำของบทบัญญัติที่มีโทษปรับทางปกครองในบัญชี ๓ รวมถึงกรณีที่จะมีการตราพระราชกฤษฎีกาเปลี่ยนความผิดอาญาที่มีโทษปรับสถานเดียวสำหรับกฎหมายในบัญชี ๒ ตามมาตรา ๔๐ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวด้วย (เรื่องเสร็จที่ ๘๙๖/๒๕๖๖)

ประเด็นที่สาม : กรณีมาตรา ๕๑ แห่งพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. ๒๕๓๕ กำหนดให้ประชาชนผู้พบเห็นการกระทำความผิดตามกฎหมาย อาจแจ้งความต่อนักงานสอบสวน เจ้าพนักงานท้องถิ่นหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ได้และประชาชนผู้นั้น เป็นผู้เสียหายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาด้วย แต่เมื่อเปลี่ยนความผิดอาญาที่มีโทษปรับสถานเดียวเป็นความผิดทางพินัยแล้ว ประชาชนผู้แจ้งความจะยังถือเป็นผู้เสียหายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา อยู่หรือไม่

เมื่อความผิดอาญาที่มีโทษปรับสถานเดียวตามพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมืองฯ ถูกเปลี่ยนเป็นความผิดทางพินัยแล้ว จึงไม่มีกรณีที่ประชาชนจะเป็นผู้เสียหายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาอีก แต่ในส่วนของความผิดอาญาอื่นที่ไม่ได้ถูกเปลี่ยนเป็นความผิดทางพินัย ประชาชนผู้แจ้งความก็ยังคงถือเป็นผู้เสียหายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเช่นเดิม (เรื่องเสรีจที่ ๑๓๙๖/๒๕๖๗)

๒๖. การเปลี่ยนความผิดอาญา (มาตรา ๕๐) ที่มีโทษปรับสถานเดียวเป็นความผิดทางพินัยตามกฎหมายในบัญชี ๒

ประเด็น : กฎหมายที่กำหนดไว้ในบัญชี ๒ ท้ายพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัยฯ หากยังไม่มีการตราพระราชกฤษฎีกาเพื่อเปลี่ยนความผิดอาญาที่มีโทษปรับสถานเดียวเป็นความผิดทางพินัยตามมาตรา ๕๐ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัยฯ ความผิดดังกล่าวเป็นความผิดทางพินัยหรือไม่ และต้องดำเนินการอย่างไร

เมื่อยังไม่มีการตราพระราชกฤษฎีกาตามบทบัญญัติดังกล่าว บรรดาความผิดอาญาที่มีโทษปรับสถานเดียวตามกฎหมายนั้นจึงยังคงมีสถานะเป็นโทษปรับทางอาญาและไม่อาจนำพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัยฯ มาใช้บังคับได้ (เรื่องเสรีจที่ ๑๔๓๘/๒๕๖๖)

๒๗. ข้อยกเว้น (มาตรา ๕๑) การเปลี่ยนเป็นความผิดทางพินัย

ประเด็นที่หนึ่ง : กรณีนิติบุคคลกระทำความผิดอาญาจะเปลี่ยนเป็นความผิดทางพินัยอย่างไร

กรณีที่เป็นโทษปรับสถานเดียวสำหรับนิติบุคคลโดยไม่มีโทษสำหรับบุคคลธรรมดา ถือเป็นโทษปรับสถานเดียวที่จะถูกเปลี่ยนเป็นความผิดทางพินัยตามมาตรา ๓๙ แต่ถ้าการกระทำอย่างเดียวกัน หากเป็นบุคคลธรรมดาต้องระวางโทษจำคุก แต่นิติบุคคลกระทำความผิดต้องระวางโทษปรับสถานเดียว กรณีเช่นนี้จะไม่เปลี่ยนเป็นความผิดทางพินัยซึ่งเป็นข้อยกเว้นตามมาตรา ๔๑ (๑) เช่น มาตรา ๘๓ แห่งพระราชบัญญัติแรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๓ บัญญัติไว้ในวรรคหนึ่งว่า สหภาพแรงงานใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๖๐ หรือมาตรา ๖๑ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองพันบาท ส่วนวรรคสองบัญญัติว่า กรรมการสหภาพแรงงานผู้ใดรู้เห็นเป็นใจให้สหภาพแรงงานกระทำการตามวรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินห้าพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ เช่นนี้ องค์กรประกอบความผิดของนิติบุคคลและบุคคลธรรมดาในบทบัญญัติดังกล่าวไม่แตกต่างกันและเป็นกรณีที่เข้าข้อยกเว้น จึงไม่ต้องเปลี่ยนเป็นความผิดทางพินัย (เรื่องเสรีจที่ ๑๖๑๔/๒๕๖๖)

ประเด็นที่สอง : กรณีที่ไม่ต้องเปลี่ยนความผิดอาญาที่มีโทษปรับสถานเดียวเป็นความผิดทางพินัยตามมาตรา ๔๑ มีแนวทางการพิจารณาอย่างไร

คณะกรรมการว่าด้วยการปรับเป็นพินัยเห็นว่า ความผิดอาญาที่มีโทษปรับสถานเดียวตามกฎหมายในบัญชี ๑ และบัญชี ๒ ทำยพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัยฯ จะไม่เปลี่ยนเป็นความผิดทางพินัยและค่าปรับเป็นพินัยในกรณีดังต่อไปนี้

๑. กรณีที่บุคคลธรรมดาและนิติบุคคลกระทำความผิดอย่างเดียวกันแต่กฎหมายบัญญัติให้บุคคลธรรมดาที่กระทำความผิดนั้นต้องรับโทษจำคุกหรือโทษอาญาที่สูงกว่า ส่วนนิติบุคคลที่กระทำความผิดเดียวกันนั้น ต้องรับโทษปรับสถานเดียว (มาตรา ๔๑ (๑))

๒. กรณีที่ความผิดที่มีโทษปรับสถานเดียว แต่มีเงื่อนไขเป็นการเฉพาะให้รับโทษสูงกว่าโทษปรับเมื่อกระทำความผิดอีกหรือเมื่อมีเหตุอื่นตามที่กฎหมายกำหนด ดังนี้ (มาตรา ๔๑ (๒))

(๑) กรณีที่กฎหมายกำหนดความผิดที่มีโทษปรับสถานเดียวแต่มีเงื่อนไขไว้เป็นการเฉพาะ ให้รับโทษสูงกว่าโทษปรับ โทษที่สูงกว่าโทษปรับต้องเป็นโทษอาญาเท่านั้น

(๒) เงื่อนไขที่กำหนดไว้เป็นการเฉพาะให้รับโทษสูงกว่าโทษปรับเมื่อกระทำความผิดอีก ต้องเป็นกรณีที่ผู้กระทำความผิดเป็นบุคคลเดียวกัน และกฎหมายกำหนดให้บุคคลเดียวกันนั้นต้องรับโทษอาญาที่สูงกว่าโทษปรับ เมื่อกระทำความผิดเดียวกันซ้ำอีก

(๓) เงื่อนไขที่กำหนดไว้เป็นการเฉพาะให้รับโทษสูงกว่าโทษปรับเมื่อมีเหตุอื่นตามที่กฎหมายกำหนดต้องเป็นการกระทำความผิดที่มีองค์ประกอบความผิดเดียวกันกับความผิดที่มีโทษปรับสถานเดียว และกฎหมายกำหนดให้ต้องรับโทษสูงกว่าโทษปรับเมื่อมีเหตุอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติไว้

ทั้งนี้ กรณีที่กฎหมายกำหนดความผิดอาญาและกำหนดโทษจำคุกไว้และได้กำหนดเหตุผลโทษไว้สำหรับการกระทำที่มีองค์ประกอบความผิดเดียวกันโดยกำหนดให้ผู้กระทำความผิดเมื่อมีเหตุดังกล่าวได้รับเพียงโทษปรับสถานเดียว เป็นกรณีที่กฎหมายมีวัตถุประสงค์ลดโทษให้แก่ผู้กระทำความผิด เนื่องจากเห็นว่า การกระทำความผิดโดยมีเหตุที่กฎหมายกำหนดไว้เป็นการกระทำความผิดที่ไม่ร้ายแรงและไม่ควรรับโทษถึงจำคุก กรณีนี้สามารถเปลี่ยนความผิดอาญาที่มีโทษปรับสถานเดียวเป็นความผิดทางพินัยได้ (เรื่องเสรีจที่ ๘๙๖/๒๕๖๖)

๒๘. การเปลี่ยนความผิดอาญาที่มี โทษปรับสถานเดียวเป็นความผิด ทางพินัยในกฎหมายเกี่ยวกับ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

(มาตรา ๔๒)

ประเด็น : การเปลี่ยนความผิดอาญาที่มีโทษปรับสถานเดียว
เป็นความผิดทางพินัยในกฎหมายเกี่ยวกับองค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่นต่าง ๆ มีแนวทางในการแก้ไขถ้อยคำในบทบัญญัติ
ของกฎหมายนั้นอย่างไร

คณะกรรมการว่าด้วยการปรับเป็นพินัยได้กำหนดแนวทางในการแก้ไขถ้อยคำในบทบัญญัติของกฎหมาย
ที่ให้อำนาจองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนดโทษจำคุกหรือโทษปรับอาญาสำหรับผู้ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามข้อบัญญัติ
ท้องถิ่นได้ไม่เกินที่กฎหมายนั้นกำหนด ปรากฏตามตัวอย่าง ดังต่อไปนี้

พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. ๒๕๒๘

มาตรา ๘๗ วรรคสอง (เดิม)

“ในข้อบัญญัติกรุงเทพมหานครจะกำหนดโทษผู้ละเมิดข้อบัญญัติไว้ด้วยก็ได้ แต่มิให้กำหนดโทษ
จำคุกเกินหกเดือน และหรือปรับเกินหนึ่งหมื่นบาท

แนวทางที่คณะกรรมการฯ กำหนด

“ในข้อบัญญัติกรุงเทพมหานครจะกำหนดโทษผู้ละเมิดข้อบัญญัติไว้ด้วยก็ได้ แต่มิให้กำหนดโทษ
จำคุกเกินหกเดือน หรือจะกำหนดทั้งโทษจำคุกไม่เกินหกเดือนและปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือ
จะกำหนดให้มีความผิดทางพินัยและต้องชำระค่าปรับเป็นพินัยไม่เกินหนึ่งหมื่นบาทก็ได้”

พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. ๒๕๔๐

มาตรา ๕๑ วรรคสอง (เดิม)

“ในข้อบัญญัติจะกำหนดโทษผู้ละเมิดข้อบัญญัติไว้ด้วยก็ได้ แต่ห้ามมิให้กำหนดโทษจำคุก
เกินหกเดือน และหรือปรับเกินหนึ่งหมื่นบาท เว้นแต่จะมีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น

แนวทางที่คณะกรรมการฯ กำหนด

“ในข้อบัญญัติจะกำหนดโทษผู้ละเมิดข้อบัญญัติไว้ด้วยก็ได้ แต่ห้ามมิให้กำหนดโทษจำคุก
เกินหกเดือน หรือจะกำหนดทั้งโทษจำคุกไม่เกินหกเดือนและปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาทหรือจะกำหนด
ให้มีความผิดทางพินัยและต้องชำระค่าปรับเป็นพินัยไม่เกินหนึ่งหมื่นบาทก็ได้ เว้นแต่จะมีกฎหมาย
บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น”

๒๙. การเปลี่ยนความผิดที่มีโทษปรับทางปกครองเป็นความผิดทางวินัย

ประเด็นที่หนึ่ง : พระราชบัญญัติเรือไทย พุทธศักราช ๒๔๘๑ มีโทษปรับทางปกครองซึ่งจะถูกเปลี่ยนเป็นความผิดทางวินัยตามบัญชี ๓ โดยมาตรา ๖๑ กำหนดว่าหลักเกณฑ์และวิธีการเปรียบเทียบปรับให้เป็นไปตามที่อธิบดีกรมเจ้าท่ากำหนด ซึ่งปัจจุบันกรมเจ้าท่าได้ออกระเบียบเกี่ยวกับการเปรียบเทียบปรับแล้วเมื่อปี ๒๕๖๑ ดังนั้น จะต้องมีการนำเสนอรัฐมนตรีเพื่อประกาศกำหนดอัตราค่าปรับเป็นวินัยอีกหรือไม่ อย่างไร

เมื่อมาตรา ๔๓ กำหนดให้เปลี่ยนความผิดที่มีโทษปรับทางปกครองตามกฎหมายในบัญชี ๓ เป็นความผิดทางวินัยตามกฎหมาย และให้ถือว่าอัตราโทษปรับทางปกครองที่บัญญัติไว้ในกฎหมายดังกล่าว เป็นอัตราค่าปรับเป็นวินัยตามพระราชบัญญัตินี้ด้วย ดังนั้น หากระเบียบของกรมเจ้าท่ากำหนดหลักเกณฑ์สอดคล้องกับมาตรา ๙ หรือระเบียบที่ออกตามมาตรา ๘ ก็สามารถเสนอรัฐมนตรีเพื่อกำหนดเป็นระเบียบตามมาตรา ๙ ต่อไปได้

ประเด็นที่สอง : การเปลี่ยนความผิดที่มีโทษปรับทางปกครองเป็นความผิดทางวินัยและให้ถือว่าอัตราโทษปรับทางปกครองเป็นอัตราค่าปรับเป็นวินัยของกฎหมายในบัญชี ๓ ตามมาตรา ๔๓ มีแนวทางการแก้ไขเพิ่มเติมถ้อยคำในกฎหมายอย่างไร

โดยที่พระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นวินัยฯ มีวัตถุประสงค์ให้มีการเปลี่ยนโทษอาญาที่มีโทษปรับสถานเดียว และโทษปรับทางปกครองในกฎหมายตามที่กำหนดไว้ในบัญชีท้ายเป็นปรับเป็นวินัย คณะกรรมการว่าด้วยการปรับเป็นวินัยจึงเห็นควรกำหนดแนวทางการแก้ไขเพิ่มเติมถ้อยคำของกฎหมายในบัญชีท้ายพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นวินัยฯ โดยมีแนวทางดังนี้

มาตรา .. ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา .. มีความผิดทางวินัยต้องชำระค่าปรับเป็นวินัยไม่เกินหนึ่งแสนบาท

ทั้งนี้ แนวทางดังกล่าวสามารถนำไปปรับใช้กับการแก้ไขเพิ่มเติมถ้อยคำของบทบัญญัติที่มีการเปลี่ยนความผิดอาญาที่มีโทษปรับสถานเดียวของกฎหมายในบัญชี ๑ และถ้อยคำของบทบัญญัติที่มีโทษปรับทางปกครองในบัญชี ๓ รวมถึงกรณีที่จะมีการตราพระราชกฤษฎีกาเปลี่ยนความผิดอาญาที่มีโทษปรับสถานเดียวสำหรับกฎหมายในบัญชี ๒ ตามมาตรา ๔๐ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวด้วย (เรื่องเสร็จที่ ๘๙๖/๒๕๖๖)

(มาตรา ๔๕)

๓๐. การดำเนินการกับความผิดอาญา ก่อนถูกเปลี่ยนเป็นความผิดทางพินัย

ประเด็นที่หนึ่ง : ความผิดอาญาที่เกิดขึ้นก่อนพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. ๒๕๖๕ มีผลใช้บังคับ จะมีการดำเนินการอย่างไร

ความผิดอาญาที่เกิดขึ้นก่อนวันที่มีการเปลี่ยนเป็นความผิดทางพินัย หากอยู่ในชั้นการเปรียบเทียบ ให้ผู้มีอำนาจเปรียบเทียบดำเนินการปรับเป็นพินัย หากอยู่ในชั้นของพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ ให้ส่งเรื่องให้เจ้าหน้าที่ของรัฐภายในสามสิบวันนับแต่วันที่เปลี่ยนเป็นความผิดทางพินัยเพื่อดำเนินการต่อไป และหากอยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาล ให้ศาลพิจารณาปรับเป็นพินัยต่อไปตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๔๕

ประเด็นที่สอง : กรณีที่เจ้าพนักงานจราจรได้ออกใบสั่งให้แก่ผู้ขับขี่ที่ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการจราจรทางบกหรือตามกฎหมายอื่นอันเกี่ยวกับรถหรือการใช้ทาง ก่อนวันที่บรรดาความผิดอาญาตามกฎหมายดังกล่าวได้ถูกเปลี่ยนเป็นความผิดทางพินัยจะต้องดำเนินการอย่างไร และพนักงานสอบสวนยังสามารถดำเนินคดีได้เอง หรือต้องส่งเรื่องไปให้เจ้าหน้าที่ของรัฐตามกฎหมายฉบับนั้น ๆ

กรณีที่ยังอยู่ในระหว่างการดำเนินการของผู้มีอำนาจเปรียบเทียบ ผู้มีอำนาจเปรียบเทียบสามารถออกคำสั่งปรับเป็นพินัยต่อไปได้ตามมาตรา ๔๕ (๑) แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. ๒๕๖๕

สำหรับกรณีของพนักงานสอบสวน หากรัฐมนตรีผู้รักษาการตามกฎหมายมิได้ประกาศกำหนดให้พนักงานสอบสวนเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้มีอำนาจปรับเป็นพินัย และคดีอยู่ในระหว่างการดำเนินการของพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ จะต้องส่งสำนวนกลับไปยังเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้มีอำนาจปรับเป็นพินัยต่อไป ตามที่มาตรา ๔๕ (๒) บัญญัติไว้ แต่หากมีการประกาศกำหนดให้พนักงานสอบสวนเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐตามกฎหมายดังกล่าว พนักงานสอบสวนย่อมสามารถออกคำสั่งปรับเป็นพินัยต่อไปได้ตามที่มาตรา ๔๕ (๑) แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัยฯ บัญญัติไว้ (เรื่องเสรีจที่ ๑๔๖๔/๒๕๖๖)

ประเด็นที่สาม : บรรดาความผิดอาญาที่เปลี่ยนเป็นความผิดทางพินัย คณะกรรมการเปรียบเทียบปรับสามารถดำเนินการปรับทางพินัยได้ต่อไปหรือไม่

คณะกรรมการเปรียบเทียบตามกฎหมายเป็นการเปรียบเทียบความผิดที่มีโทษอาญา ซึ่งเป็นคนละกรณีกับการสั่งปรับเป็นพินัยตามกฎหมายนี้ คณะกรรมการเปรียบเทียบตามกฎหมายจึงไม่มีอำนาจปรับเป็นพินัย

ประเด็นที่สี่ : กรณีที่กฎหมายกำหนดผู้มีอำนาจเปรียบเทียบไว้แล้ว รวมทั้งมีการมอบหมายให้พนักงานเจ้าหน้าที่ระดับชำนาญการพิเศษขึ้นไปเป็นผู้กระทำแทน พนักงานเจ้าหน้าที่ดังกล่าวจะเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจปรับเป็นพินัยได้หรือไม่

เมื่อมีการเปลี่ยนความผิดอาญาที่มีโทษปรับสถานเดียวเป็นความผิดทางพินัยแล้ว คณะกรรมการเปรียบเทียบปรับหรือเจ้าหน้าที่ซึ่งรับมอบหมายให้มีอำนาจเปรียบเทียบปรับไม่สามารถดำเนินการปรับทางพินัยได้ต่อไป กรณีนี้รัฐมนตรีผู้รักษาการตามกฎหมายจึงต้องประกาศกำหนดเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้มีอำนาจปรับเป็นพินัยตามกฎหมายตามมาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัยฯ และข้อ ๑๐ แห่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยระเบียบปฏิบัติในการปรับเป็นพินัยฯ ที่กำหนดว่า ในกรณีที่กฎหมายซึ่งบัญญัติความผิดทางพินัยมิได้บัญญัติให้เจ้าหน้าที่ของรัฐตำแหน่งใดมีอำนาจปรับเป็นพินัย ให้รัฐมนตรีผู้รักษาการตามกฎหมายนั้นประกาศกำหนดบัญชีรายชื่อตำแหน่งข้าราชการและพนักงานของหน่วยงานของรัฐที่มีตำแหน่งไม่ต่ำกว่าระดับชำนาญการขึ้นไปหรือเทียบเท่าเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้มีอำนาจปรับเป็นพินัยและเมื่อกฎหมายกำหนดคุณสมบัติของผู้มีอำนาจออกคำสั่งปรับเป็นพินัยไว้เป็นการเฉพาะแล้ว การดำเนินการดังกล่าวจึงเป็นอำนาจเฉพาะตัวของเจ้าหน้าที่ของรัฐตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดจึงไม่อาจมอบอำนาจต่อไปได้

ประเด็นที่ห้า : กรณีที่มีการกระทำความผิดกฎหมายตามบัญชี ๑ ในระหว่างที่พระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. ๒๕๖๕ มีผลใช้บังคับแล้ว แต่ยังไม่มีการประกาศกระทรวงกำหนดเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้มีอำนาจปรับเป็นพินัยตามกฎหมายดังกล่าว จะต้องดำเนินการอย่างไร

หากมีการดำเนินการใด ๆ ของผู้มีอำนาจเปรียบเทียบปรับไปบ้างแล้ว ย่อมถือว่าเป็นกรณีที่อยู่ระหว่างการดำเนินการของผู้มีอำนาจเปรียบเทียบปรับตามมาตรา ๔๕ (๑) แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัยฯ เมื่อมีประกาศกำหนดเจ้าหน้าที่ของรัฐออกมาภายหลัง เจ้าหน้าที่ของรัฐตามประกาศดังกล่าว ย่อมสามารถดำเนินการออกคำสั่งปรับเป็นพินัยต่อไปได้

ตัวอย่างเช่น เมื่อพบการกระทำความผิดทางพินัยภายหลังจากพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. ๒๕๖๕ มีผลใช้บังคับแล้ว แม้ยังไม่มีการประกาศกำหนดเจ้าหน้าที่ของรัฐตามกฎหมายนั้นก็ตาม แต่การที่องค์การบริหารส่วนตำบลไร่รถได้ส่งเจ้าหน้าที่กองช่างไปทำการตรวจสอบ ไร่ร้าง และทำแผนที่แนวเขตที่มีผู้ทำการขุดดินโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายดังกล่าวไปก่อน ถือว่าเป็นกรณีที่อยู่ระหว่างการดำเนินการของผู้มีอำนาจเปรียบเทียบปรับ ซึ่งมาตรา ๔๕ (๑) แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัยฯ ให้ถือว่าผู้มีอำนาจเปรียบเทียบปรับนั้นเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัยฯ แล้ว ดังนั้น เมื่อมีประกาศกำหนดเจ้าหน้าที่ของรัฐออกมาเมื่อวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๖๗ หากยังไม่มีการออกคำสั่งปรับเป็นพินัย เจ้าพนักงานท้องถิ่นหรือเจ้าหน้าที่ตามประกาศดังกล่าว ย่อมสามารถดำเนินการออกคำสั่งปรับเป็นพินัยต่อไปได้ (เรื่องเสรีจี้ที่ ๑๑๓๙/๒๕๖๗)

๓๑. บันทึกประวัติอาชญากรรม ที่ได้บันทึกไว้ก่อนการเปลี่ยน เป็นความผิดทางพินัย (มาตรา ๔๗)

ประเด็น : บันทึกประวัติอาชญากรรมของบุคคล
ผู้กระทำความผิดอาญา ก่อนที่เปลี่ยนเป็นความผิด
ทางพินัย จะมีการดำเนินการอย่างไร

เมื่อความผิดอาญาที่มีโทษปรับสถานเดียวถูกเปลี่ยนเป็นความผิดทางพินัยแล้ว จะไม่มีการบันทึกประวัติอาชญากรรม เนื่องจากความผิดทางพินัยมิใช่ความผิดอาญา การกระทำความผิดทางพินัยจึงไม่มีการบันทึกประวัติอาชญากรรมที่ทำให้ผู้กระทำความผิดต้องเสียประวัติ และกระทบต่อหน้าที่การงานของผู้นั้น นอกจากนี้ ในกรณีที่ผ่านมาได้ได้มีการกระทำความผิดอาญาและมีการบันทึกประวัติอาชญากรรมไว้ เมื่อพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัยฯ มีผลใช้บังคับ ประวัติการเป็นอาชญากรจึงสิ้นสุดไป และจะนำไปใช้ในทางที่เป็นโทษแก่บุคคลนั้นไม่ได้ อีกทั้งหน่วยงานของรัฐที่จัดทำหรือจัดเก็บประวัติอาชญากรรมในความผิดที่ถูกเปลี่ยนเป็นความผิดทางพินัยมีหน้าที่ต้องลบประวัติดังกล่าวออกให้แล้วเสร็จภายในสามร้อยหกสิบห้าวันนับแต่วันที่ความผิดอาญานั้นเปลี่ยนเป็นความผิดทางพินัย

๓๒. บัญชีท้ายพระราชบัญญัติ

ประเด็นที่หนึ่ง : การแบ่งกลุ่มกฎหมายเพื่อจัดทำบัญชีท้ายพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. ๒๕๖๕ มีหลักการอย่างไร

การเปลี่ยนโทษความผิดอาญาที่มีโทษปรับสถานเดียวเป็นปรับเป็นพินัย ได้แบ่งออกเป็นบัญชีต่าง ๆ คือ ในบัญชี ๑ เป็นกฎหมายที่ให้เปลี่ยนเป็นความผิดทางพินัยเมื่อพ้นกำหนดสามร้อยหกสิบห้าวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาตามมาตรา ๓๙ ส่วนบัญชี ๒ เป็นกฎหมายที่หน่วยงานยังไม่พร้อมให้เปลี่ยนเป็นความผิดทางพินัยเนื่องจากมีข้อกังวลว่าการบังคับใช้กฎหมายจะไม่มีประสิทธิภาพและไม่บรรลุวัตถุประสงค์ของกฎหมายหรือมีหลักเกณฑ์พิเศษอื่น ๆ ที่กำหนดไว้โดยเฉพาะ ซึ่งการเปลี่ยนเป็นความผิดทางพินัยจำเป็นต้องกำหนดหลักเกณฑ์หรือเงื่อนไขเป็นการเฉพาะ จึงได้กำหนดให้เปลี่ยนเป็นความผิดทางพินัยโดยการตราเป็นพระราชกฤษฎีกาเมื่อหน่วยงานที่รับผิดชอบกฎหมายมีความพร้อม และบัญชี ๓ จะเป็นการเปลี่ยนความผิดที่มีโทษปรับทางปกครองเป็นความผิดทางพินัยตามมาตรา ๔๓

ประเด็นที่สอง : ความผิดอาญาที่มีโทษปรับสถานเดียวตามบัญชีท้ายต่าง ๆ ที่จะถูกเปลี่ยนเป็นความผิดทางพินัย จะมีผลใช้บังคับเมื่อใด

(๑) ความผิดอาญาที่มีโทษปรับสถานเดียวตามกฎหมายในบัญชี ๑ จะเปลี่ยนเป็นความผิดทางพินัยในวันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๖๖ โดยให้ถือว่าอัตราโทษปรับอาญาเป็นอัตราค่าปรับเป็นพินัย (มาตรา ๓๙)

(๒) ความผิดอาญาที่มีโทษปรับสถานเดียวตามกฎหมายในบัญชี ๒ จะเปลี่ยนเป็นความผิดทางพินัยเมื่อมีการตราพระราชกฤษฎีกา (มาตรา ๔๐ วรรคหนึ่ง)

(๓) ความผิดอาญาที่มีโทษปรับสถานเดียวตามข้อบัญญัติท้องถิ่น จะเปลี่ยนเป็นความผิดทางพินัยในวันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๖๖ โดยให้ถือว่าอัตราโทษปรับอาญาในข้อบัญญัติท้องถิ่นดังกล่าว เป็นอัตราค่าปรับเป็นพินัย (มาตรา ๔๐ วรรคสอง)

(๔) ความผิดที่มีโทษปรับทางปกครองตามกฎหมายในบัญชี ๓ จะเปลี่ยนเป็นความผิดทางพินัยในวันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๖๖ โดยให้ถือว่าอัตราโทษปรับทางปกครองในกฎหมายดังกล่าวเป็นอัตราค่าปรับเป็นพินัยและให้ถือว่าเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจปรับทางปกครองตามกฎหมายดังกล่าวเป็นผู้มีอำนาจปรับเป็นพินัยตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัยฯ (มาตรา ๔๓)

ประเด็นที่สาม : กฎหมายที่มีการกำหนดความผิดอาญาที่มีโทษปรับสถานเดียวหรือความผิดที่มีโทษปรับทางปกครองที่อยู่นอกบัญชี จะถูกเปลี่ยนเป็นความผิดทางพินัยเมื่อใด

หน่วยงานที่รับผิดชอบกฎหมายต้องมีการวิเคราะห์ผลกระทบของกฎหมายตามพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ หากเห็นว่าไม่ใช่ความผิดที่ร้ายแรงและโดยสภาพไม่กระทบต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนอย่างร้ายแรงหรือไม่มีผลกระทบต่อส่วนรวมอย่างกว้างขวางสามารถดำเนินการแก้ไขกฎหมายที่รับผิดชอบเพื่อเปลี่ยนเป็นความผิดทางพินัยแทนความผิดอาญาได้

ประเด็นที่สี่ : กรณีกฎหมายที่มีโทษปรับทางปกครองที่อยู่นอกบัญชีท้าย จะถูกเปลี่ยนเป็นความผิดทางพินัยเมื่อใด

กรณีที่หน่วยงานที่รับผิดชอบกฎหมายที่มีโทษปรับทางปกครองประสงค์จะเปลี่ยนเป็นความผิดทางพินัยจะต้องดำเนินการแก้ไขกฎหมายเพื่อเปลี่ยนความผิดที่มีโทษปรับทางปกครองเป็นความผิดทางพินัยต่อไป

Better Regulation for Better Life

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
กองกฎหมายระบบการยุติธรรม

www.ocs.go.th

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

[krisdika connect](#)